

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ Ν.Ο.Π.Ε.
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ**

ΜΑΘΗΜΑ: Ατομικά και Κοινωνικά δικαιώματα

**ΘΕΜΑ:
ΣΑΤΙΡΑ**

**Διδάσκων καθηγητής:
Κος Ανδρ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ**

**Επιμέλεια Φοιτήτριας:
ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ Αγγέλα
Α.Μ. 1340200700134**

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΪΟΣ 2009

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. ΣΑΤΙΡΑ

- α) Ορισμός – έννοια είδη

II. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

- α) Σπουδαιότητα τέχνης
- β) Συνταγματική προστασία
- γ) Φορείς δικαιώματος στην τέχνη
- δ) Περιεχόμενο δικαιώματος στην τέχνη
- ε) Αμυντικό και προστατευτικό περιεχόμενο
- στ) Οριοθετήσεις

III. ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ

- α) Δικαίωμα στην προσωπικότητα
- β) Ο λόγος δημιουργίας πεδίου εντάσεως μεταξύ των δύο ελευθεριών.
- γ) Βαθμίδες ελέγχου ύπαρξης προσβολής της προσωπικότητας.
- δ) Χρήσιμα κριτήρια για την στάθμιση

IV. ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ

- α) Ο Τύπος δίνει βήμα στη σάτιρα
- β) Ελευθερία γνώμης και Τύπου
- γ) Ελευθερία έκφρασης κατά ΕΣΔΑ
- δ) Περιορισμοί της ελευθερίας έκφρασης κατά ΕΣΔΑ
- ε) Κριτήρια του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων ανθρώπου (ΕΔΔΑ) για την επίλυση της σύγκρουσης μεταξύ ελευθερίας έκφρασης και προστασίας τιμής.

- στ) Ελευθερία έκφρασης κατά το Διεθνές σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ)
- ζ) Ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και ελευθερία του Τύπου στο αστικό δίκαιο.
- η) Εγκλήματα κατά της τιμής.
- θ) Η ελευθερία του Τύπου ως λόγος άρσης αδίκου για τα εγκλήματα κατά της τιμής.
- ι) Ιδιωτική ζωή.
- ια) Προσβολή ιδιωτικής ζωής.

V. ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

- α) Ανεξάρτητο όργανο
- β) Αρμοδιότητες
- γ) Είδη ελέγχου.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΔΕΙΓΜΑ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το αμφιλεγόμενο και πολυσυζητημένο θέμα της σάτιρας. Γύρω από αυτό γεννώνται διαρκώς ερωτήματα του τύπου: «Έχει δικαίωμα ο σατιρικός ηθοποιός Α να διακωμωδεί τη φιλαργυρία του πολιτικού Β;», «Μέχρι ποίου σημείου μπορεί να φτάσει ο σατιρίζων Α γελοιοποιώντας τις φωνητικές ικανότητες του καλλιτέχνη Β;», «Μήπως η διακωμώδηση του τυφλού αθλητή Β από τον διάσημο αριστοφανικό ηθοποιό Α ξεπερνά τα όρια της ηθικής συμπεριφοράς;». Τέτοιου είδους ερωτήματα καθιστούν το θέμα της σάτιρας εξαιρετικά ενδιαφέρον.

Σχετικά με την ανάπτυξη του παραπάνω θέματος, θα γίνει αρχικά μία διεξοδική ανάλυση του δικαιώματος στην τέχνη καθόσον η σάτιρα αποτελεί μία ιδιόμορφη μορφή τέχνης.

Εν συνεχεία, θα εξετασθεί λεπτομερώς το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα της προσωπικότητας με το οποίο έρχεται σε αντίθεση το δικαίωμα στην τέχνη. Αφού γίνει περιγραφή του πεδίου εντάσεως μεταξύ τους, θα γίνει αντιληπτό εκ της αναλύσεως που ακολουθεί ότι δεν πρόκειται για αλληλοαποκλεισμένα δικαιώματα, αλλά για ισοδύναμα και αλληλοσυμπληρωμένα.

Επιπλέον, σχετικό με τη σάτιρα είναι και η ελευθερία γνώμης και τύπου. Θα εξετασθεί λοιπόν η σύγκρουση αυτού με το δικαίωμα στην προσωπικότητα και των εκφάνσεών του, όπως είναι η τιμή, η υπόληψη και η ιδιωτική ζωή.

Αξιοσημείωτη είναι, επίσης, η ύπαρξη του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, που ελέγχει τα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα και επιδιώκει μεταξύ άλλων να εξασφαλίσει την ποιοτική τους στάθμη και για το οποίο θα γίνει λόγος στο τέλος της εργασίας.

II. ΣΑΤΙΡΑ

α) Ορισμός – έννοια – είδη

Σάτιρα είναι η πράξη του σατιρίζειν. Πρόκειται για λογοτεχνικό είδος που χρησιμοποιεί τη διακωμώδηση και τη γελοιοποίηση θεμάτων ή και προσώπων σαν μέσο για την άσκηση κριτικής και όχι σαν αυτοσκοπό.¹

Η σάτιρα είναι ένα ιδιαίτερο λογοτεχνικό είδος και μια πολιτικο-κοινωνική πράξη. Ο ρόλος της σάτιρας αρχίζει εκεί όπου τελειώνει η υπομονή των ανθρώπων για τα «κακώς κείμενα» που βλέπουν γύρω τους, χωρίς να διαθέτουν άλλα μέσα για να αντιδράσουν. Γι'αυτό και η έξαρση του είδους συνήθως λειτουργεί ως προπομπός λαϊκών

¹ Λεξικό Γιοβάνη Χρήστου.

εξεγέρσεων ή επαναστάσεων. Μεγάλες πένες της ποίησης, της πεζογραφίας και του θεάτρου αφιερώθηκαν αποκλειστικά στη σάτιρα (Αριστοφάνης, Θερβάντες, Μολιέρος), ενώ σατιρικές εκλάμψεις παρατηρούνται σε έργα επικά ή δραματικά (Όμηρος, Σαίξπηρ).

Η σάτιρα ασκείται με διάφορους τρόπους: μέσω της τηλεόρασης (εκπομπές), στο θέατρο (επιθεωρήσεις), στον Τύπο (γελοιογραφίες), στο Διαδίκτυο, ακόμα και στους τοίχους (συνθήματα, αφίσες).

III. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

α) Σπουδαιότητα τέχνης

Η συμβολή της τέχνης στην πνευματική ολοκλήρωση του ανθρώπου είναι μεγάλη. Η τέχνη αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς τρόπους εξωτερίκευσης του ανθρώπινου πνεύματος αλλά και πνευματικής απόλαυσης του ανθρώπου.² Επίσης, εμπλουτίζει τον άνθρωπο με ιδέες, πληροφορίες, συναισθήματα και εικόνες μέσω των οποίων καθίσταται δυνατή η μέθεξη του ανθρώπου στην απεραντοσύνη της ζωής. Για τους παραπάνω λόγους ο συνταγματικός νομοθέτης προσδίδει στην τέχνη αυξημένη νομική προστασία στο άρθρο 16 §1.³

² Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας, «Συνταγματικά δικαιώματα», σελ. 603 επ.

³ Παπανικολάου Α. Παναγιώτη, «Ελευθερία της τέχνης και δικαίωμα της προσωπικότητας», σελ. 31 επ.

β) Συνταγματική προστασία

Η ελευθερία της τέχνης αποτελεί αντικειμενική συνταγματική αρχή, από την οποία απορρέουν τα αντίστοιχα υποκειμενικά δικαιώματα. Κατά την αρχή της τυπικής ισοδυναμίας των συνταγματικών διατάξεων, η ελευθερία της τέχνης έχει την ίδια τυπική δύναμη με όλες τις άλλες συνταγματικές διατάξεις. Από κανονιστικής άποψης, σε περίπτωση πραγματικής σύγκρουσης πρέπει να αναζητηθεί αν υπάρχει περιορισμός ή απλή επίδραση.

Εφόσον υπάρχει περιορισμός πρέπει να προσδιοριστεί η φύση της σχέσης και αν πρόκειται για ειδική και υπάρχει αιτιώδης συνάφεια, τότε επιτρέπεται ο περιορισμός.⁴

γ) Φορείς δικαιώματος στην τέχνη

Φορείς της ελευθερίας της τέχνης είναι όλα τα φυσικά πρόσωπα, που δημιουργούν ή απολαμβάνουν ένα έργο τέχνης. Δικαιώματα εκμετάλλευσης, όμως, επί των έργων αυτών μπορούν να ασκηθούν και από νομικά πρόσωπα.⁵

δ) Περιεχόμενο δικαιώματος στην τέχνη

Το Σύνταγμα δεν ορίζει την έννοια της τέχνης. Εξάλλου, οι «καλές τέχνες» είναι δραστηριότητες με σημαντικές διαφορές μεταξύ τους, και έτσι είναι

⁴ Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας, «Συνταγματικά δικαιώματα», σελ. 605 επ.

⁵ Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας, «Συνταγματικά δικαιώματα», σελ. 607 επ.

ματαιοπονία να προσπαθήσει να δώσει κανείς έναν συνολικό ορισμό στην τέχνη.⁶

Τέχνη είναι η περί του ωραίου αντίληψη (animus), όπως εκφράζεται σε ανθρώπινο δημιούργημα (corpus). Για τον χαρακτηρισμό ενός δημιουργήματος ως έργου τέχνης αρκεί η δυνατότητα αντικειμενικής κατάταξής του σε μία από τις κατηγορίες έργων τέχνης. Έτσι, το έργο προστατεύεται ανεξάρτητα από το αν είναι πράγματι ωραίο ή όχι.

Ειδικότερα, η ελευθερία της τέχνης περιλαμβάνει την ελευθερία δημιουργίας, απόλαυσης, κυκλοφορίας του έργου τέχνης, την ελευθερία του καλλιτεχνικού πιστεύω, την ελευθερία έκφρασης της καλλιτεχνικής συνείδησης και διάδοσης των καλλιτεχνικών ιδεών.⁷

ε) Αμυντικό και προστατευτικό περιεχόμενο.

Η ελευθερία της τέχνης στρέφεται κατ'αρχήν κατά του Κράτους. Κατά το άρθρο 25 §1 εδ.γ' Σ. ισχύει και στις σχέσεις μεταξύ των ιδιωτών.

Από την άλλη, η προστατευτική αξίωση στρέφεται μόνο κατά της κρατικής εξουσίας. Κατά το άρθρο 16 §1 Σ. η ανάπτυξη και η προαγωγή της τέχνης αποτελεί υποχρέωση του κράτους. Το κράτος υποχρεούται να έχει

⁶ Χρυσόγονος Χ. Κώστας, «Ατομικά και Κοινωνικά δικαιώματα», σελ.206....

μία ορισμένη πολιτιστική πολιτική, υπό την προϋπόθεση ότι αναπτύσσει και προάγει, αλλά δεν κηδεμονεύει την τέχνη.⁸

Στο άρθρο αυτό, λοιπόν, δεν κατοχυρώνεται μόνο ένας status negativus, αλλά και ένας status positivus, αφού η ανάπτυξη της τέχνης είναι υποχρέωση του κράτους. Πρόκειται, έτσι, και για ένα κοινωνικό δικαίωμα.⁹

στ) Οριοθετήσεις.

Το άρθρο 16 §1 εδ. α' Σ. Καθιερώνει ανεπιφύλακτο δικαίωμα. Αυτό δε σημαίνει, όμως, ότι η τέχνη είναι υπεράνω του νόμου. Σημαίνει ότι οι νομοθετικά επιβαλλόμενοι περιορισμοί οφείλουν να είναι λιγότερο εκτεταμένοι και εντατικοί όταν πρόκειται για έργα τέχνης.¹⁰

Η άσκηση της ελευθερίας της τέχνης δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα όρια που θέτουν οι τρεις ρήτρες: νομιμότητα, κοινωνικότητα και χρηστότητα. Πρόκειται για απλές επιδράσεις, και όχι για περιορισμούς.¹¹

Έτσι, ο καλλιτέχνης δεν είναι *legibus solutus*, αλλά υπόκειται στο ισχύον δίκαιο. Επίσης, δε θα πρέπει να προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων (ιδίως την προσωπικότητα, τη ζωή, την υγεία, την περιουσία). Τέλος,

⁷ Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας, «Συνταγματικά δικαιώματα», σελ. 607 επ.

⁸ Π.Δ. Δαγτόγλου «Ατομικά Δικαιώματα Α'» σελ. 741.

⁹ Χρυσόγονος Χ. Κώστας, «Ατομικά και Κοινωνικά δικαιώματα», σελ. 327.

¹⁰ Χρυσόγονος Χ. Κώστας, «Ατομικά και Κοινωνικά δικαιώματα», σελ.326.

¹¹ Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας, «Συνταγματικά δικαιώματα», σελ. 607 επ.

εγγενής φραγμός είναι τα χρηστά ήθη, που αφορούν κυρίως την έκθεση του έργου τέχνης.

IV. ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ

α) Δικαίωμα στην προσωπικότητα.

Οι διατάξεις του άρθρου 5Σ ανήκουν στα θεμέλια του συνταγματικοπολιτικού συστήματος. Η πρώτη παράγραφος κατοχυρώνει το δικαίωμα αυτοδιάθεσης και αυτοπροσδιορισμού του ατόμου. Περιλαμβάνει, πρώτον, την κοινωνική ελευθερία, δηλαδή την ελευθερία με την έννοια της μη δουλείας. Επίσης, περιλαμβάνει την σωματική ελευθερία καθώς και την ελευθερία σκέψης, στοχασμών και ιδεών.¹²

β) Ο λόγος δημιουργίας πεδίου εντάσεως μεταξύ των δύο ελευθεριών.

Η δημιουργία ενός πεδίου Εντάσεως μεταξύ ελευθερίας της τέχνης και δικαιώματος της προσωπικότητας οφείλεται κυρίως στην ανάγκη να αντλεί η Τέχνη το υλικό της από τα δρώμενα της κοινωνικής ζωής.

Πολλές φορές ο καλλιτέχνης – είτε διότι δεν είναι πράγματι μεγάλος είτε διότι συνειδητά προτάσσει την ικανοποίηση του προσωπικού του μένους που τρέφει

¹² Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας, «Συνταγματικά δικαιώματα», Τόμος Γ΄, σελ. 350 επ.

εναντίον κάποιου προσώπου – δεν επιτυγχάνει ή δεν προσπαθεί καν να προκαλέσει στον αναγνώστη ή τον θεατή μία τέτοια αισθητική συγκίνηση, που θα τον περιήγε σε αδυναμία να διαγνώσει την επιδιωκόμενη από τον καλλιτέχνη προσβολή της προσωπικότητας του συγκεκριμένου ανθρώπου. Στις περιπτώσεις αυτές ο καλλιτέχνης ζητάει να μετρηθεί με τους κοινούς για όλους τους ανθρώπους νόμους της κοινωνίας παραιτούμενος από την αυξημένη νομική προστασία που του επιφυλάσσει στο πεδίο της Τέχνης το άρθρο 16 §1 Σ.

Φαίνεται, λοιπόν, ότι είναι αναγκαία η διάσπαση του προστατευτικού πεδίου της Τέχνης στο «πεδίο δημιουργίας», όπου η προστασία είναι απόλυτη και στο «πεδίο της κοινωνικής επενέργειας» όπου η προστασία είναι σχετική.¹³

γ) Βαθμίδες ελέγχου ύπαρξης προσβολής της προσωπικότητας.

Πρώτον, απαραίτητος είναι ο έλεγχος για το εάν το επίμαχο καλλιτεχνικό έργο εντάσσεται στο πεδίο του άρθρου 16 §1 Σ.

Κατά δεύτερον, αναζητείται αν υπάρχει επέμβαση στην προσωπικότητα του θιγόμενου προσώπου. Τέλος, αν έχει συντελεσθεί επέμβαση ελέγχεται αν αυτή είναι

συνταγματικά θεμιτή ή αδικαιολόγητη. Στην τελευταία αυτή βαθμίδα η κατά Α.Κ. 57 παρανομία της προσβολής διαγιγνώσκεται με τη μέθοδο της σταθμίσεως.¹⁴

δ) Χρήσιμα κριτήρια για τη στάθμιση

Τέτοια κριτήρια θα μπορούσαν να αποτελέσουν ιδίως: η ιδιαίτερη έκφανση της προσωπικότητας ως του προσβαλλόμενου αγαθού, η βαρύτητα της ατομικής προσβολής, η εγγύτητα των περιεχόμενων στο έργο διατυπώσεων προς την αλήθεια, το μέτρο της καλλιτεχνικής αξίας του έργου κ.ά.¹⁵

V. ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ

α) Ο τύπος δίνει βήμα στη σάτιρα.

Είναι αμφίβολο εάν υπάρχει εκδήλωση της ζωής του ανθρώπου που να μην έρχεται σε επαφή με τον Τύπο και γενικότερα τα ΜΜΕ. Μεταξύ των εκδηλώσεων αυτών είναι και η Τέχνη, και ειδικότερα η σάτιρα. Η τεχνολογική ανάπτυξη έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη του Τύπου και

¹³ Παπανικολάου - Α. Παναγιώτης, «Ελευθερία της Τέχνης και δικαίωμα της προσωπικότητας», σελ. 16 επ.

¹⁴ Παπανικολάου - Α. Παναγιώτης, «Ελευθερία της Τέχνης και δικαίωμα της προσωπικότητας», σελ. 43 επ.

¹⁵ Παπανικολάου - Α. Παναγιώτης, «Ελευθερία της Τέχνης και δικαίωμα της προσωπικότητας», σελ. 61 επ.

ως εκ τούτο το πολλαπλασιασμό των κινδύνων που διατρέχει η προσωπικότητα και η ιδιωτική ζωή του ανθρώπου.

Έτσι, πολλές φορές δημιουργείται πεδίο έντασης μεταξύ του δικαιώματος της προσωπικότητας και της ελευθερίας του Τύπου.

β) Ελευθερία γνώμης και τύπου.

Η κατά το άρθρο 15 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος ελευθερία του τύπου αποτελεί ατομικό δικαίωμα και συγχρόνως θεσμική εγγύηση. Το ατομικό δικαίωμα της ελευθερίας του Τύπου υπόκειται στους περιορισμούς του Συντάγματος. Η ενεργητική αυτή πλευρά του ατομικού δικαιώματος συμπληρώνεται από το δικαίωμα πληροφόρησης μέσω του τύπου, το οποίο πηγάζει από το άρθρο 5 §1 Σ. Η συνταγματική διάταξη του άρθρου 14 §2 που ορίζει ότι «ο τύπος είναι ελεύθερος» εγκαθιδρύει τη θεσμική εγγύηση. Η ελευθερία εκφράσεως προϋποθέτει την κατοχύρωση της ελευθεροτυπίας, χωρίς την οποία θα ήταν κενό γράμμα. Η αρνητική πλευρά απαγορεύει τις κρατικές επεμβάσεις και κυρίως την άσκηση λογοκρισίας, ενώ η θετική πλευρά. Επιβάλλει την εξασφάλιση εκ μέρους του κράτους τόσο των υλικών προϋποθέσεων, που επιτρέπουν την άσκηση ελεύθερης δημοσιογραφίας, όσο και των μη

υλικών προϋποθέσεων που συνίστανται στην εξασφάλιση της δυνατότητας πρόσβασης στις πηγές πληροφόρησης.¹⁶

γ) Ελευθερία έκφρασης κατά ΕΣΔΑ

Η ελευθερία έκφρασης κατοχυρώνεται και στο πλαίσιο του άρθρου 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η κατοχύρωση αποκλείει την παρέμβαση διεθνών ή εθνικών αρχών σε διασυνοριακό επίπεδο και έχει υπερνομοθετική ισχύ στην ελληνική έννομη τάξη.

δ) Περιορισμοί της ελευθερίας εκφράσεως κατά ΕΣΔΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 10 §2 ΕΣΔΑ η άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης συνεπάγεται καθήκοντα και ευθύνες. Κάθε περιορισμός της ελευθερίας της έκφρασης πρέπει να προβλέπεται από το νόμο, να επιδιώκει θεμιτό σκοπό και να αποτελεί αναγκαίο μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία. Είναι φανερό, επομένως, ότι βρίσκει εφαρμογή η αρχή της αναλογικότητας. Το άρθρο 10 § 2 περιέχει τον ευρύτερο κατάλογο αγαθών για την προστασία των οποίων επιτρέπεται ο περιορισμός της ελευθερίας της έκφρασης. Μεταξύ των αγαθών αυτών είναι και η προστασία της τιμής

¹⁶ Καράκωστας Κ.Γιάννης, «Προσωπικότητα και Τύπος», σελ. 22 επ.

και της υπόληψης ως εξειδίκευση της προστασίας δικαιωμάτων τρίτων.¹⁷

ε) Κριτήρια του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων ανθρώπου (ΕΔΔΑ) για την επίλυση της σύγκρουσης μεταξύ ελευθερίας έκφρασης και προστασίας της τιμής.

Το ΕΔΔΑ έχει προσπαθήσει επανειλημμένα να πετύχει μία δίκαιη εξισορρόπηση μεταξύ των δύο αγαθών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αποκρυσταλλωθούν κριτήρια τα οποία περιορίζουν τις αδυναμίες της στάθμισης.

Τα κριτήρια διακρίνονται σε προσωποπαγή και πραγματοπαγή. Όσον αφορά τα προσωποπαγή κριτήρια, το ΕΔΔΑ ιεραρχεί την προστασία της τιμής με βάση την κοινωνική θέση του προσβληθέντα. Δηλαδή, τα όρια της ανεκτής κριτικής είναι ευρύτερα για τους πολιτικούς, οι οποίοι θέτουν τα λόγια και τα έργα τους ενώπιον της δημόσιας κριτικής. Από την άλλη, το ΕΔΔΑ παρέχει στους ιδιώτες τη μεγαλύτερη προστασία της υπόληψης.

Σχετικά, τώρα, με τα πραγματοπαγή κριτήρια, μεταξύ άλλων, τέτοιο κριτήριο συνιστά η διάκριση μεταξύ πραγματικών περιστατικών και αξιολογικών κρίσεων. «Η ύπαρξη πραγματικών περιστατικών μπορεί να αποδειχθεί, ενώ το αληθινό ή μη περιεχόμενο των αξιολογικών κρίσεων

¹⁷ Το Σύνταγμα 3/2008, σελ. 550 επ.

δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο απόδειξης. Άλλο κριτήριο είναι η σημασία των λέξεων που χρησιμοποιήθηκαν καθώς και το σύνολο των περιστάσεων. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στην άποψη του μέσου αναγνώστη.¹⁸

στ) Ελευθερία έκφρασης κατά το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ).

Η ελευθερία της έκφρασης κατοχυρώνεται επίσης και στο ΔΣΑΠΔ που έχει κυρωθεί και ισχύει με το ν. 2462/1997. Η διάταξη της παρ.2 του άρθρου 19 ορίζει ότι «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της αναζήτησης, της λήψης και της μετάδοσης πληροφοριών και απόψεων κάθε είδους». Με τη ρύθμιση αυτή εισάγεται στην ελληνική έννομη τάξη κανόνας δικαίου αυξημένης τυπικής ισχύος, που ενισχύει την ελευθερία του λόγου και θωρακίζει την ελευθερία του τύπου.¹⁹

ζ) Ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και ελευθερία του Τύπου στο αστικό δίκαιο.

Η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και η ελευθερία

¹⁸ Το Σύνταγμα 3/2008, σελ. 557 επ.

¹⁹ Καράκωστας Κ.Γιάννης, «Προσωπικότητα και Τύπος», σελ. 24 επ.

Του Τύπου εισχωρούν στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου μέσω πυλών εισόδου, όπως είναι οι γενικές ρήτρες και οι αόριστες νομικές έννοιες του ιδιωτικού δικαίου. Ειδικότερη η προστασία της προσωπικότητας επενεργεί στις διαπροσωπικές σχέσεις μέσω της ΑΚ 57. Η ΑΚ 57 αποτελεί συγκερασμό των συνταγματικών διατάξεων των άρθρων 2 παρ.1 και 5 παρ.1 κατά τρόπο ώστε στο ιδιωτικού δικαίου δικαίωμα της προσωπικότητας να περιλαμβάνεται τόσο ο σεβασμός της αξίας του ανθρώπου όσο και η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας.

Προσβολή της προσωπικότητας κατά τις ΑΚ 57 και 59 σημαίνει σύγκρουση δύο ομοειδών δικαιωμάτων: του θύματος, ο οποίος υπέστη προσβολή της προσωπικότητάς του (π.χ. προσβολή της τιμής), και του δράστη, του οποίου τίθεται υπό κρίση η ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητας (π.χ. λόγω δημοσιεύματός του).

Έτσι, λοιπόν, η ελευθερία του Τύπου επηρεάζει στο χώρο του αστικού δικαίου την εφαρμογή των διατάξεων για την προστασία της προσωπικότητας, υπό την έννοια ότι το δικαιολογημένο συμφέρον οδηγεί σε περιορισμό της προστασίας του προσώπου, όπου και όταν η ελευθερία του τύπου το επιβάλλει, μετά από ad hoc στάθμιση συμφερόντων.²⁰

η) Εγκλήματα κατά της τιμής

i) Η απλή δυσφήμιση.

Κατά το άρθρο 362 του Ποινικού Κώδικα, η αντικειμενική υπόσταση της δυσφημίσεως περιλαμβάνει μόνο τον ισχυρισμό ή τη διάδοση σχετικά με κάποιο γεγονός, που μπορεί να βλάψει την τιμή ή την υπόληψή του. Άρα, υπάρχει ανεξάρτητα αν το γεγονός που περιέχεται στην ανακοίνωση είναι αληθινό ή όχι. Πρόκειται για έγκλημα διακινδύνευσης.

ii) Η συκοφαντική δυσφήμιση.

Κατά το άρθρο 363 Π.Κ. στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης είναι η αναλήθεια του γεγονότος που ισχυρίστηκε ή διέδωσε ο δράστης. Η τέλεση της πράξης πρέπει να γίνεται εν γνώσει της αναληθείας. Κατά την κρατούσα άποψη, πρόκειται για έγκλημα βλάβης του εννόμου αγαθού της τιμής.

iii) Η εξύβριση

Κατά το άρθρο 361 Π.Κ., η εξύβριση αποτελεί προσβολή της τιμής με λόγο, έργο ή οποιοδήποτε άλλο τρόπο. Συνίσταται, επίσης, σε κάθε άλλη συμπεριφορά εκτός από εκείνη που αποτελεί δυσφήμιση. Κατά τη νομολογία, η εξύβριση

²⁰ Καράκωστας Κ.Γιάννης, «Προσωπικότητα και Τύπος», σελ. 26 επ.

συνίσταται συνήθως σε διαμφισβήτηση της κοινωνικοηθικής ή νομικής ακεραιότητας του ατόμου ή σε οποιαδήποτε άλλη καταφρονητική μεταχείριση.²¹

θ) Η ελευθερία του τύπου ως λόγος άρσης αδίκου για τα εγκλήματα κατά της τιμής.

Το άρθρο 367 π.κ. προβλέπει μία σειρά από ειδικούς λόγους που αίρουν το άδικο των εγκλημάτων κατά της τιμής.

Ένας από τους λόγους είναι η διαφύλαξη άλλου δικαιολογημένου συμφέροντος. Ο νόμος απαιτεί να είναι δικαιολογημένο, δηλαδή να μην είναι αντίθετο στο δίκαιο και στα χρηστά ήθη.

Ο Τύπος μπορεί να προσβάλλει την τιμή ατόμων για να διαφυλάξει τα συμφέροντα είτε των άλλων ατόμων είτε της ολότητας, στα οποία περιλαμβάνεται και το συμφέρον του κοινού να ενημερώνεται για τα σημαντικά γεγονότα του δημοσίου βίου.

Ωστόσο, πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις: πρώτον, να υπάρχει αναλογία μέσου προς σκοπό, δεύτερον, ο σκοπός να μην μπορούσε να

²¹ Σπινέλλη Δ. Διονυσίου, «Ποινικό Δίκαιο, ειδικό μέρος», Πανεπιστημιακές παραδόσεις, σελ. 54 επ.

επιτευχθεί με άλλο μέσο και τρίτον, η εκδήλωση του δράστη να έγινε με σκοπό διαφύλαξης του συμφέροντος.²²

1) Ιδιωτική ζωή.

Το άρθρο 9 Σ κατοχυρώνει το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή που συνδέεται στενά με το δικαίωμα στην προσωπικότητα. Η ελευθερία στην ιδιωτική ζωή κατοχυρώνεται ως αντικειμενική συνταγματική αρχή και ως συνταγματικό δικαίωμα. Η ιδιωτική ζωή είναι εκείνη που ο άνθρωπος διάγει με στενό κύκλο προσώπων και αφορά τα πρόσωπα αυτά.²³ Η έκταση του ιδιωτικού βίου διευρύνεται ή μειώνεται ανάλογα με τη βούληση του ενδιαφερομένου υπό την προϋπόθεση ότι δεν προσβάλλονται αγαθά ή δικαιώματα τρίτων.²⁴

Η ιδιωτική ζωή είναι άυλο αγαθό και αποτελείται από *animus* και *corpus*. Το *animus* αναφέρεται σε ιδιωτικές υποθέσεις, δηλαδή σε δραστηριότητες που αφορούν το ίδιο το άτομο και στο στενό κύκλο που το περιβάλλει.

Το *corpus* αναφέρεται σε περιορισμένο κύκλο προσώπων με τα οποία διεξάγεται η ιδιωτική ζωή. Έτσι, στη γενικότερη ιδιωτική ζωή ανάγεται η διασκέδαση, η ερωτική ζωή, τα ενδοοικογενειακά προβλήματα, οι προσω-

²² Σπινέλλη Δ. Διονυσίου, «Ποινικό Δίκαιο, ειδικό μέρος», Πανεπιστημιακές παραδόσεις, σελ. 81 επ.

²³ Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας, «Συνταγματικά δικαιώματα», Τόμος Γ', τεύχος IV, επόμενα.

²⁴ Χρυσόγονος Χ. Κώστας, «Ατομικά και Κοινωνικά δικαιώματα».

πικές προτιμήσεις και κάθε άλλη ιδιωτική δραστηριότητα του κοινωνικού χώρου.²⁵

ια) Προσβολή της ιδιωτικής ζωής.

Συχνή είναι η διαπλοκή τύπου και ιδιωτικής ζωής. Ορθή εν προκειμένω είναι η αντιπαράθεση μεταξύ δικαιώματος και θεσμού. Στις περισσότερες περιπτώσεις πρόκειται για ζητήματα θεσμικής προσαρμογής.²⁶

Το Σύνταγμα δε διακρίνει μεταξύ παραβίασης της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής από την κρατική εξουσία ή από άλλον. Έτσι, ο νομοθέτης προστατεύει το άτομο από κινδύνους εξαιτίας της χρήσης νέων Τεχνολογικών μέσων αδιάφορο ποιος είναι ο χρήστης των μέσων αυτών και από το άρθρο 8 §1 ΕΣΔΑ.²⁷

IV. ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

α) Ανεξάρτητο όργανο.

Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης προβλέπεται από το άρθρο 15 §2 του Συντάγματος. Πρόκειται για ανεξάρτητο όργανο με δική του γραμματεία και αυτοτελή

²⁵ Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας, «Συνταγματικά δικαιώματα», Τόμος Γ΄, τεύχος IV, επόμενα.

²⁶ Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας, «Συνταγματικά δικαιώματα», Τόμος Γ΄, τεύχος IV, επόμενα.

²⁷ Χρυσόγονος Χ. Κώστας, «Ατομικά και Κοινωνικά δικαιώματα».

προϋπολογισμό. Κατά την άσκηση των καθηκόντων του δεν υπάγεται σε διοικητικό έλεγχο. Επίσης, τα μέλη του απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας. Πρόκειται για προσωπικότητες αναγνωρισμένου κύρους στον τομέα των γραμμάτων, των τεχνών, της επιστήμης, της τεχνολογίας και της πολιτικής.²⁸

β) Αρμοδιότητες.

Κατά το άρθρο 15 §2 Σ., η θεμελιώδης αρμοδιότητα του «άμεσου ελέγχου του κράτους» επί της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης.

Αντικείμενο του κρατικού ελέγχου είναι η ραδιοτηλεοπτική εκπομπή, για την λήψη της οποίας απαιτείται η χρήση δέκτη. Επιπλέον, ο κρατικός έλεγχος καλύπτει κάθε τρόπο μετάδοσης ήχων και εικόνων που απευθύνονται σε απεριόριστο αριθμό δεκτών.²⁹

γ) Είδη ελέγχου

Ο κρατικός έλεγχος του άρθρου 15 §2 Σ. περιλαμβάνει, τον τεχνικό και τον ουσιαστικό έλεγχο της ραδιοτηλεόρασης. Ο πρώτος αφορά τις τεχνικές

²⁸ Δαγτόγλου Π.Δ., «Ραδιοτηλεόραση και Σύνταγμα», σελ. 15 επ.

²⁹ Αλιβιζάτος Κ.Νίκος, «Κράτος και Ραδιοτηλεόραση: η θεσμική διάσταση», σελ. 41 επ.

προϋποθέσεις της εκπομπής και ο δεύτερος σχετίζεται με το περιεχόμενο των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων. Ειδικότερα, όσον αφορά τον ουσιαστικό έλεγχο, το Συμβούλιο εκτιμά αν στις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές τηρούνται οι αρχές της αντικειμενικότητας, πληρότητας και επικαιρότητας της πληροφόρησης, της πολυφωνίας, της καλής ποιότητας των εκπομπών, της διαφυλάξεως της ποιότητας της ελληνικής γλώσσας, του σεβασμού της προσωπικότητας και της προαγωγής του ελληνικού πολιτισμού.

Ο έλεγχος έχει προληπτική καθώς και κατασταλτική μορφή. Σχετικά με την κατασταλτική μορφή το Ε.Σ.Ρ. επιβάλλει κυρώσεις ή λειτουργεί ως δευτεροβάθμιο όργανο κρίσεως παραπόνων. Αξιοσημείωτο είναι, επίσης, το ότι αποτελεί και όργανο κρίσης του δικαιώματος απάντησης. Κατά το δικαίωμα αυτό, κάθε πρόσωπο του οποίου θίγονται τα δικαιώματα και ιδίως η τιμή και η υπόληψη, λόγω αναφοράς εσφαλμένων στοιχείων κατά τη διάρκεια τηλεοπτικού προγράμματος, έχει δικαίωμα απάντησης ή προσφυγής σε ισοδύναμα μέτρα.³⁰

³⁰ Δαγτόγλου Π.Δ., «Ραδιοτηλεόραση και Σύνταγμα», σελ. 19 επ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η σάτιρα συνιστά μία ιδιόμορφη μορφή Τέχνης. Η διενέργειά της προϋποθέτει την ελευθερία έκφρασης της γνώμης. Επειδή όμως σάτιρα και υπερβολή είναι άρρηκτα συνδεδεμένα πολλές φορές έρχεται σε σύγκρουση με το δικαίωμα στην προσωπικότητα.

Αυτή, λοιπόν, η σύγκρουση μπορεί να λυθεί μέσω της θεσμικής προσαρμογής εφόσον βέβαια υπάρχει φυσική σχέση ανάμεσα στο δικαίωμα της προσωπικότητα και το δικαίωμα στην τέχνη και την έκφραση της γνώμης. Η σάτιρα, και γενικότερα η τέχνη δεν είναι πάνω από το νόμο. Όμως, στη σάτιρα πρέπει να αφήνεται μεγαλύτερο πεδίο ελευθερίας και ο νόμος να εφαρμόζεται με μεγαλύτερη προσοχή. Αυτό αναπόφευκτα έχει ως αποτέλεσμα η συρρίκνωση του θιγομένου δικαιώματος στην προσωπικότητα να είναι μεγαλύτερη.

Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Η

Η σύγκρουση του δικαιώματος της έκφρασης και διάδοσης της γνώμης μέσω της σάτιρας από τα Μ.Μ.Ε. και του δικαιώματος της προσωπικότητας του ατόμου έρχεται συχνά στο προσκήνιο. Το περιεχόμενο αυτών των δύο νομικών μορφωμάτων είναι δυνατόν, μέσα στην έννομη τάξη του κοινωνικού ανθρωπισμού να ασκείται ταυτόχρονα χωρίς αλληλο-αποκλείσεις και προσβολές. Το δικαίωμα της προσωπικότητας μπορεί να περιοριστεί μέσω της αρχής της αιτιώδους συνάφειας αρκεί φυσικά ο περιορισμός να μην είναι παράνομος και το δικαίωμα της έκφρασης να ασκείται με σεβασμό στην ανθρώπινη αξία και όχι καταχρηστικά.

Between the human right to express one's personal point of view through acts of satire in the media and the other constitutional as well right on our personality there is often a controversial conflict. Inside the legal system of social humanism both these human rights can be performed simultaneously and without any violation. However the right on personality can be restricted because of the principle of causality under the condition that this limitation is legal and the right of expression is performed respectfully as for the human value and not in an undue way.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Αλιβιζάτος Κ. Νίκος**, «*Κράτος και Ραδιοτηλεόραση: η θεσμική διάσταση*», Σάκκουλας 1986.
- **Δαγτόγλου Π.Δ.**, «*Ατομικά δικαιώματα Α΄*», Σάκκουλας.
- **Δαγτόγλου Π.Δ.**, «*Ραδιοτηλεόραση και Σύνταγμα*», 1986.
- **Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας**, «*Συνταγματικά δικαιώματα*», Τόμος Γ΄, 2008.
- **Καράκωστας Κ.Γιάννης**, «*Προσωπικότητα και Τύπος*», Σάκκουλας 2000.
- **Παπανικολάου - Α. Παναγιώτης**, «*Ελευθερία της Τέχνης και δικαίωμα της προσωπικότητας*», Σάκκουλας.
- **Σπινέλλη Δ. Διονυσίου**, «*Ποινικό Δίκαιο, ειδικό μέρος*», Πανεπιστημιακές παραδόσεις, σελ. 54 επ.
- **Το Σύνταγμα 3/2009.**
- **Χρυσόγονος Χ. Κώστας**, «*Ατομικά και Κοινωνικά δικαιώματα*», 2006.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

- 1) 707/2004 ΑΠ (ΠΟΙΝ) (389464) Προσβολή καλλιτέχνη από άλλο καλλιτέχνη κατά τη διάρκεια προγράμματος σε κέντρο διασκέδασης.

Ορθή και αιτιολογημένη καταδίκη για κατ'εξακολούθηση εξύβριση με λόγο και έργο. Προσβολή καλλιτέχνη από άλλο καλλιτέχνη κατά τη διάρκεια προγράμματος σε κέντρο διασκεδάσεως. Απόρριψη ισχυρισμού ότι ο κατηγορούμενος προέβη στην πράξη από δικαιολογημένο συμφέρον για την προώθηση της σάτιρας.

- 2) 8752/2004 Εφ.Αθ (389559) Προσβολή προσωπικότητας δια του τύπου

Προσβολή προσωπικότητας δια του τύπου. Απζημίωση ή χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη. Ελευθερία γνώμης ή έκφρασης. Άρση αδίκου χαρακτήρα προσβολής. Τι περιλαμβάνει η πληροφόρηση του κοινού.

- 3) 964/2002 Εφ.Θρ. (ΠΟΙΝ.) (334311) Προσβολή προσωπικότητας δασκάλου μειονοτικού σχολείου.

Συκοφαντική δυσφήμιση. Άρση αδίκου λόγω δικαιολογημένου ενδιαφέροντος. Καταδίκη για συκοφαντική δυσφήμιση και εξύβριση δια του τύπου του δημοσιογράφου, ο οποίος απεκάλεσε το δάσκαλο μειονοτικού σχολείου χονδροκέφαλο.

Επίσης, ισχυρίστηκε ότι το πτυχίο του είναι πλαστό διαπράττοντας συκοφαντική δυσφήμιση.

Αντίθετη μειοψηφία. Δεν στοιχειοθετείται συκοφαντική δυσφήμιση γιατί ο δημοσιογράφος είχε δικαιολογημένο ενδιαφέρον κρίσεως του κατηγορουμένου στη σατιρική σελίδα της εφημερίδας.

4) Άλλες δικαστικές αποφάσεις: 33/2006 ΣΤΕ (ΑΝΑΣΤ) (399537), 1667/2005 ΑΠ(379916), 0361/2004 ΔΕΚ(390302), 18905/2002 ΠΠΡ.ΘΕΣΣΑΛ.(332106), 44/2001 ΕΦ.ΔΥΤ.ΜΑΚ.(330542), 208/2002 ΕΦ.ΘΕΣΣΑΛ.(294275).

Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΝΟΜΟΣ (INTRACOM IT SERVICES)

707/2004 ΑΠ (ΠΟΙΝ) (389464)

(ΠΟΙΝΛΟΓ 2004/810, ΠΟΙΝΧΡ 2005/245)

Ορθή και αιτιολογημένη καταδίκη για κατ' εξακολούθηση εξύβριση με λόγο και έργο. Προσβολή καλλιτέχνη (τραγουδιστή) από άλλο καλλιτέχνη κατά τη διάρκεια προγράμματος σε κέντρο διασκέδασης. Πραγματικά περιστατικά. Αυτοτελείς ισχυρισμοί. Απόρριψη ισχυρισμού ότι ο κατηγορούμενος προέβη στην πράξη από δικαιολογημένο ενδιαφέρον για την προώθηση της **σάτιρας**. Ποινική δικονομία. Μή υποχρέωση ειδικής αιτιολόγησης του δόλου του αναιρεσειόντος για την πληρότητα της αιτιολογίας της καταδικαστικής για εξύβριση απόφασης. Επίκληση ισχύος του άρθρου 16 παρ. 1 του Συντάγματος που καθιερώνει την ελευθερία της τέχνης μόνο στις σχέσεις μεταξύ του κράτους και ατόμου και όχι στη σχέση ατόμου προς άτομο.

Αριθμός 707/2004

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

ΣΤ' ΠΟΙΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Συγκροτήθηκε από τους Δικαστές: Θεόδωρο Λαφαζάνο, Αντιπρόεδρο, Θεόδωρο Μπάκα-Εισηγητή, Χρήστο Μπαβέα, Δημήτριο Γυφτάκη και Σταμάτιο Γιακουμέλο, Αρεοπαγίτες.

Συνήλθε σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του στις 16 Μαρτίου 2004, με την παρουσία του Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου Δημητρίου Τσίμα (γιατί κωλύεται ο Εισαγγελέας) και του Γραμματέα Χρήστου Πήτα, για να δικάσει την αίτηση του αναιρεσειόντος-κατηγορουμένου , κατοίκου Κηφισιάς Αττικής, που εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Σπυρίδωνα Φυτράκη, περί αναιρέσεως της 5452/2002 απόφασης του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών. Με πολιτικώς ενάγοντα τον , κάτοικο Φιλοθέης Αττικής, που εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Κωνσταντίνο Δεμερτζή.

Το Τριμελές Εφετείο Αθηνών, με την ως άνω απόφασή του διέταξε όσα λεπτομερώς αναφέρονται σ' αυτή, και ο αναιρεσειών-κατηγορούμενος ζητεί την αναίρεση αυτής, για τους λόγους που αναφέρονται στην από 5 Μαρτίου 2003 αίτηση του αναιρέσεως καθώς και στους από 23 Φεβρουαρίου 2004 προσθέτους λόγους, οι οποίοι καταχωρίστηκαν στο οικείο πινάκιο με τον αριθμό 546/2003.

Αφού άκουσε

Τους πληρεξούσιους δικηγόρους των διαδίκων, που ζήτησαν όσα αναφέρονται στα

σχετικά πρακτικά και τον Αντεισαγγελέα, που πρότεινε να απορριφθεί η προκείμενη αίτησης αναιρέσης.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Η καταδικαστική απόφαση έχει την ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία που απαιτείται κατά τα άρθρα 93 παρ.3 του Συντάγματος και 139 του ΚΠΔ, η έλλειψη της οποίας ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ.1 στοιχ.Δ` ΚΠΔ λόγον αναιρέσεως, όταν σε αυτήν περιέχονται με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά περιστατικά που προέκυψαν από την διαδικασία στο ακροατήριο σχετικά με τα υποκειμενικά και αντικειμενικά στοιχεία του εγκλήματος, οι αποδείξεις επί των οποίων θεμελιώνονται τα περιστατικά αυτά, καθώς και οι σκέψεις με τις οποίες το δικαστήριο υπήγαγε τα αποδειχθέντα περιστατικά στην εφαρμοσθείσα ποινική διάταξη.

Περαιτέρω, κατά το άρθρο 510 παρ.1 στοιχ.Ε` του ΚΠΚ, λόγον αναιρέσεως της αποφάσεως συνιστά και η εσφαλμένη ερμηνεία ή εφαρμογή ποινικής διατάξεως.

Εσφαλμένη ερμηνεία τέτοιας διατάξεως υπάρχει όταν το δικαστήριο αποδίδει σε αυτήν διαφορετική έννοια από εκείνη που πραγματικά έχει, ενώ εσφαλμένη εφαρμογή υφίσταται όταν το δικαστήριο δεν υπήγαγε ορθώς τα πραγματικά περιστατικά, που δέχθηκε ότι αποδείχθηκαν, στην εφαρμοσθείσα διάταξη.

Περίπτωση εσφαλμένης εφαρμογής ουσιαστικής ποινικής διατάξεως υπάρχει και όταν η παραβίαση αυτής γίνεται εκ πλαγίου, πράγμα που συμβαίνει όταν στο πόρισμα της αποφάσεως που περιλαμβάνεται στον συνδυασμό του σκεπτικού προς το διατακτικό της και ανάγεται στα στοιχεία και την ταυτότητα του εγκλήματος έχουν εμφιλοχωρήσει ασάφειες, αντιφάσεις ή λογικά κενά, με αποτέλεσμα να καθίσταται ανέφικτος ο αναιρετικός έλεγχος περί της ορθής ή μη εφαρμογής του νόμου, οπότε η απόφαση στερείται νομίμου βάσεως.

Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από την προσβαλλομένη απόφαση, το Εφετείο που την εξέδωσε δέχθηκε, κατά την ανέλεγκτη περιγραφή των κρίσεων του, ότι από τα αποδεικτικά στοιχεία που λεπτομερώς κατ' είδος αναφέρει απεδείχθησαν τα ακόλουθα περιστατικά: Ο αναιρεσείων, κατά το χρονικό διάστημα από 4ης έως 19ης Απριλίου 1997, στο νυκτερινό κέντρο διασκέδασης «.....», που βρίσκεται στην Αθήνα και στην οδό, κατά την διάρκεια προγράμματος, που παρουσίαζε κάθε βράδυ ο ίδιος και απετελείτο από μουσικά μέρη με παρεμβολή φρασεών του, δικής του επινοήσεως, παρουσίαζε βιντεοταινία, φανταστικού περιεχομένου, η οποία είχε συναρμολογηθεί (μονταρισθεί) με τη βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή, κατ' έμπνευση και σχεδιασμό δικό του, που προβάλλονταν με ειδικές τεχνικές μεθόδους (projector) από βίντεο σε μεγάλη οθόνη και σε τηλεοπτική οθόνη, που βρίσκονται σε επιλεγμένη θέση του πιο πάνω κέντρου, ώστε να έχουν οπτική και ηχητική πρόσβαση σ' αυτή, όλοι οι πελάτες του καταστήματος και στην οποία εμφανίζονταν ο εγκαλών, ενώ τραγουδούσε σε βιντεοκλίπ, να διακόπτεται η φωνή του και, με ειδική μείξη της εικόνας, να ρέει πακτωλός χρημάτων από το στόμα του, ενώ σε άλλο βιντεοκλίπ, όπου πάλι εμφανίζονταν ο εγκαλών, με τεχνητή μείξη της εικόνας, εφέρετο να τον καθοδηγεί, ενώ σχολίαζε ζωντανά «κοίτα βλέμμα.. όπως κοιτάζει τις θυρίδες στην Τράπεζα. Είναι μεγάλος καλλιτέχνης, έχει ένα ύφος σαν να λέει εγώ θα κάνω καριέρα, δεν πάτε να γαμηθείτε εσείς» και στην συνέχεια, ενώ διακόπτοταν ο ήχος από το προβαλλόμενο βίντεο κλιπ, φαινόταν από το στόμα του εγκαλούντος να ρέουν λίρες, στο τέλος δε των ανωτέρω παραστάσεων ο κατηγορούμενος αναφωνούσε «για την Κύπρο». Με την πιο πάνω συμπεριφορά του ο κατηγορούμενος εξεδήλωσε, κατ' εξακολούθηση, θεληματική καταφρόνηση, με λόγο και έργο, κατά του προσώπου του εγκαλούντος, που, κατά την κοινή αντίληψη, προσβάλλει την τιμή αυτού. Ο αυτοτελής ισχυρισμός, με τον οποίο προέβαλε ο κατηγ/νος στο Δικαστήριο, όπως πιο πάνω (στα πρακτικά) καταχωρείται, κατά τον οποίον δεν συνιστά άδικη πράξη η πιο πάνω συμπεριφορά του, κατ' άρθρο 367 παρ.1 ΠΚ, πρέπει να απορριφθεί σαν

αβάσιμος διότι, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, με τον τρόπο κάτω από τις περιστάσεις που έλαβε χώρα αυτή, κατά τα πιο πάνω εκτιθέμενα, δεν εκδηλώθηκε από δικαιολογημένο ενδιαφέρον για την προώθηση της τέχνης εκ μέρους του κατηγορουμένου ούτε και υπό τη μορφή **σάτιρας**, καθόσον δεν προέκυψε ότι γινόταν αναφορά με σκωπτικό τρόπο σε υπαρκτά γνωρίσματα-ελαττώματα ή υπαρκτές καταστάσεις και αναγνωρίσιμες ιδιότητες του πολιτικώς ενάγοντος προς τέρψη, ψυχαγωγία, διασκέδαση αλλά και διαπαιδαγώγηση του κοινού του πιο πάνω νυχτερινού κέντρου, κατά τρόπο που να μην δημιουργούνται σ' αυτό συναισθήματα αντιπάθειας και αποστροφής προς το πρόσωπο του πολιτικώς ενάγοντος, αλλά τουναντίον η πιο πάνω συμπεριφορά του κατηγορουμένου έλαβε χώρα με σκοπό εξύβρισης του εγκαλούντος, ή της προσβολής της τιμής του με αμφισβήτηση της ηθικής και κοινωνικής αξίας του προσώπου του, εκδηλώνοντας την καταφρόνησή του με την χρησιμοποίηση, εν γνώσει της υβριστικής των σημασίας, των πιο πάνω φράσεων και εικόνων του εγκαλούντος, που τον εμφανίζουν ως μη δισταζουσα να εκμεταλλευθεί την ευαισθησία του Κυπριακού λαού για την επίλυση του εθνικού ζητήματος μετά την τουρκική εισβολή, με τη συμμετοχή του σε συναυλίες, που ενώ έχουν ως σκοπό την προβολή και προώθηση της λύσης του πιο πάνω ζητήματος, αυτός τις χρησιμοποιεί ως μέσον ατομικού του πλουτισμού, πράγμα που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, ήτοι κατά τρόπο, που δεν ήταν αντικειμενικά αναγκαίος ή ανεκτός για να εκφράσει ο αναιρεσειών σκέψεις και απόψεις του από δικαιολογημένο ενδιαφέρον του για την τέχνη, όπως ισχυρίζεται, ο ίδιος δε, παρότι το γνώριζε, χρησιμοποίησε τον τρόπο αυτό για να πληξή την τιμή του εγκαλούντος, υπερβαίνοντας για τον ίδιο σκοπό (εξύβρισης) συγχρόνως και τα όρια της δυσμενούς κριτικής για την καλλιτεχνική και επαγγελματική εργασία του τελευταίου, ενώ εάν ο κατηγορούμενος ήθελε να εκδηλώσει δικαιολογημένο ενδιαφέρον του για την τέχνη ή να διατυπώσει δυσμενή κρίση για την καλλιτεχνική ή επαγγελματική εργασία του εγκαλούντος δεν θα χρησιμοποιούσε τις πιο πάνω φράσεις και εικόνες, κατά τις οποίες έρρεαν χρήματα και λίρες από το στόμα του τελευταίου λόγω του Κυπριακού Εθνικού ζητήματος, που δημιούργησαν γι' αυτόν στο κοινό την εντύπωση ότι πρόκειται για άνθρωπο φιλοχρήματο, χωρίς εθνική ευαισθησία, ενδιαφερόμενο για το δικό του μόνον οικονομικό όφελος, πράγμα που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, αλλά θα αναφερόταν σε πραγματικά περιστατικά ή υπαρκτές του ιδιότητες, που θα σχολίαζε ακόμη και δυσμενώς, κατά τρόπο που αντικειμενικά θα κρινόταν αναγκαίος και πρόσφορος για την προώθηση της τέχνης ή για την άσκηση κριτικής, έστω και δυσμενούς για τον εγκαλούντα, λόγω της καλλιτεχνικής του δραστηριότητας. Μετά από αυτά, απορριπτομένου ως αβασίμου κατά τα ανωτέρω του πιο πάνω αυτοτελούς ισχυρισμού του κατηγορουμένου, πρέπει αυτός να κηρυχθεί ένοχος της αποδιδόμενης σε αυτόν πράξεως της εξύβρισης με λόγο και έργο, κατ' εξακολούθηση, σε βάρος του εγκαλούντος.

Με τις παραδοχές του αυτές το δικαστήριο της ουσίας διέλαβε στην προσβαλλομένη απόφασή του την κατά τα ανωτέρω ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, αφού εκθέτει σε αυτήν με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία απεδείχθησαν από την ακροαματική διαδικασία και συγκροτούν την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση της αξιόποινης πράξης, όπως γι' αυτήν τελικώς κατεδικάσθη ο αναιρεσειών, τις αποδείξεις από τις οποίες συνήγαγε τα περιστατικά αυτά, καθώς επίσης και τους συλλογισμούς με βάση τους οποίους έκανε την υπαγωγή τους στις ουσιαστικές ποινικές διατάξεις των άρθρων 26 παρ.1, 27 παρ.1 περ.α, 98, 361 ΠΚ, τις οποίες εφήρμοσε ορθά χωρίς να τις παραβιάσει εκ πλάγιου και να στερήσει έτσι την απόφαση από νόμιμη βάση. Επομένως, οι από το άρθρο 510 παρ.1 στοιχ.Δ' και Ε' του ΚΠΔ σχετικοί λόγοι της αιτήσεως και των προσθέτων με τους οποίους προβάλλονται τα αντίθετα, είναι αβάσιμοι. Ειδικότερα, το δικαστήριο της ουσίας αντικρούει, στην προσβαλλομένη απόφασή του, με ειδική αιτιολογία τον ισχυρισμό του αναιρεσειόντος ότι οι πράξεις του δεν ήταν άδικες διότι, σύμφωνα με το άρθρο 367 παρ.1 ΠΚ, ο άδικος χαρακτήρας της εξύβρισεως αίρεται αν τα περιστατικά που την συγκροτούν συντελέστησαν από δικαιολογημένο ενδιαφέρον, δεδομένου ότι αυτό με εκτενείς και πλήρως αιτιολογημένες σκέψεις δέχεται ότι ο ισχυρισμός αυτός ήτο αβάσιμος, διότι αν ο αναιρεσειών ήθελε να εκδηλώσει δεδικοιολογημένο ενδιαφέρον για την τέχνη ή να διατυπώσει δυσμενή

κρίση για την καλλιτεχνική ή επαγγελματική εργασία του παθόντος ως ανθρώπου φιλοχρήματου, χωρίς εθνική ευαισθησία και ενδιαφερόμενο μόνο για το δικό του οικονομικό όφελος, πράγμα που δεν ανταπεκρίνεται στην πραγματικότητα, τότε θα ανεφάρτετο σε πραγματικά περιστατικά ή υπαρκτές του ιδιότητες, που θα εσχολίαζε ακόμη και δυσμενώς, κατά τρόπο όμως που αντικειμενικώς θα εκρίνετο και πρόσφορος για την προώθηση της τέχνης ή για την άσκηση κριτικής, έστω και δυσμενούς για τον παθόντα, σχετικά με την καλλιτεχνική του δραστηριότητα και πάντως δεν θα εξεφράζετο κατά τον προπεριγραφέντα τρόπο, ο οποίος και δεν ήτο αντικειμενικώς αναγκαίος για να εκφράσει ο αναιρεσείων τις σκέψεις και απόψεις του σχετικά με αυτήν. Επίσης, δεν απαιτείται επί εξυβρίσεως ειδική αιτιολογία του δόλου του υπαιτίου, διότι αυτός εξυπακούεται ότι ενυπάρχει στην πραγμάτωση των γενομένων δεκτών περιστατικών δι' ο και ο περί μη αναφοράς

σκέψεων εξών να προκύπτει η δολία προαίρεση και ο σκοπός εξυβρίσεως ισχυρισμός του αναιρεσείοντος είναι αβάσιμος. Περαιτέρω, το άρθρο 16 παρ.1 του Συντάγματος καθιερώνει μεν την ελευθερία της τέχνης, πλην το παρεχόμενο από την διάταξη αυτή σχετικό δικαίωμα ισχύει μόνον στην σχέση μεταξύ κράτους και ατόμου και όχι στην σχέση ατόμου προς άτομο, σε κάθε δε περίπτωση το δικαίωμα τούτο δεν λειτουργεί χωρίς περιορισμούς και σχετικοποιείται, ειδικότερα δε η εν λόγω διάταξη δεν δίδει το δικαίωμα εις οιονδήποτε να διαπράττει εγκλήματα, όπως αυτά της προσβολής της τιμής άλλου (άρθρα 361 επ. ΠΚ), δι' ο ο περί του εναντίου ισχυρισμός του αναιρεσείοντος είναι αβάσιμος.

Τέλος, ούτε παρεβιάσθη η εκ του άρθρου 25 παρ.1 του Συντάγματος αρχή της αναλογικότητας εκ της εφαρμογής, εν προκειμένω, της διατάξεως του άρθρου 361 ΠΚ, ως αβασίμως προβάλλει ο αναιρεσείων.

Μετά από αυτά πρέπει να απορριφθεί η αίτηση και να καταδικασθεί ο αναιρεσείων στα δικαστικά έξοδα, ως και στην δαπάνη του πολιτικώς ενάγοντος.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Απορρίπτει την από 5 Μαρτίου 2003 αίτηση του για αναίρεση της 5452/2002 αποφάσεως του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών, και

Καταδικάζει τον αναιρεσείοντα στα δικαστικά έξοδα ανερχόμενα σε διακόσια δέκα (210) Ευρώ, καθώς και στην δικαστική δαπάνη του πολιτικώς ενάγοντος εκ Πεντακοσίων (500) Ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 23 Μαρτίου 2004. Και

Δημοσιεύθηκε στην Αθήνα, σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του, στις 30 Μαρτίου 2004.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΝΟΜΟΣ (INTRACOM IT SERVICES)

8752/2004 ΕΦ ΑΘ (389559)

(Δ/ΝΗ 2006/265, 2006/293)

Προσβολή προσωπικότητας δια του τύπου. Έννοια προσβολής. Εκφάνσεις της προσωπικότητας. Αποζημίωση ή χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη. Ελευθερία γνώμης και έκφρασης. Εξύβριση ή δυσφήμιση. Άρση άδικου χαρακτήρα προσβολής. Έννοιες. Τι περιλαμβάνει η πληροφόρηση, ενημέρωση και κατατόπιση του κοινού. Περιστατικά. Η έλλειψη νόμιμης κλήτευσης θεραπεύεται, αν ο διάδικος παρασταθεί στο ακροατήριο, διότι δεν υφίσταται δικονομική βλάβη.

ΕφΑΘ 8752/2004

Εισηγήτρια: Αρετή Παπαδιά

Το αίτημα των εκκαλούντων-εναγομένων στην προσθήκη αντίκρουση επί των προτάσεων των επί της παρούσας συζήτησης να κηρυχθεί απαράδεκτη η συζήτηση των υπό κρίση εφέσεων, η συζήτηση των οποίων για τη σημερινή δικάσιμο έγινε με επιμέλεια του εκκαλούντος ενάγοντος λόγω μη εμπρόθεσμης, προ 60 ημερών, κλήτευσής των κατ' αυτή (άρθρα 524 παρ. 1 εδ. α', 271 παρ. 1 και 2 και 498 παρ. 2 ΚΠολΔ), πρέπει να απορριφθεί επειδή οι πιο πάνω εκκαλούντες εκπροσωπήθηκαν στο ακροατήριο του δικαστηρίου κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, κατέθεσαν τις προτάσεις τους, πρόέβαλαν τους ισχυρισμούς τους και ως εκ τούτου αυτοί δεν αποδεικνύουν δικονομική βλάβη που να δικαιολογεί την κήρυξη απαράδεκτης της συζήτησης των ως άνω εφέσεων (Βλ. ΑΠ 297/1998 ΕΛΔ 31 σελ. 335).

Κατά το άρθρο 57 ΑΚ όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον. Κατά δε το άρθρο 59 ΑΚ, στις περιπτώσεις των δύο προηγούμενων άρθρων το δικαστήριο με την απόφασή του, ύστερα από αίτηση αυτού που έχει προσβληθεί και αφού λάβει υπόψη το είδος της προσβολής, μπορεί επί πλέον να καταδικάσει τον υπαίτιο να ικανοποιήσει την ηθική βλάβη αυτού που έχει προσβληθεί. Η ικανοποίηση συνίσταται σε πληρωμή χρηματικού ποσού, σε δημοσίευμα ή σε οτιδήποτε επιβάλλεται από τις περιστάσεις. Με τις παραπάνω διατάξεις προστατεύεται το δικαίωμα της προσωπικότητας, το οποίο αποτελεί πλέγμα από αστάθμητες αξίες με τις οποίες ολοκληρώνεται η υπόσταση κάθε ατόμου και προβάλλει έτσι η αξία αυτού. Επομένως, προστατεύεται μεταξύ άλλων α) η

εξωτερική τιμή του κάθε ανθρώπου, η οποία αντικατοπτρίζεται στην αντίληψη και εκτίμηση που έχουν οι άλλοι γι' αυτόν, β) η ψυχική υγεία και ο συναισθηματικός κόσμος κάθε ανθρώπου, απ' τους οποίους ο δεύτερος προσβάλλεται κατά κανόνα δευτερογενώς συνεπεία άλλης παράνομης πράξης που στρέφεται κατά του προσβαλλόμενου και προκαλεί σ' αυτόν σωματικό ή ψυχικό πόνο, γ) η ελευθερία και ειδικότερα η ελευθερία για ανάπτυξη της προσωπικότητας του ανθρώπου, η οποία προστατευόμενη συνταγματικώς (άρθ. 5 παρ. 1 του Συντάγματος) αναφέρεται και στις σχέσεις αυτού με άλλους ανθρώπους. Η κατά τα άνω παρεχόμενη προστασία του δικαιώματος της προσωπικότητας περιλαμβάνει θετικώς μεν τη δυνατότητα του ατόμου να μετέρχεται όλες τις εξουσίες που περικλείονται στο ως άνω δικαίωμα και να απολαμβάνει όλων των αγαθών που το δικαίωμα αυτό του διασφαλίζει, αρνητικώς δε τη δυνατότητα του ατόμου να αποκρούει κάθε παράνομη προσβολή του εν λόγω δικαιώματός του. Για την εφαρμογή των ανωτέρω άρθρων 57 και 59 ΑΚ απαιτείται προσβολή του εν λόγω δικαιώματος και η προσβολή να είναι παράνομη. Είναι δε παράνομη η προσβολή, η οποία γίνεται χωρίς δικαίωμα ή κατ' ενάσκηση μεν δικαιώματος το οποίο είναι από άποψη έννομης τάξης μικρότερης σπουδαιότητας, είτε ασκείται υπό περιστάσεις, που καθιστούν την άσκηση αυτού καταχρηστική κατά το άρθρο 281 ΑΚ. Ειδικότερα για την επιδίκαση αποζημιώσεως ή χρηματικής ικανοποίησεως απαιτείται και πταίσμα του προσβολέως (ΑΠ 854/2002 ΕΛΔ 44, σελ.

1368, ΑΠ 167/2000 ΕΛΔ 41, σελ. 672. ΕφΑθ 6720/2000 ΕΛΔ 43 σελ. 1494). Περαιτέρω κατά το άρθρο μόνο παρ. 14 του ν. 1178/1981 "περί αστικής ευθύνης του τύπου και άλλων τινών διατάξεων" ο ιδιοκτήτης κάθε εντύπου υποχρεούται σε πλήρη αποζημίωση για παράνομη περιουσιακή ζημία καθώς και σε χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη, οι οποίες υπαίτια προξενήθηκαν με δημοσίευμα που θίγει την τιμή και την υπόληψη κάθε ατόμου, έστω και αν η κατά το άρθρο 914 ΑΚ υπαιτιότητα, η κατά το άρθρο 919 ΑΚ πρόθεση και η κατά το άρθρο 920 ΑΚ γνώση ή υπαίτια άγνοια συντρέχει στο συντάκτη του δημοσιεύματος ή, εάν αυτός είναι άγνωστος, στον εκδότη ή το διευθυντή σύνταξης του εντύπου.

Εξάλλου, κατά το άρθρο 14 παρ. 1 του Συντάγματος, καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του, τηρώντας τους νόμους του Κράτους. Κατά δε το άρθρο 10 παρ. 1 εδ. α' και β' της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως της Ρώμης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (κυρ. ν.δ. 53/1974) κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης καθώς και την ελευθερία λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς επέμβαση των δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Σύμφωνα δε με το άρθρο 367 παρ. 1 του ΠΚ, που ανήκει στο κεφάλαιο ΚΑ αυτού με τον τίτλο "εγκλήματα κατά της τιμής" και εφαρμόζεται και στο ιδιωτικό δίκαιο (ΑΠ 1407/1988 ΕΛΔ 31, σελ. 95), "δεν αποτελούν άδικη πράξη α) οι δυσμενείς κρίσεις... καθώς και γ) οι εκδηλώσεις που γίνονται για την εκτέλεση νόμιμων καθηκόντων, την άσκηση νόμιμης εξουσίας ή για τη διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον...", ενώ κατά τη δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου "η προηγούμενη διάταξη δεν εφαρμόζεται α) όταν οι παραπάνω κρίσεις και εκδηλώσεις περιέχουν τα συστατικά στοιχεία της πράξης του άρθρου 363 καθώς και β) όταν από τον τρόπο της εκδήλωσης ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η πράξη προκύπτει σκοπός εξύβρισης". Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι ο άδικος χαρακτήρας των πράξεων της εξυβρίσεως και της απλής δυσφημήσεως (άρθρα 361 και 362 ΠΚ) αίρεται και στην περίπτωση που οι σχετικές εκδηλώσεις γίνονται για διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον. Τέτοιο ενδιαφέρον που πηγάζει από την ελευθερία και την κοινωνική αποστολή του τύπου και ειδικότερα των εφημερίδων, τις οποίες προστατεύουν το Σύνταγμα και οι νόμοι, έχουν και τα πρόσωπα που αμέσως συνδέονται με τη λειτουργία των ως άνω μέσων ενημέρωσης για τη δημοσίευση ειδήσεων και καταχώρηση γεγονότων καθώς και σχολίων σχετικών με τη συμπεριφορά προσώπων, για τα οποία ενδιαφέρεται το κοινωνικό σύνολο. Παρέπεται ότι μέσα στα πλαίσια αυτά επιτρέπεται η δια του τύπου δημοσίευση προς πληροφόρηση, ενημέρωση και κατατόπιση του κοινού, δυσμενών κρίσεων ή μειωτικών αξιολογήσεων, ακόμη και με οξεία κριτική των προβεβλημένων ως άνω προσώπων που ασκούν δημόσιο λειτουργήμα ή κατέχουν δημόσιο αξίωμα.

Ειδικότερα, αν κάποιος από τα ανωτέρω πρόσωπα, που ενδιαφέρουν το κοινωνικό σύνολο, έχει επιδιώξει την προβολή του δια της τηλεοράσεως ή άλλου μέσου μαζικής ενημέρωσης, εκθέτοντας δημόσια τις απόψεις του για τον ιδιωτικό και δημόσιο βίο αλλά και γεγονότα από το δικό του ιδιωτικό και οικογενειακό βίο, ώστε να μπορούν να εκληφθούν αυτά ως παραδείγματα ενισχυτικά εκείνων των απόψεων, επιτρέπεται κατ' αρχήν η δια του τύπου δημοσίευση γεγονότων από τον ιδιωτικό και οικογενειακό βίο του προς ενίσχυση της, επίσης δημοσιευόμενης και δυσμενούς έναντι εκείνου, κριτικής. Και στην περίπτωση όμως αυτή ο άδικος χαρακτήρας της εξυβριστικής ή δυσφημιστικής εκδηλώσεως δεν αίρεται και συνεπώς, παραμένει η παρανομία ως συστατικό στοιχείο της αδικοπραξίας, όταν η άνω εκδήλωση αποτελεί συκοφαντική δυσφήμιση ή όταν από τον τρόπο και από τις περιστάσεις που έγινε αυτή προκύπτει σκοπός εξυβρίσεως, δηλαδή σκοπός που κατευθύνεται ειδικώς σε προσβολή της τιμής άλλου με αμφισβήτηση της ηθικής ή κοινωνικής αξίας του προσώπου του ή με περιφρόνηση αυτού. Ειδικός σκοπός εξυβρίσεως υπάρχει στον τρόπο της εκδηλώσεως της προσβλητικής της τιμής του άλλου συμπεριφοράς, όταν αυτός δεν ήταν αντικειμενικά αναγκαίος για τη δέουσα απόδοση του περιεχομένου της σκέψεως εκείνου που φέρεται ότι ενεργεί από δικαιολογημένο ενδιαφέρον, ο οποίος, μολονότι γνώριζε τούτο, χρησιμοποίησε τον τρόπο αυτό για να προσβάλει την τιμή άλλου (ΑΠ 825/2002 ΕΛΔ 44, σελ. 987, ΑΠ 854/2002 ΕΛΔ 44, σελ. 1368, ΑΠ 167/2000 ΕΛΔ 41, σελ. 773, ΕφΑθ 6234/2002 ΕΛΔ 44, σελ. 564). Αποδεικνύονται τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Η ημερήσια αθλητική εφημερίδα "Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ SPORT" της οποίας η κυκλοφορία ήδη έχει ανασταλεί, εκδίδονταν στην Αθήνα, κυκλοφορούσε σ' όλη την Ελλάδα μέσω των πρακτορείων Εφημερίδων, ήταν ιδιοκτησίας της πρώτης εναγόμενης εταιρείας, με εκδότη τον δεύτερο και διευθυντή σύνταξης τον τρίτο εναγόμενο εφεσίβλητο. Ο ενάγων, είναι δημοσιογράφος, ασχολούμενος με αθλητικού περιεχομένου θέματα, εργάστηκε ως διευθυντής του αθλητικού τμήματος του τηλεοπτικού σταθμού ΣΚΑΙ και ακολούθως ως γενικός διευθυντής του ΑΛΦΑ ΣΠΟΡ. Ο ίδιος κατά το έτος 1998 παρουσίαζε στον τηλεοπτικό σταθμό ΣΚΑΙ την εκπομπή "ΝΤΕΡΜΠΙ", αθλητικού περιεχομένου, ενώ εργαζόταν ως διευθυντής του αθλητικού τμήματος του ως άνω τηλεοπτικού σταθμού. Στις 6.5.1998 στην τελευταία σελίδα της πιο πάνω εφημερίδας δημοσιεύθηκε ανυπόγραφο άρθρο σχετικά με την από 4.5.1998 τηλεοπτική εκπομπή του ενάγοντος (talk show) "ΝΤΕΡΜΠΙ" που παρουσίαζε αυτός (ενάγων) στον τηλεοπτικό σταθμό ΣΚΑΙ με σχόλια του άγνωστου συντάκτη του που υπογράφει με το ψευδώνυμο "ο ΑΠΟΚΟΣΜΟΣ". Ειδικότερα, στο άνω άρθρο που επιγράφεται "Στημένο..." με τα αποσιωπητικά να καταλήγουν σε φωτογραφία του ενάγοντος μεγέθους 10 X 10 εκατοστών, συνοδευόμενη από τη λεκτική απεικόνιση "The master of the show, κυρίες και κύριοι" διελήφθησαν και τα εξής: "Καθόταν ο Χρ.Σ. στην εκπομπή του Αλ. και δίπλα του ο Β.Μ. Διπλός ο κίνδυνος. Από τη μία ο Χ. Ξέρεις τι είναι Αν.Φ. μου, να κάτσεις δύο ώρες σε κλειστό χώρο με master of the show τον Αλ. Θάνατος είναι Αν. Εγκεφαλική θλάση παθαίνεις. Γουρλώνει τα μάτια και σε κοιτάει ο Χ. και νιώθεις τις μονάδες του Αί Κιού να σε εγκαταλείπουν σαν τις ώρες του μελλοθανάτου. Μπαίνεις μέσα στο στούντιο του ΣΚΑΙ με τον Χ. και είσαι καθηγητής Πανεπιστημίου. Και μέχρι να τελειώσει το σόου για να βρείς πόσο κάνει το 2 + 2 πρέπει να του ψιθυρίσει τη λύση ο διπλανός. Κόλαση είναι το σόου του Αλ. Σλίμ Σέντερ στον εγκέφαλο.. "Ξεκινάει λοιπόν το "ΝΤΕΡΜΠΙ" του Αλ.....Ανάβει τα μάτια και τα γουρλώνει ο Χ. και μια που δεν έχει μυρωδιά από το θέμα δίνει την πρώτη πάσα στο Σ. ..." Το γεγονός είναι όμως που μετράει Στημένο ήτανε το σόου. Τον Χ. δεν τον φοβάμαι..... Αυτός ούτως ή άλλως δεν καταλαβαίνει". Το αναγραφόμενο στον τίτλο του ως άνω δημοσιεύματος "Στημένο" με αποσιωπητικά να καταλήγουν σε φωτογραφία του ενάγοντος που επαναλαμβάνεται και στο κείμενο αυτού "στημένο ήτανε το σόου" εμφανίζει τον ενάγοντα ως δημοσιογράφο που παραβιάζει την υποχρέωσή του για αντικειμενική και άρτια ενημέρωση και ότι "έσθησε" την εκπομπή του που το αντικειμενικό του νόημα είναι ότι κατόπιν προσυνηννόησης οδήγησε τη συζήτηση και κατ' επέκταση τους ακροατές του σε άλλη κατεύθυνση αντί προς την αλήθεια. Επίσης, με τα διαλαμβανόμενα στο επίδικο άρθρο για τον ενάγοντα "μια που δεν έχει μυρωδιά από το θέμα" "αυτός ούτως ή άλλως δεν καταλαβαίνει" εμφανίζεται αυτός ως άτομο μειωμένης αντίληψης και ως δημοσιογράφος ελλιπούς ενημέρωσης. Οι ως άνω αξιολογικές κρίσεις που αποτελούν, κατά την κοινή αντίληψη, υβριστική και υποτιμητική συμπεριφορά και

ενέχουν καταφρόνηση προς το πρόσωπο του ενάγοντα, προσβάλουν την προσωπικότητα του και την επαγγελματική του υπόληψη. Ο τρίτος εναγόμενος, ΣΤ.Σ., διευθυντής σύνταξης της εφημερίδας αυτής επέτρεψε τη δημοσίευση του επίδικου άρθρου με το προαναφερόμενο περιεχόμενο, με γνώση ότι αυτό είναι προσβλητικό και πρόσφορο να παραγάγει την εντύπωση καταφρονησέως εκ μέρους του προς το πρόσωπο του ενάγοντος, με τη θέληση να τον εκθέσει και να τον μειώσει ως άτομο και επαγγελματία δημοσιογράφο. Όπως, προαναφέρθηκε, η εφημερίδα "ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ SPORTS" κυκλοφορούσε σ` όλη την Ελλάδα και στους αναγνώστες της, ακόμη και σ` αυτούς που μπορούν να αντιληφθούν τη **σατίρα**, από το πιο πάνω δημοσίευμα, εκείνο που παραμένει δεν είναι τα ευφυολογήματα του άγνωστου συντάκτη του αλλά η εικόνα του ενάγοντος ως μειωμένης αντίληψης ατόμου, ανεπαρκούς και ανυπόληπτου δημοσιογράφου. Οι ανωτέρω, περί το πρόσωπο

του ενάγοντος επιλήψιμες αναφορές δεν εμπίπτουν, έστω καλυπτόμενες υπό τον μανδύα της **σατίρας**, στο ενδιαφέρον για την ενημέρωση της κοινής γνώμης διότι ο τρόπος εκδήλωσής των υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο, και δεν ενδιέφεραν κατά τούτο την κοινή γνώμη, ώστε να παρίσταται δικαιολογημένο το ενδιαφέρον του εναγόμενου διευθυντή σύνταξης της εφημερίδας να επιτρέψει τη δημοσίευσή τους και από τις περιστάσεις εκδηλώσεως αυτών προκύπτει σκοπός εξύβρισης ήτοι καταφρόνησης του ενάγοντος και ο σχετικός ισχυρισμός που προέβαλε ο εφεσίβλητος πρωτοδίκως και επαναφέρει με λόγο έφεσής του, πρέπει να απορριφθεί ως ουσιαστικά αβάσιμος. Από την πιο πάνω υπαίτια και παράνομη συμπεριφορά του εναγόμενου ΣΤ.Σ. προσβλήθηκε ο ενάγων στην προσωπικότητά του

εξαιτίας της οποίας αυτός υπέστη ηθική βλάβη. Με βάση τη βαρύτητα και τις συνθήκες της προσβολής, όπως τα στοιχεία αυτής αναλυτικά αναφέρονται πιο πάνω, τη δημοσιότητα που έλαβε το θέμα στον οικογενειακό, επαγγελματικό και εν γένει κοινωνικό κύκλο του ενάγοντος, λόγω του μέσου, την ιδιότητα του ενάγοντος, και αυτή του εναγομένου, την έκταση του δόλου του τελευταίου και την κοινωνική και οικονομική κατάσταση των μερών, για τη χρηματική ικανοποίηση προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης, η οποία αποτελεί το πρόσφορο μέσο άρσεως της προσβολής της προσωπικότητας του ενάγοντος απαιτείται το ποσό των 50.000 ευρώ. Το ποσό αυτό κρίνει εύλογο το Δικαστήριο τούτο, βάσει των ως άνω προσδιοριστικών στοιχείων.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΝΟΜΟΣ (INTRACOM IT SERVICES)

964/2002 ΕΦ ΘΡ (ΠΟΙΝ) (334311)

(Α` ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, ΠΟΙΝΛΟΓ 2002/2106)

Συκοφαντική δυσφήμιση. Αρση του αδικού λόγω δικαιολογημένου ενδιαφέροντος. Καταδίκη για συκοφαντική δυσφήμιση και εξύβριση δια του τύπου του δημοσιογράφου, ο οποίος απεκάλεσε το δάσκαλο μειονοτικού σχολείου χονδροκέφαλο σύμφωνα με τη μετάφραση της λέξης της τουρκικής γλώσσας, γεγονός που προσέβαλε την τιμή του. Επίσης ισχυρίσθηκε γεγονός ψευδό, ότι το πτυχίο του είναι πλαστό διαπράττοντας συκοφαντική δυσφήμιση. Αντίθετη μειοψηφία. Δεν στοιχειοθετείται το έγκλημα της συκοφαντικής δυσφήμισης γιατί ο δημοσιογράφος είχε δικαιολογημένο ενδιαφέρον κρίσεως του κατηγορουμένου στη σατυρική σελίδα της εφημερίδας και με τη λέξη πλαστό εννοούσε υποβαθμισμένο πτυχίο. Επίσης και για την πράξη της εξύβρισης, κατά τη μειοψηφία έπρεπε να κηρυχθεί αθώος ο δημοσιογράφος γιατί άσκησε καλόπιστη κριτική, αφού με την έννοια "χονδροκέφαλος" εννοούσε πεισματάρης. Βλέπε παρατηρήσεις Γ. Μπέκα στον ΠΟΙΝΛΟΓ 2002/2114.

ΕΦΕΤΕΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
Αριθμ. 964/2002

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΤΟΥ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΘΡΑΚΗΣ
Συνεδρίαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2002

Δικαστές κ.λ.π.	Κατηγορούμενος	Πράξεις
Απόστολος Παπαθεοδώρου Προεδρεύων Εφέτης (λόγω κωλύματος των Προέδρων και των		- Συκοφαντική δυσφήμιση δια του τύπου. - Εξύβριση δια του τύπου.

αρχαιοτέρων Δικαστών)
Αρετή Παπαδιά
Θεόδωρος
Τζανάκης
Εφέτης
Κων/νος Γκίκας
Αντισταγγελέας
Εφετών (λόγω
κωλύματος του
Εισαγγελέα)
Αλεξάνδρα Μίχου
Δικ. υπάλληλος με
β` βαθμό

Κάτοικος
Κομοτηνής

ΠΑΡΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΗ

Η συνεδρίαση έγινε δημόσια στο ακροατήριο του Δικαστηρίου.

Ο επιμελητής Δικ/ρίων, με εντολή του Προέδρου, εκφώνησε το όνομα του κατηγορουμένου, ο οποίος εμφανίσθηκε και όταν τον ρώτησε ο Πρόεδρος για τα στοιχεία της ταυτότητάς του κ.λ.π., είπε ότι ονομάζεται όπως αναφέρεται παραπάνω και διορίζει συνήγορους για να τον υπερασπισθούν τους παρόντες δικηγόρους Ιπποκράτη Μυλωνά του Δ.Σ. Αθηνών και Γεώργιο Πεταλωτή του Δ.Σ. Ροδόπης που αποδέχθηκαν τον διορισμό τους.

Σημειώνεται ότι τα στοιχεία ταυτότητας του κατηγορουμένου που πάρθηκαν κατά την προδικασία, είναι τα ίδια με τα άνω, που δηλώθηκαν από τον κατηγορούμενο.

Στο σημείο αυτό της δίκης εμφανίσθηκε ο ... του ..., κάτοικος ... και δήλωσε ότι παρίσταται ως πολιτικώς ενάγων για το ποσό των πέντε (5) ευρώ, νομιμότοκα με επιφύλαξη ασκήσεως περαιτέρω αξιώσεων για χρηματική ικανοποίηση λόγω της ηθικής βλάβης που του προκάλεσαν οι δικαζόμενες πράξεις και διορίζει πληρεξούσιους τους παρόντες δικηγόρους Πέτρο Ματσκίδη και Δημήτριο Μήλιογλου του Δ.Σ. Ροδόπης που αποδέχθηκαν τον διορισμό τους.

Κατόπιν ο Εισαγγελέας αφού έλαβε το λόγο από τον Πρόεδρο, ανέπτυξε την έκθεση της έφεσης και παρέδωσε στον Πρόεδρο κατάλογο των μαρτύρων που έχουν κληθεί για να υποστηρίξουν την κατηγορία και του οποίου αντίγραφο επιδόθηκε στον κατηγορούμενο κατά το άρθρο 326 Κ.Π.Δ. όπως προκύπτει από το αποδεικτικό του, με χρονολογία 29.5.2002 του Αστ/κα ... του Α.Τ. ..., το οποίο βρίσκεται στην δικογραφία.

Ο Πρόεδρος ζήτησε από τον κατηγορούμενο πληροφορίες για την πράξη για την οποία κατηγορείται και παρατήρησε ότι η απολογία του θα γίνει μετά το τέλος της αποδεικτικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 343 Κ.Π.Δ.

Ο κατηγορούμενος απάντησε ότι επιφυλάσσεται να εκθέσει τις απόψεις του στην απολογία του και ότι τώρα δεν έχει να προσθέσει τίποτε.

Κατόπιν ο Πρόεδρος εκφώνησε τα ονόματα των μαρτύρων κατηγορίας που κλητεύθηκαν και βρέθηκαν παρόντες όσοι στα πρακτικά αναφέρεται ότι εξετάστηκαν.

Ρώτησε τον κατηγορούμενο και τους συνήγορους του αν κλήτευσαν μάρτυρες υπεράσπισης και απάντησαν ότι κάλεσαν δύο μάρτυρες υπεράσπισης. Ρώτησε επίσης τον πολιτικώς ενάγοντα και τους πληρεξούσιους δικηγόρους του αν κλήτευσαν μάρτυρες και απάντησαν αρνητικά.

Ο Πρόεδρος εκφώνησε τα ονόματα των μαρτύρων κατηγορίας και υπεράσπισης και βρέθηκαν παρόντες όσοι στα πρακτικά αναφέρονται ότι εξετάστηκαν.

Ο Πρόεδρος διέταξε κατόπιν ν` αρχίσει η αποδεικτική διαδικασία και ν` αποχωρήσουν οι μάρτυρες στα προσδιορισμένα γι` αυτούς δωμάτια.

Κατόπιν προσήλθε ο πρώτος μάρτυρας της κατηγορίας ο οποίος σε ερώτηση του Προέδρου είπε ότι ονομάζεται ..., κατοικεί στην ..., Έλληνας και Μωαμεθανός, γνωρίζει τον κατηγορούμενο αλλά δεν συγγενεύει με αυτόν. Κατόπιν, ανωμοτί, ως πολιτικώς ενάγων, κατά το άρθρο 221 Κ.Π.Δ. εξεταζόμενος κατέθεσε τα εξής:

Ο κατηγορούμενος ισχυρίζεται ότι το πτυχίο της ΕΠΑΘ που πήρα είναι πλαστό και δεν ισχύει αλλά και όλα τα πτυχία που χορηγούνται από την ΕΠΑΘ δεν ισχύουν. Το πτυχίο μου ισχύει διότι έχω διοριστεί, σήμερα είμαι δημόσιος υπάλληλος και πληρώνομαι. Δεν καταλαβαίνω γιατί ο κατηγορούμενος θεωρεί τα πτυχία πλαστά αφού η σχολή είναι ανώτερη και αναγνωρισμένη από το κράτος. Ο κατηγορούμενος ισχυρίζεται ότι όλοι οι απόφοιτοι των ιεροσπουδαστηρίων που μετά πήγαν στην ΕΠΑΘ μέχρι το 2000 τα πτυχία τους δεν είναι έγκυρα, χωρίς να το εξηγεί. Υπάρχει νόμος που αναγνωρίζει τα μειονοτικά σχολεία και ιεροσπουδαστήρια και σύμφωνα με το νόμο αυτό, επειδή τα ιεροσπουδαστήρια είναι πενταετούς φοίτησης, δίνει το δικαίωμα στα παιδιά αυτά να πάνε στην προκαταρκτική τάξη της ΕΠΑΘ και μετά να δώσει και πάλι προκατακτήριες εξετάσεις για την ΕΠΑΘ. Εγώ αποφοίτησα το 1969 από το πεντατάξιο και μετά πήγα στη Θεσ/νίκη στην προκαταρκτική τάξη της ΕΠΑΘ. Κατόπιν έδωσα εξετάσεις, πέρασα στην ΕΠΑΘ και φοίτησα σ` αυτή δύο χρόνια. Πήρα πτυχίο το 1973 και έκανα αίτηση να ηροσληφθώ. Διορίστηκα το 1982. Ορκίστηκα και είμαι 22 χρόνια δάσκαλος, τώρα είμαι διευθυντής στο 6ο δημοτικό μειονοτικό σχολείο, το Ο κατηγορούμενος τα έγραψε αυτά για να με εξευτελίσει και να με κάνει "πέρα" διότι εγώ είμαι αυτός που απαντώ σε διάφορα δημοσιεύματα που εκδίδονται σε μειονοτικά έντυπα. Σε μια συγκέντρωση που έγινε στο πανεπιστήμιο με θέμα την "μειονοτική εκπαίδευση ο κατηγορούμενος έλαβε το λόγο και κατηγορήσε όλους τους ΕΠΑΘΗΤΕΣ και εκτός των άλλων είπε "δεν μπορούμε να παραδώσουμε τα

παιδιά μας σε τέτοια σχολεία γιατί δεν είναι ισόβαθμα με τα άλλα γυμνάσια". Στη συγκέντρωση αυτή βρισκόταν και ο πρόεδρος του συλλόγου μας και δεν απάντησε στις κατηγορίες αυτές. Όταν το έμαθα εγώ απάντησα με ένα δημοσίευμα σε άλλο μειονοτικό έντυπο με τον τίτλο "όχι και τόσο αγραμματοσύνη". Όλα αυτά τα μετέδωσε ο κατηγορούμενος και από το ραδιοφωνικό σταθμό του. Με έθιξε προσωπικά. Εβαλε το επίθετό μου στον τίτλο του δημοσιεύματός του και έκανε λογοπαίγνιο μ` αυτό. Φαίνεται ξεκάθαρα ότι εννοεί εμένα, δεν ξέρω αν υπάρχει άλλος δάσκαλος με αυτό το όνομα. Με μείωσε πολύ. Υπήρξε μια διαμάχη μεταξύ μας για τα θέματα της παιδείας. Αν διαβάσει κανείς το άρθρο αυτό θα καταλάβει αμέσως ότι εννοεί εμένα, τουλάχιστον όσοι με γνωρίζουν. Το δημοσίευμα του κατηγορουμένου ήταν απάντηση στο δικό μου δημοσίευμα. Ο κατηγορούμενος ασχολείται με τα θέματα παιδείας κάθε μέρα στην εφημερίδα του, άρα τα γνωρίζει. Παλαιότερα δεν υπήρχαν άλλα ιδρύματα και από εκεί αντλούσαν οι δάσκαλοι για τα μειονοτικά σχολεία. Η εφημερίδα του κατηγορουμένου έχει μεγάλη κυκλοφορία, έχει συνδρομητές και βγαίνει και στο εξωτερικό. Δεν γνωρίζω πόσα φύλλα πουλάει. Ο αναγνώστης της εφημερίδας ανατρέχει σ` αυτή τη σελίδα γιατί σ` αυτήν γράφονται όλα τα κουτσομπολιά. Όλα αυτά είναι συκοφαντικά, δεν μπορώ να βρω πιο κατάλληλη λέξη. Δεν επιτρέπεται να λέει κάποιος τέτοια λόγια σε δάσκαλο και μάλιστα διευθυντή σχολείου. Μου δημιούργησε πρόβλημα στην κοινωνία μας αλλά και μέσα στο σχολείο, είδα αντιδράσεις ακόμη και από τους μαθητές μου. Εγγραψε αυτό το δημοσίευμα γιατί εγώ μιλάω για αυτά τα θέματα. Το επίθετό μου είναι ... και η λέξη χοντροκέφαλος, δηλαδή ..., στην τουρκική γλώσσα είναι μία λέξη, ενώ ο κατηγορούμενος στο δημοσίευσμά του την έχει χωρίσει σε δύο λέξεις. Αυτό και μόνο οδηγεί τους αναγνώστες σ` εμένα. Στα μειονοτικά σχολεία διορίζονται μόνο ΕΠΑΘΗΤΕΣ και αυτοί προτιμούνται κυρίως. Γι` αυτό υπάρχει και συγκεκριμένη διάταξη. Πριν τη δημιουργία της ΕΠΑΘ διορίζονταν οι απόφοιτοι των ιεροσπουδαστηρίων. Μέχρι το 1998 τα ιεροσπουδαστήρια ήταν πεντατάξια. Μετά οι απόφοιτοι πήγαιναν στην προκαταρκτική τάξη της ΕΠΑΘ και κατόπιν εξετάσεων φοιτούσαν δύο χρόνια στην ΕΠΑΘ και έδιναν και πάλι εξετάσεις για

να πάρουν πτυχίο. Η προκαταρκτική τάξη καταργήθηκε το 1998. Το περιοδικό που δημοσίευσα εγώ το άρθρο μου έχει εξίσου μεγάλη κυκλοφορία με την εφημερίδα του κατηγορουμένου. Δεν έμεινε καμία αμφιβολία στους αναγνώστες της εφημερίδας του ότι εννοούσε εμένα. Ο κατηγορούμενος ακόμη εμμένει σ' αυτές τις θέσεις του, μάλιστα αναδημοσίευσε το άρθρο και έκανε και σχόλια. Η στήλη αυτή διαβάζεται πολύ και είναι μόνιμη στήλη. Δεν ξέρω τον τίτλο της στήλης, ο τίτλος της σελίδας είναι "η κουτάλα της γιαγιάς". Σ' αυτή δεν γράφονται μόνο σατυρικά κείμενα αλλά και άλλα που προσβάλλουν ανθρώπους. Τα πτυχία της ΕΠΑΘ αναγνωρίζονταν και πριν και μετά το 1998. Στο δημοσίευσμά μου έκανα μία αναδρομή. Εγώ ο ίδιος δεν ζήτησα, δεν έκανα αίτηση, να γραφτώ στο σύλλογο των δασκάλων αν και μου το ζήτησαν. Οι χριστιανοί συνάδελφοι μας δέχονταν στο σύλλογο των δασκάλων, δεν ρώτησα βέβαια ποτέ αν δέχονταν τους απόφοιτους των ιεροσπουδαστηρίων αλλά ποτέ δεν πήγαν συνάδελφοί μου να γραφτούν στο σύλλογο. Από το διδασκαλικό σύλλογο τους έδιωξαν. Η φράση μου στο πρωτόδικο δικαστήριο δεν είναι ολοκληρωμένη γιατί με διέκοψαν. Η προκαταρκτική τάξη της ΕΠΑΘ αναλογούσε στην έκτη γυμνασίου. Στο ιεροσπουδαστήριο τα περισσότερα μαθήματα ήταν θρησκευτικού περιεχομένου. Υπάρχουν, γενικά, προβλήματα στην εκπαίδευση. Υπήρχε πάντα συζήτηση για τις ελλείψεις των ιεροσπουδαστηρίων, από παλιά. Υπάρχει ενδιαφέρον για όλη την εκπαίδευση, ήθελαν να αναβαθμιστούν τα ιεροσπουδαστήρια. Ο δάσκαλος πρέπει να επιμορφώνεται συνεχώς, εγώ έχω πάει σε 25-26 σεμινάρια. Σε όλα τα σχολεία και σε όλους τους βαθμούς της εκπαίδευσης υπάρχουν ελλείψεις. Δεν έχω κάνει έρευνα για τις ελλείψεις των ιεροσπουδαστηρίων. Ο κατηγορούμενος έχει πρόβλημα με όλους, μουφτήδες, δασκάλους κ.λ.π. Υπάρχει διαμάχη μεταξύ μας από παλιότερα γι' αυτό το θέμα. Ο πρόεδρος του συλλόγου μας δεν απάντησε στον κατηγορούμενο στη συγκέντρωση για να μη τον κάνει ρεζίλι στην εφημερίδα και το ραδιόφωνο. Δεν έχουμε προσωπικές διαφορές με τον κατηγορούμενο, έχουμε διαφορές απόψεων. Μιλήσαμε στην μουφτεία παλιότερα αλλά δεν τον έπεισα ότι είμαι δάσκαλος. Αν ανακαλέσω την μήνυσή μου θα με διατυμπανίζει στο ραδιόφωνό του και θα με κάνει ρεζίλι. Από το ραδιόφωνο λέει ότι μας ταΐζει το ελληνικό κράνος, έχουμε μεγάλες κοιλιές και δεν πάμε να κάνουμε μάθημα. Θέλω να δικαιωθώ στα δικαστήρια.

Κατόπιν προσήλθε ο μάρτυρας της κατηγορίας ο οποίος σε ερώτηση του Προέδρου είπε ότι ονομάζεται ... του ... γεννήθηκε στη ... κατοικεί στον ..., ετών 50, Έλληνας και Μωαμεθανός, γνωρίζει τον κατηγορούμενο αλλά δεν συγγενεύει με αυτόν. Ορκίσθηκε κατόπιν στο Ιερό Κοράνιο κατά το άρθρο 220 Κ.Π.Δ. και εξεταζόμενος κατέθεσε τα εξής:

Σε μια ομιλία του ο κατηγορούμενος στις 10.12.2000 στο πανεπιστήμιο για τη μειονοτική εκπαίδευση είπε ότι τα ιεροσπουδαστήρια είναι φροντιστήρια και ότι δεν μπορούμε να παραδώσουμε τα παιδιά μας σ' αυτά τα σχολεία. Ο ... απάντησε στον κατηγορούμενο με ένα δημοσίευμα σε μειονοτικό περιοδικό με τίτλο "... " για το θέμα αυτό. Στη συνέχεια ο κατηγορούμενος απάντησε με ένα δημοσίευμα στην εφημερίδα του και εξύβριζε τον ..., τον είπε χοντροκέφαλο, ανίκανο και αγράμματο. Είπε ότι τα πτυχία των δασκάλων της ΕΠΑΘ είναι πλαστά. Οτι δεν αξίζουν τίποτε, ότι είναι άχρηστα τα πτυχία, δεν αξίζουν τίποτε, ότι είναι σαν να μη σπούδαζαν και ότι οι ΕΠΑΘΗΤΕΣ δεν πρέπει να κάνουν τους δασκάλους. Η εφημερίδα έχει μεγάλη κυκλοφορία και κάποιος συνάδελφός μου με έδιωχνε από το σχολείο, όταν διάβασε το δημοσίευμα. Αναβαθμίστηκε το ιεροσπουδαστήριο. Ηθελε να μας μειώσει, όλους τους δασκάλους της ΕΠΑΘ, και φυσικά έχουμε προσβληθεί όλοι πολύ. Αν καθένας μειώνει τον δάσκαλο τότε δεν θα τον σέβονται και οι μαθητές του. Το χοντροκέφαλος είναι βρισιά και εννοούσε τον Όλοι ξέρουν ότι εννοεί τον ... γιατί αυτός του απάντησε με δημοσίευμα στο περιοδικό. Μ' αυτά μειώνει τους δασκάλους και δεν μορφώνονται και τα παιδιά. Δεν είναι καλόπιστη κριτική αυτή. Οι περισσότεροι δάσκαλοι των ιεροσπουδαστηρίων και των μειονοτικών σχολείων είναι απόφοιτοι της ΕΠΑΘ. Η ΕΠΑΘ με την προκαταρκτική τάξη είναι συνολικά τρία χρόνια. Υπάρχουν και άλλοι δάσκαλοι στα μειονοτικά σχολεία. Η διαφορά μεταξύ τους είναι για τα πτυχία της ΕΠΑΘ, Δεν ξέρω αν έχουν άλλου είδους διαφορές, προσωπικές, δεν το ξέρω. Δεν έκανε ανασκευαστικό σχόλιο ο κατηγορούμενος στην εφημερίδα του. Ηθελε να μειώσει τον ... με την υβριστική λέξη "χονδροκέφαλος", δεν είναι κριτική αυτή. Πριν

την δημιουργία της ΕΠΑΘ δάσκαλοι διορίζονταν οι απόφοιτοι του πεντατάξιου ιεροσπουδαστηρίου. Τώρα βέβαια με τη δημιουργία της ΕΠΑΘ είναι πολύ καλύτερα, Από το 1998 έγιναν εξατάξια. Δεν υπάρχουν συνάδελφοι που μας αμφισβητούν χριστιανοί ή μουσουλμάνοι. Τα μαθήματα στο ιεροσπουδαστήριο είναι "δυνατά", δεν είναι φροντιστήριο. Από ιεροσπουδαστήριο έλειπε μια ταξη που συμπληρώθηκε με την προκαταρκτική της ΕΠΑΘ. Η ΕΠΑΘ δημιουργήθηκε από το κράτος. Οι απόφοιτοι της ΕΠΑΘ διορίζονται μόνο στο ιεροσπουδαστήριο. Δεν δέχομαι να κρίνει ο κατηγορούμενος την αξία του πτυχίου μου. Είμαι και εγώ δάσκαλος και κάνω απ' όλα τα μαθήματα, τουρκικά, φυσική, ιστορία, μαθηματικά κ.λ.π.

Κατόπιν προσήλθε ο μάρτυρας της κατηγορίας οποίος σε ερώτηση του Προέδρου είπε ότι ονομάζεται ... του ..., κατοικεί στην ..., Έλληνας και Μωαμεθανός, γνωρίζει τον κατηγορούμενο αλλά δεν συγγενεύει με αυτόν. Ορκίσθηκε κατόπιν στο Ιερό Κοράνιο κατά το άρθρο 220 Κ.Π.Δ. και εξεταζόμενος κατέθεσε τα εξής:

Είμαι και εγώ δάσκαλος και προέρχομαι από ιεροσπουδαστήριο. Ο καθένας έχει δικαίωμα να κάνει κριτική αλλά όχι μ' αυτό τον τρόπο. Το δημοσίευμα του κατηγορουμένου ήταν συκοφαντικό και εξυβριστικό. Με τη λέξη χονδροκέφαλος εννοούμε ότι κάποιος είναι βλάκας και ανόητος. Όπως είναι ο τίτλος του δημοσιεύματος φαίνεται ότι εννοεί τον ... και όσοι το διάβασαν το κατάλαβαν. Με το δημοσίευμα του κατηγορουμένου ο κατηγορούμενος υπερβαίνει τα εσκαμμένα της κριτικής, ισχυρίζεται ότι τα πτυχία μας είναι πλαστά και άχρηστα. ο κατηγορούμενος δεν ανασκεύασε όσα δημοσίευσε. Από το 1998 τα σχολεία αυτά εξισώθηκαν με τα υπόλοιπα. Ο κατηγορούμενος με το δημοσίευσμά του αναφέρεται μόνο στα πτυχία της ΕΠΑΘ και όχι στο επίπεδο των σπουδών. Δεν ξέρω γιατί το έκανε, ήθελε να θίξει τους δασκάλους. Και τώρα χρειάζονται αναβάθμιση τα ιεροσπουδαστήρια. Δεν είμαι συνδρομητής της εφημερίδας αλλά όποτε την διάβασα διαπίστωσα ότι ο κατηγορούμενος ασχολείται με την μειονοτική εκπαίδευση αλλά δεν έπρεπε να γράψει μ' αυτό τον τρόπο.

Κατόπιν προσήλθε ο μάρτυρας της κατηγορίας ο οποίος σε ερώτηση του Προέδρου είπε ότι ονομάζεται ... του ..., κατοικεί στην ..., το επάγγελμά του είναι δάσκαλος, Έλληνας και Μωαμεθανός, γνωρίζει τον, κατηγορούμενο αλλά δεν συγγενεύει με αυτόν. Ορκίσθηκε κατόπιν στο Ιερό Κοράνιο κατά το άρθρο 220 Κ.Π.Δ. και εξεταζόμενος κατέθεσε τα εξής:

Είμαι δάσκαλος και το δημοσίευμα με θίγει σαν δάσκαλο. Το δημοσίευσε σκοπίμως για να θίξει τον Με τον τίτλο του δημοσιεύματος "χονδροκέφαλος" φωτογραφίζει τον Δεν ήμουν παρών στην ομιλία αλλά διάβασα ότι ο κατηγορούμενος ισχυρίστηκε ότι οι ΕΠΑΘΗΤΕΣ δεν είναι δάσκαλοι. Σ' αυτή την ομιλία απάντησε ο ... με ένα δημοσίευμα σε μειονοτικό περιοδικό και μετά από αυτό του απάντησε ο κατηγορούμενος με το συγκεκριμένο δημοσίευμα και τον χαρακτήρισε "χονδροκέφαλο". Ήταν μειωτικό και τον πρόσβαλε σαν άνθρωπο και σαν δάσκαλο. Μ' αυτό εννοούσε ότι είναι ανόητος, δηλαδή ηλίθιος. Αυτό δεν ήταν κριτική αλλά συκοφαντία. Το δημοσίευμα αναφέρεται στον μηνυτή ειδικά και όχι για την μειονοτική παιδεία γενικό. Πιστεύω ότι ο κατηγορούμενος γνώριζε ότι αυτά που δημοσιεύει είναι ψευδή αλλά ήθελε να εξευτελίσει τον ..., τον μηνυτή.

Κατόπιν προσήλθε ο μάρτυρας της κατηγορίας ο οποίος σε ερώτηση του Προέδρου είπε ότι ονομάζεται ... του ..., κατοικεί στην ..., Έλληνας και Μωαμεθανός, γνωρίζει τον κατηγορούμενο αλλά δεν συγγενεύει με αυτόν. Ορκίσθηκε κατόπιν στο Ιερό Κοράνιο κατά το άρθρο 220 Κ.Π.Δ., και εξεταζόμενος κατέθεσε τα εξής:

Εγινε μία εκδήλωση στο πανεπιστήμιο για την μειονοτική εκπαίδευση και ήμουν εισηγητής. Ασκήθηκε κριτική για την υπάρχουσα κατάσταση και κυρίως για την ΕΠΑΘ διότι από εκεί βγαίνουν δάσκαλοι που δεν έχουν τα απαραίτητα προσόντα. Υπάρχουν τουρκόφωνοι δάσκαλοι αλλά όχι καθηγητές. Υπάρχουν και άλλα απαραίτητα πράγματα στη λειτουργία της ΕΠΑΘ. Έχει στρατιωτική πειθαρχία και αντιδημοκρατικό κανονισμό. Κάναμε πορεία και ζητούσαμε περισσότερη

εκπαίδευση. Σε μια ομιλία μου σχετικά με την εκπαίδευση κάποιος καθηγητής είπε τις απόψεις του ότι δηλαδή δεν επιτρέπη να γίνει έρευνα για ρατσισμό και αυτό ακριβώς κατήγγειλε. Όταν τελείωσε η εκδήλωση ο κατηγορούμενος είπε αυτό που έλεγε και πριν, δηλαδή, ότι το ιεροσπουδαστήριο είναι νομικά ανύπαρκτο, δεν έχει ιδρυτικό νόμο όπως έχουν, τα υπόλοιπα μειονετικά σχολεία. Οτι παλιότερα το ιεροσπουδαστήριο ήταν φροντιστήριο της μουφτείας για την προώθηση των ιερέων μουσουλμάνων και αργότερα "βαφτίστηκε" σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ο κατηγορούμενος σ' αυτά αναφερόταν και είπε ότι κατά πάσα πιθανότητα θα ακυρωθούν τα πτυχία. Εγώ του έλεγα πάντα ότι μεταξύ νομιμότητας και πολιτικής βούλησης υπερισχύει πάντα το δεύτερο. Διαβάσαμε ένα δημοσίευμα του ... με υβριστικούς χαρακτηρισμούς και τότε απάντησε ο κατηγορούμενος με τον ίδιο τρόπο. Ο ... έχει υπερβολική ευαισθησία σ' αυτό το θέμα και έχει κάνει μήνυση και σε άλλον. Ο μηνυτής δεν ήταν παρών στην εκδήλωση. Η άποψη του κατηγορουμένου ήταν ότι η ΕΠΑΘ έπρεπε να βελτιωθεί. Στο κείμενό του ο κατηγορούμενος αναφέρεται στο νομότυπο, ότι δηλαδή δεν πληρούν τους όρους τα ιεροσπουδαστήρια και επομένως είναι παράνομα. Δεν υπάρχει ιδρυτικός νόμος για τα ιεροσπουδαστήρια. Όπως είπε κάποιος, και συμφωνώ μαζί του, τα ιεροσπουδαστήρια είναι παράγοντας αμορφωσιάς έτσι όπως κατάντησαν και βραχίονάς του είναι η ΕΠΑΘ. Εμείς φωνάζαμε πάντα γι' αυτά και όταν έγιναν κάποιες βελτιώσεις εμείς χειροκροτήσαμε πρώτοι. Το ζητούμενο για μας είναι ισονομία και αναβάθμιση της εκπαίδευσης. Το επίδικο κείμενο είναι σταγόνα στον ωκεανό στα 27 χρόνια που αρθρογραφεί ο κατηγορούμενος. Στην αρχή το κείμενο δεν μου έδωσε την εντύπωση ότι αναφερόταν στον μηνυτή αλλά τώρα είναι σαφές ότι αναφέρεται σ' αυτόν. Δεν υπάρχει νομικό πλαίσιο για τα ιεροσπουδαστήρια και την ΕΠΑΘ, από το 1968 και μετά απλά αναφέρονται στον νόμο. Διάβασα το κείμενο και συμβουλευτήκα το πιο έγκυρο τουρκικό λεξικό για το τι σημαίνει η λέξη "χονδροκέφαλος" και το καλήν-καφαλή σημαίνει αυτός που δύσκολα κατανοεί και δεν καταλαβαίνει, δεν χαρακτηρίζεται υβριστικό και δεν σημειώνεται σαν τέτοια έκφραση. Ο τίτλος της στήλης ερμηνεύεται ως "η κουτάλα της γιαγιάς" και έχει την έννοια του κουτσομπολιού. Όπως διάβασα εγώ το κείμενο το ερμήνευσα ως κριτική στην εκπαίδευση. Υπήρχε πάντως πρόκληση από τον μηνυτή αλλά λένε και για τον κατηγορούμενο ότι "η πένα του στάζει αίμα". Ο κατηγορούμενος θα μπορούσε να βάλει και τη λέξη "μπουμπούνας".

Στο σημείο αυτό, ο Πρόεδρος ανέγνωσε τα εξής έγγραφα: 1) η υπ` αριθ. 520/4.4.2002 εκκαλουμένη απόφαση του Τριμελούς Πλημ. Ροδόπης, 2) μετάφραση του κειμένου του φύλλου εφημερίδας ..., 3) το με αριθ. πρωτ. 743/31.5.1982 έγγραφο Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος ανέγνωσε τα έγγραφα που προσκόμισαν οι συνήγοροι υπεράσπισης και πολιτικής αγωγής και είναι τα εξής: 1) μετάφραση από την τουρκική γλώσσα του κειμένου "ΟΧΙ ΚΑΙ ΤΟΣΗ ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣΥΝΗ", 2) μετάφραση από την τουρκική γλώσσα του κειμένου "η χονδροκέφαλη !!!!!!! κουτσομπόλα γιαγιά !!!", 3) το από 3.5.2002 έγγραφο του συνηγόρου του πολίτη, 4) το από 19.7.2002 έγγραφο του συνηγόρου του πολίτη, 5) γνωμοδότηση σχετικά με τα απολυτήρια των ιεροσπουδαστηρίων του Λέκτορα της Νομικής Σχολής Δ.Π.Θ. ..., 6) απόσπασμα (σε τηλεομοιοτύπημα) της συνάντησης - συνεδρίου των εθνικών μειονοτήτων στα Βαλκάνια στο Τέτοβο 29-30 Νοέμβρη 1997 προς τον ..., 7) απόσπασμα από την Υπουργική απόφαση με αριθ. Ζ2/0210 της 24.12.1987 και 8) το από 1.6.1982 πρωτόκολλο ορκωμοσίας του

Κατόπιν προσήλθε ο μάρτυρας της υπεράσπισης ο οποίος σε ερώτηση του Προέδρου είπε ότι ονομάζεται ... του ..., κατοικεί στην ..., το επάγγελμά του είναι δημοσιογράφος και είναι Έλληνας και Χριστιανός Ορθόδοξος, γνωρίζει τον κατηγορούμενο αλλά δεν συγγενεύει με αυτόν. Ορκίσθηκε κατόπιν στο Ιερό Ευαγγέλιο κατά το άρθρο 218 Κ.Π.Δ. και εξεταζόμενος κατέθεσε τα εξής:

Γνωρίζω το κατηγορούμενο πολλά χρόνια και είμαστε συνάδελφοι. Στενοχωριέμαι γιατί είναι η πολλοστή φορά που πάει ένας δημοσιογράφος στα δικαστήρια για ότι δημοσίευσε. Σεβόμαστε τους θεσμούς και την προσωπικότητα του ανθρώπου και αυτό αποτελεί σταθερό τρόπο πορείας για μας σ' αυτό τον τόπο. Για ότι παλεύουμε οδηγούμαστε στα δικαστήρια. Ανθρωποι σαν τον κατηγορούμενο

θεωρούνται απόβλητοι από την συντριπτική πλειοψηφία των μειονοτικών, για τον τρόπο σκέψης τους. Με τα δημοσιεύματά μας θέλουμε να δείξουμε ότι η μειονοτική εκπαίδευση είναι υποβαθμισμένη, θέλουμε τα παιδιά αυτά να στεγαστούν και να μορφωθούν σωστά. Τα παιδιά αυτά είναι σχεδόν αμόρφωτα, όταν φτάνουν στο γυμνάσιο οι καθηγητές "τραβούν τα μαλλιά τους". Στην εκδήλωση που έγινε στο πανεπιστήμιο ο κατηγορούμενος εξέφρασε την αγωνία του για την μειονοτική μόρφωση, με λάθος ίσως έκφραση, αλλά ήθελε να πει ότι τα πτυχία της ΕΠΑΘ είναι υποβαθμισμένα. Ακόμη και σήμερα τα ιεροσπουδαστήρια λειτουργούν με λάθος τρόπο, δεν έχουν τον αντίστοιχο κύκλο σπουδών με τα υπόλοιπα γυμνάσια και λύκεια. Ο μηνυτής αν και ήταν απών στην εκδήλωση θεώρησε τον εαυτό του θιγμένο και αισθάνθηκε την ανάγκη να επιτεθεί στον δημοσιογράφο. Η σελίδα στην οποία απάντησε ο δημοσιογράφος είναι καθαρά χιουμοριστική και σ' αυτή ασχολήθηκε με το επίθετο του μηνυτή και έκανε ένα λογοπαίγνιο. Θα μπορούσε μεταγενέστερα να δώσει εξηγήσεις αλλά μάλλον δεν το θεώρησε απαραίτητο γιατί ήταν χιουμοριστικό δημοσίευμα. Το χονδροκέφαλος συνιστά καυστικό σχόλιο αλλά εγώ έχω δει χειρότερους χαρακτηρισμούς. Σκοπός του κατηγορουμένου ήταν να καταδείξει το μέγεθος της ημιμάθειας των δασκάλων. Η λέξη χονδροκέφαλος στην σατυρική στήλη είναι μια καυστική κριτική. Ο δημοσιογράφος δημοσιεύει τις απόψεις του καθημερινά από όλες τις στήλες της εφημερίδας ακόμη και από τη σατυρική στήλη για σοβαρά ζητήματα. Είναι σχόλιο που αποδίδει το μέτρο της πραγματικότητας. Στη σατυρική στήλη ασκείται δημόσια κριτική που ίσως περιέχει και τέτοιου είδους χαρακτηρισμούς. Για την εκπαίδευση όλων τον λόγο έχει η ελληνική πολιτεία. Απ' όλο το δημοσίευμα φαίνεται μόνο ότι αναφέρεται στον μηνυτή; Ο δημοσιογράφος με την πένα του υπερασπίζεται τα πιστεύω του. Ο δημοσιογράφος ισχυρίστηκε ότι όποιος παίρνει πτυχία της ΕΠΑΘ χωρίς στην ουσία να τελειώσει το λύκειο, δεν ισχύει το πτυχίο αυτό. Οι δάσκαλοι της μειονότητας αντιμετώπισαν προβλήματα χωρίς να είναι υπεύθυνοι οι ίδιοι. Ο κατηγορούμενος θεωρεί τα πτυχία της ΕΠΑΘ υποβαθμισμένα και όχι πλαστά. Ο νόμος για την μειονοτική εκπαίδευση είναι κακός και σήμερα διαπιστώνονται τα λάθη. Δεν είναι κολασμός να είναι κάποιος εναντίον της ΕΠΑΘ, πάντως είναι κοινή παραδοχή ότι είναι υποβαθμισμένη. Σκοπός του κατηγορουμένου δεν ήταν να συκοφαντήσει κανέναν. Το θέμα της εκπαίδευσης τον αφορά και τον "καίει" διότι έχει και ο ίδιος παιδιά σε σχολική ηλικία. Η λέξη χονδροκέφαλος έχει και την έννοια του αμετανόητου, του επίμονου. Δεν θα έσερνα κάποιον στα δικαστήρια αλλά θα του ασκούσα έντονη κριτική αν μου έγραφε υβριστικό δημοσίευμα.

Κατόπιν προσήλθε ο μάρτυρας της υπεράσπισης ο οποίος σε ερώτηση του Προέδρου είπε ότι ονομάζεται ..., κατοικεί στην ..., το επάγγελμά του είναι δημοσιογράφος, Έλληνας, γνωρίζει τον κατηγορούμενο αλλά δεν συγγενεύει με αυτόν, βεβαίωσε στην τιμή του και εξεταζόμενος κατέθεσε τα εξής:

Είμαι γραμματέας της κεντρικής επιτροπής της ΟΑΚΕ. Εμείς θεωρούμε ένα από τα μεγαλύτερα ζητήματα αυτής της χώρας το ζήτημα της μειονότητας. Είχαμε επαφή με ανθρώπους της περιοχής και ξεχωρίσαμε τον κατηγορούμενο για τις αντιλήψεις του. Έχουν διαμορφωθεί δύο στρατόπεδα, στο ένα στρατόπεδο ανήκουν άτομα που συμφωνούν με τους πολιτικά κρατούντες και στο άλλο στρατόπεδο ανήκουν άτομα που αντιτίθενται και απαιτούν συνέχεια. Λόγω αυτών των διαφορών διεξήχθησαν όλα αυτά, ο κατηγορούμενος δεν δέχεται ανισότητες και επεμβάσεις από το τουρκικό κράτος. Ηρθαμε σ' επαφή με τους εδώ παράγοντες που δεν θέλουν να επεμβαίνουν ξένα κράτη στα μειονοτικά ζητήματα. Παρόλο το ήρεμο κλίμα ανάμεσα στις σχέσεις μεταξύ των μειονοτήτων είδα να διώκεται ο κατηγορούμενος. Υπάρχει προκατάληψη εναντίον του κατηγορουμένου για την άποψή του ότι τα πτυχία της ΕΠΑΘ δεν έχουν αξία. Κάποτε υπήρξε και μία αντίθεση για την ισχύ των πτυχίων του μικρού πολυτεχνείου, Προσπάθησα να μελετήσω το κείμενο προσεχτικά και ψύχραιμα. Ο κατηγορούμενος αυτό που έγραψε το έγραψε για τον άνθρωπο τον δημοσιολόγο, τον αρθρογράφο, όχι για τον δάσκαλο. Είναι οξεία κριτική, αντιπαράθεση. Αν έλεγε τη λέξη "χονδροκέφαλος" για την προσωπικότητα του μηνυτή θα τον έθιγε αλλά η λέξη αυτή λέχθηκε μέσα στο πλαίσιο της διένεξης. Δεν πρόσεξε την τοποθέτησή του. Δεν υπήρξε αντίδραση τη συγκεκριμένη στιγμή από κανένα και αυτό το

αναγνωρίζει και ο μηνυτής. Θα θίγονταν "ντεφάκτο" όλοι οι δάσκαλοι. Ο μηνυτής προσπαθεί να φέρει σε αντίθεση όλο τον κύκλο των δασκάλων με τον κατηγορούμενο. Αφορά η λέξη "χονδροκέφαλος" όλη την ερμηνεία του κειμένου. Ο κατηγορούμενος δεν θέλησε να θίξει τον μηνυτή ενώ ο ίδιος τον κατηγορήσε ευθέως στο δικό του δημοσίευμα. Δεν υπάρχει έπαινος σ' αυτή τη διένεξη, υπάρχει ποινική ευθύνη όταν κάποιος απευθύνεται στην προσωπικότητα του άλλου π.χ. και τον πει κλέφτη κ.λ.π. Υπάρχει προκατάληψη για τον κατηγορούμενο λόγω των απόψεών του για την κοσμική ή θρησκευτική εκπαίδευση της μειονότητας. Διώκεται από κάποιους ανθρώπους για την ανεξάρτητη θέση του και αυτοί είναι που συντηρούν την ένταση από παλιότερα.

Σημειώνεται ότι οι παραπάνω μάρτυρες, οι οποίοι κλήθηκαν ένας ένας και εξετάστηκαν προφορικά, μετά την εξέτασή τους παρέμειναν στο ακροατήριο και ότι σε κάθε κατάθεση μάρτυρα ο Πρόεδρος έδινε το λόγο στον Εισαγγελέα, τους Δικαστές και τους πληρεξούσιους της πολιτικής αγωγής, όπως και στους συνήγορους του κατηγορουμένου για να απευθύνουν, αν είχαν ερωτήσεις προς τους μάρτυρες και προς τον κατηγορούμενο, αν έχει να παρατηρήσει ή να θυμίσει τίποτε, αυτοί ρωτούσαν και οι μάρτυρες απαντούσαν σχετικά με τις ερωτήσεις, όπως αναφέρεται στην κατάθεση κάθε μάρτυρα.

Κατόπιν, ο Πρόεδρος κάλεσε τον κατηγορούμενο να απολογηθεί και ο κατηγορούμενος απολογούμενος είπε:

Ο συνήγορος της πολιτικής αγωγής ... αναφέρεται σε όποια σημεία θέλει από το δικό μου δημοσίευμα και το άλλο δημοσίευμα το προσπερνά. Γνωρίζω την δουλειά μου. Στην εκδήλωση συμμετείχαν σχεδόν όλοι οι παράγοντες της εκπαίδευσης του νομού μας. Πήραν πρόσκληση οι ΕΠΑΘΗΤΕΣ να στείλουν αντιπρόσωπο - εισηγητή και αρνήθηκαν, κατόπιν οι διοργανωτές απευθύνθηκαν στον ... ο οποίος ίσως είναι ένας διανοούμενος ο οποίος ασχολείται με όλα τα μειονοτικά ζητήματα. Εγινε συζήτηση για τα ιεροσπουδαστήρια και για την ποσόστωση για τη,ν εισαγωγή στα ΑΕΙ. Πήρα το λόγο και ζήτησα ισοπολιτεία και ισονομία και ζήτησα να αρχίσει η αναβάθμιση της εκπαίδευσης από τα δημοτικά σχολεία. Ασχολούμαι 25 χρόνια με τα θέματα της εκπαίδευσης, τα ίδια που σπούδασα εγώ σπούδασαν και τα παιδιά μου και τα εγγόνια μου. Οντως παράγει αμορφωσιά η μειονοτική εκπαίδευση. Υπάρχουν, παράδειγμα, 1000 παιδιά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και στην δευτεροβάθμια εισάγονται μόνο 300 από τα οποία το 50% "κόβεται" στην 2α γυμνασίου και από τα υπόλοιπα το 30% στην 3η γυμνασίου. Η μειονοτική εκπαίδευση είναι υποβαθμισμένη στα δημοτικά σχολεία και κατ' επέκταση στα ιεροσπουδαστήρια. Βάσει της συνθήκης της Λωζάνης η μειονοτική εκπαίδευση είναι ιδιωτική και έχουμε αυτοδιοίκηση, διορίζουμε όποιους δασκάλους θέλουμε. Βλέπουμε τις διαφορές από σχολείο σε σχολείο. Το μειονοτικό εκπαιδευτικό σύστημα το ζω 25 χρόνια σαν γονέας και σαν δημοσιογράφος και αγώνας μου είναι η βελτίωση της εκπαίδευσης. Όταν έκλειναν τα σχολεία εγώ στήριξα τους ΕΠΑΘΗΤΕΣ. Δεν υπάρχει κόντρα μεταξύ μας. Είναι γνωστό το πρόβλημα των ΕΠΑΘΗΤΩΝ δασκάλων στη Θράκη. Ο ίδιος ο μηνυτής έγραψε

εναντίον μου στο δημοσίευσμά του. Επίσης ο ίδιος λέει στο δημοσίευσμά του ότι οι συνάδελφοί του στην Ξάνθη που μιλούν μόνο την πομακική διάλεκτο και την ελληνική γλώσσα διορίστηκαν σε τουρκόφωνα σχολεία, άρα παραδέχεται τις ελλείψεις. Εγινε καταγγελία και επερώτηση στη βουλή γι' αυτό το θέμα. Μετά την τοποθέτησή μου στην εκδήλωση κάποια άτομα διαφώνησαν σε επιμέρους θέματα και άλλοι συμφώνησαν και με συγχάρηκαν. Όλοι ήθελαν την αναβάθμιση των σχολείων μας. Πέρασε ένας μήνας και προς το τέλος Ιανουαρίου με ειδοποίησε κάποιος να διαβάσω ένα άρθρο σε ένα περιοδικό που αφορούσε το άτομό μου. Μόλις κυκλοφόρησε αυτό το άρθρο πήραν θάρρος κάποιοι και μίλησαν εναντίον μου. Αναρωτιέμαι που είναι η λασπολογία και η εξύβριση σ' αυτά που είπα. Ο ίδιος με χαρακτηρίζει στο δημοσίευσμά του σαν υποκείμενο. Αυτά που είπα στην εκδήλωση είναι προσωπική μου θέση και δική μου κρίση για τα ιεροσπουδαστήρια. Το σκέφθηκα πολύ πως θα απαντήσω, αν έπρεπε να τον πάρω στα σοβαρά ή όχι. Αν τον έπαιρνα στα σοβαρά θα έχανα το κύρος μου σαν δημοσιογράφος και έτσι αποφάσισα να το βάλω στη σατυρική στήλη. Αν πραγματικά ήθελα να τον προσβάλω προσωπικά δεν θα είχα πρόβλημα να τον κατονομάσω ευθέως. Εγώ δεν προσωποποιώ τα προβλήματα. Απρόκλητα βγήκε και

μου έσυρε όλο αυτόν τον οχετό. Οι δημοσιογράφοι δεν μηνύουμε κανέναν και απαντούμε μέσω των όρθρων μας. Ο μηνυτής μου επιτέθηκε σαν αρθρογράφος και όχι σαν δάσκαλος, έκανε δημόσια τοποθέτηση σαν δημόσιο πρόσωπο. Οποιος γράφει κάτι δημόσια πρέπει να περιμένει και απάντηση. Έκανα λογοπαίγνιο. Αυτή τη θέση μου την εκφράζω από το 1981. Σαν δημοσιογράφο δεν μπορεί κανείς να με πείσει ότι τα δύο ιεροσπουδαστήρια είναι ενταγμένα στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδος. Όλα τα άλλα μειονοτικά σχολεία έχουν οργανόγραμμα. Τα ιεροσπουδαστήρια ιδρύθηκαν από τους μουφτήδες για να παράγουν ιμάμηδες, δεν χρειαζόταν ιδιαίτερη μόρφωση. Το ιεροσπουδαστήριο μέχρι το 1974 είχε την ευθύνη για την πρόσληψη των δασκάλων, Μετά το 1974 με εγκύκλιο διορίστηκαν πέντε δάσκαλοι και όχι καθηγητές, μέχρι τώρα. Μίλησα στην Αθήνα με κάποιους υπεύθυνους και τους ζήτησα την αναβάθμιση των σχολείων μας. Είναι προς τιμή του ..., που όρισε με νόμο το οργανόγραμμα αλλά ακόμη συνεχίζει να είναι πεντατάξιο και με ελάχιστες αλλαγές. Μέχρι τώρα τα ιεροσπουδαστήρια δεν είχαν οργανόγραμμα και ωρολόγιο πρόγραμμα. Εγώ ξέρω ότι όποιος πάει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει πρώτα να περάσει από την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Με κάποιο νομικό τρόπο έμπαιναν οι απόφοιτοι των ιεροσπουδαστηρίων στην ΕΠΑΘ. Τα πτυχία της ΕΠΑΘ ισχύουν. Εγώ πάντα λέω τις απόψεις μου χωρίς φόβο και πάθος αλλά δεν ήθελα να απευθυνθώ σε ένα άτομο προσωπικά. Εδώ και 20-25 χρόνια παλεύω για την μειονοτική εκπαίδευση. Από το 1996 ανήκει η, ΕΠΑΘ στο Αριστοτέλειο πανεπιστήμιο και τώρα που έχουμε 2002 δεν έγινε ακόμη τίποτε. Η λέξη "καλήν - καφαλή" είναι καθαρά λογοπαίγνιο αλλά ο μηνυτής κάνει σενάρια με το μυαλό του. Δεν είχα σκοπό να προσβάλω κανέναν, ήταν μια αξιολογική κρίση. Δεν ξέρω αν είναι παγίδα, ήταν λογοπαίγνιο ενώ ο ίδιος ο μηνυτής με βρίζει στο άρθρο του. Τη λέξη "καλήν - καφαλή" (χονδροκέφαλος) την χρησιμοποιούμε κάθε μέρα στη γλώσσα μας. Τον μηνυτή τον γνωρίζω 15 χρόνια, δεν έχουμε διαφορές. Η γνωριμία μας ξεκίνησε από τότε που ήμουν για 5 χρόνια διευθυντής στην μουφτεία και είχα τη διαχείριση των βακουφείων. Τότε όσα χρήματα μπορούσα του έδινα. Παλιότερα ήταν συνδρομητής της εφημερίδας μου, πέρυσιν του έκοψα την απόδειξη αλλά δεν τον έβρισκα να πληρώσει και πλήρωσε μετά από έξι μήνες. Οι διαφορές μας είναι μόνο για το εκπαιδευτικό σύστημα και τίποτε άλλο. Παλιότερα έκλεισαν σχολεία επειδή δεν ήθελαν ΕΠΑΘΗΤΕΣ δασκάλους. Αναγνωρίζω τα πτυχία τους. Εχω κάνει και εγώ μήνυση στον μηνυτή για το δημοσίευσμά του στο περιοδικό "...".

Αφού τελείωσε η απολογία του κατηγορουμένου ο Πρόεδρος του υπέβαλε διάφορες ερωτήσεις. Εδωσε έπειτα διαδοχικά το λόγο στον Εισαγγελέα και στους δικαστές να απευθύνουν ερωτήσεις. Ο κατηγορούμενος απάντησε όσα περιέχονται στην παραπάνω απολογία του.

Ο Πρόεδρος ρώτησε κατόπιν τον Εισαγγελέα και τους διαδίκους αν έχουν να προτείνουν συμπληρωματική εξέταση ή διασάφηση. Αυτοί απάντησαν αρνητικά και ο Πρόεδρος κήρυξε τη λήξη της αποδεικτική διαδικασίας.

Ο Εισαγγελέας αφού πήρε το λόγο από τον Πρόεδρο και ανέπτυξε την κατηγορία πρότεινε να γίνει τυπικά δεκτή η έφεση του κατηγορουμένου και να κηρυχθεί αθώος ο κατηγορούμενος για την συκοφαντική δυσφήμιση και ένοχος εξύβρισης.

Οι πληρεξούσιοι της πολιτικής αγωγής, αφού έλαβαν το λόγο από τον Πρόεδρο, ζήτησαν να κηρυχθεί ένοχος ο κατηγορούμενος. Οι συνήγοροι του κατηγορουμένου αφού έλαβαν το λόγο από τον Πρόεδρο και ανέπτυξαν την υπεράσπιση, ζήτησαν την αθώωση του κατηγορουμένου και υπέβαλαν τους εξής αυτοτελείς ισχυρισμούς:

Αυτοτελείς ισχυρισμοί - Εφαρμογή άρθρου 367 ΠΚ

1. Η παρούσα υπόθεση αφορά τον τρόπο αντιμετώπισης από τον τύπο ζητήματος δημόσιου ενδιαφέροντος, της εκπαίδευσης της μειονότητας. Σχετικά με αυτό το ζήτημα, ο κατηγορούμενος εκφράστηκε δημόσια σε μία εκδήλωση στις 10.12.2000. Ο μηνυτής ... σχολίασε με προσβλητικό τρόπο την τοποθέτηση του κατηγορουμένου σε αυτήν την εκδήλωση με ένα δημοσίευμα στο περιοδικό "...". τον Ιανουάριο του 2001. Στη συνέχεια ο κατηγορούμενος δημοσίευσε το επίδικο κείμενο σε μία **σατιρική** στήλη της εφημερίδας του.

2. Στο επίδικο δημοσίευμα ο κατηγορούμενος διατυπώνει την αξιολογική κρίση ότι τα πτυχία των δασκάλων που είναι απόφοιτοι της Ειδικής Παιδαγωγικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης [ΕΠΑΘ] και προέρχονται από τα Ιεροσπου-δαστήρια είναι υποβαθμισμένα.

Αυτή η αξιολογική κρίση δεν συνιστά όμως γεγονός, οπότε και δεν γεννάται ζήτημα εφαρμογής των άρθρων 362 και 363 ΠΚ.

3. Ωστόσο, και αν ακόμη θεωρηθεί ότι αυτή η αξιολογική κρίση εμπίπτει στην έννοια του γεγονότος, αυτό δεν είναι ψευδές, αφού το επίπεδο σπουδών στην ΕΠΑΘ είναι κατά γενική παραδοχή υποβαθμισμένο. Συνεπώς τίθεται θέμα εφαρμογής του άρθρου 362 ΠΚ περί δυσφημίσεως, και όχι του άρθρου 363 ΠΚ.

4. Η πράξη του κατηγορούμενου δεν είναι άδικη, επειδή αυτή συνιστά εκδήλωση που γίνεται από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον και εφαρμόζεται το άρθρο 367 ΠΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [ΕΣΔΑ].

5. Το δικαιολογημένο ενδιαφέρον στην παρούσα υπόθεση συνίσταται στη δημόσια (δια του τύπου) έκφραση άποψης για ένα σημαντικότερο κοινωνικό ζήτημα, που είναι η εκπαίδευση της μειονότητας.

Ο κατηγορούμενος, που ανήκει στη μειονότητα, είναι δημοσιογράφος που εδώ και πολλά χρόνια με τις δημόσιες παρεμβάσεις του έχει έμπρακτα δείξει το αυξημένο ενδιαφέρον που έχει για τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης στη μειονότητα. Στο πλαίσιο αυτού του προβληματισμού, αλλά και της αγωνίας του να αλλάξει η κατάσταση στην εκπαίδευση, άσκησε έντονη κριτική στην υποβαθμισμένη μόρφωση που παρέχει η ΕΠΑΘ. Η κριτική αυτή ουδόλως αφορούσε τον μηνυτή ατομικά, τον οποίον δεν ήθελε να θίξει, αλλά το θεσμικό πλαίσιο της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

6. Το άρθρο 367 ΠΚ πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [ΕΔΔΑ] για το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ, το οποίο κατοχυρώνει την ελευθερία της έκφρασης. Ειδικότερα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι εξής παραδοχές του ΕΔΔΑ:

Α) Υπάρχει πολύ μικρό περιθώριο περιορισμού της ελευθερίας έκφρασης, όταν πρόκειται για συζητήσεις που αφορούν ζητήματα δημόσιου ενδιαφέροντος.

Β) Το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ προστατεύει όχι μόνο το περιεχόμενο των ιδεών που διατυπώνονται, αλλά και τον τρόπο έκφρασης τους. Η δημοσιογραφική ελευθερία καλύπτει και την πιθανή υπερβολή ή πρόκληση κατά τη διατύπωση.

Γ) Το ΕΔΔΑ διακρίνει μεταξύ δηλώσεων γεγονότων (statements of facts) και αξιολογικών κρίσεων (value judgements), παρέχοντας αυξημένη προστασία στις αξιολογικές κρίσεις, εφόσον υφίσταται επαρκής πραγματική βάση (factual basis) για την επίδικη κρίση.

Δ) Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι συγκεκριμένες συνθήκες και το πλαίσιο, εντός του οποίου διατυπώθηκαν οι επίδικες εκφράσεις.

7. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, και ιδίως τα νομολογιακά δεδομένα του ΕΔΔΑ (οράτε ενδεικτικά την απόφαση του ΕΔΔΑ "Dichand κατά Αυστρίας" της 26.2.2002, παρ. 3943) οποία συγκαθορίζει το περιεχόμενο του άρθρου 367 ΠΚ, ο κατηγορούμενος πρέπει να κηρυχθεί αθώος της πρώτης κατηγορίας (για συκοφαντική δυσφήμιση).

Ο κατηγορούμενος απλώς διατύπωσε μία αξιολογική κρίση και άσκησε έντονη κριτική όσον αφορά ένα μείζον κοινωνικό ζήτημα, το επίπεδο εκπαίδευσης της μειονότητας, χωρίς να στραφεί κατά του μηνυτή ατομικά.

Ζήτησαν τέλος το ελαφρυντικό του άρθρου 84 παρ. 2β Π.Κ.

Ο Πρόεδρος ρώτησε τον κατηγορούμενο αν έχει να προσθέσει τίποτε για την υπεράσπισή του και αυτός απάντησε αρνητικά.

Κατόπιν ο Πρόεδρος κήρυξε περαιωμένη την συζήτηση.

Μετά το Δικαστήριο σε μυστική διάσκεψη με παρούσα και τη Γραμματέα κατάρτισε και ο Πρόεδρος δημοσίευσε αμέσως την με αριθμό 964/2002 απόφασή του, η οποία είναι η εξής:

ΑΦΟΥ ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

I. Η κρινόμενη έφεση κατά της 520/2002 καταδικαστικής απόφασης του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Ροδόπης έχει ασκηθεί νομοτύπως και εμπροθέσμως, συνεπώς πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να ερευνηθεί κατ' ουσίαν.

II. Η ελευθερία της εκφράσεως τελεί υπό την γενική επιφύλαξη του νόμου ("τηρώντας τους νόμους του Κράτους", αρ. 14 παρ. 1 Συντάγματος 1975/1986/2001), μέρος δε, και μάλιστα ουσιώδες, της εσωτερικής εννόμου τάξεως έχουν καταστεί -μεταξύ άλλων- οι διατάξεις της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ) από της επικυρώσεώς τους και της θέσεώς τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους εκδόσεως, ενόψει της υπό του Συντάγματος (άρ. 28 παρ. 1) προσδιορισμένης εις αυτές αμέσου και υπερνομοθετικής ισχύος, επιβαλλομένης της αυτεπαγγέλτου εφαρμογής των εν λόγω κειμένων εις τρόπον ώστε ο δικανικός συλλογισμός να είναι ασφαλέστερος (βλ. Στ. Μαθία, Εισαγωγή στην ΕΣΔΑ, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, 1999, σελ. 16, Π. Παραρά, Σύνταγμα και ΕΣΔΑ, 2η έκδ. 2001, σελ. XV, Ιππ. Μυλωνά, Η μη εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου από την Ποινική Νομολογία του Αρείου Πάγου κατά τα έτη 1996 και 1997, σελ. 14-15, ως και την με αρ. πρωτ. 3993/9/28.12.2000 εγκύκλιο του Εισαγγελέως του Α.Π., Παναγιώτου Δημοπούλου). Η άσκηση της ελευθερίας εκφράσεως, όπως αυτή περιγράφεται στις παραγράφους 1 και 2 των άρθρων 10 και 19 των ως άνω διεθνών συμβάσεων, αντιστοίχως, βαρύνεται με (ειδικά) καθήκοντα και ευθύνες και ως εκ τούτου δύναται να υποβάλλεται, α) -κατά την ΕΣΔΑ- σε διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις, εφόσον όμως προβλέπονται από το νόμο και είναι αναγκαίοι, σε μια δημοκρατική κοινωνία, για την εθνική ασφάλεια, την εδαφική ακεραιότητα ή τη δημόσια ασφάλεια, για την πρόληψη ταραχών ή εγκλήματος, για την προστασία της υγείας ή των ηθών, για την προστασία της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων των τρίτων, για την αποτροπή της κοινολογήσεως εμπιστευτικών πληροφοριών ή για τη διασφάλιση του κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας, β) -κατά το ΔΣΑΠΔ- σε ορισμένους περιορισμούς, οι οποίοι όμως πρέπει να προβλέπονται με σαφήνεια από το νόμο και να είναι απαραίτητοι για το σεβασμό των δικαιωμάτων ή της υπολήψεως των άλλων ή για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, και υγείας ή των χρηστών ηθών. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 17 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (κυρωθέντος δια του Ν. 2462/26.2.1997, τεθέντος σε ισχύ την 5η Αυγούστου 1997, βλ. την από 7.5.1997 ανακοίνωση -με εντολή Υπουργού- του Προϊσταμένου της Ειδικής Νομικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εξωτερικών, στο ΦΕΚ Α', 92 της 16.5.1997), κανείς δεν υπόκειται σε αυθαίρετες ή παράνομες παρενοχλήσεις της ιδιωτικής του ζωής, της οικογένειας, της κατοικίας ή της αλληλογραφίας του, ούτε σε παράνομες προσβολές της τιμής και της υπόληψής του (παρ. 1), κάθε δε πρόσωπο έχει δικαίωμα προστασίας από το νόμο, έναντι τέτοιων παρενοχλήσεων ή προσβολών (παρ. 2).

III. Εναν σχεδόν αυτονόητο περιορισμό της ελευθερίας της εκφράσεως θεσπίζουν κατ' αρχήν οι διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, οι οποίες προβλέπουν και τιμωρούν τα κατά της τιμής εγκλήματα (άρ. 361, επ. Π.Κ., για την έννοια του προστατευμένου έννομου αγαθού της τιμής, βλ. την υπηγεσία του Δ. Σπινέλλη, το έννομον αγαθόν της τιμής και οι αξιόποιοι αυτού προσβολαί, 1976, κεφ. 20, σελ. 49 επ., και ιδίως σελ. 152-153, του ίδιου, Ποινικό Δίκαιο, Ειδικό Μέρος (Πανεπιστημιακές Παραδόσεις), Εγκλήματα κατά της τιμής (άρ. 361-369 Π.Κ.), 2η έκδ., 1982, σελ.27). Είναι δε αυτονόητος ο περιορισμός αυτός διότι το εδάφιο α' της παρ. 2 του άρθρου 5 του Συντάγματος επιτάσσει την απόλυτη προστασία της τιμής όλων όσοι ευρίσκονται στην ελληνική επικράτεια (βλ. Κ. Χρυσόγονου, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 2η έκδ., 2002, σελ.275-276).

IV. Η αξιόποινη πράξη της δυσφημήσεως περιλαμβάνει, σύμφωνα με το αρ. 362 Π.Κ., αντικειμενικώς μεν τον υπό του δράστου ισχυρισμό ενώπιον τρίτου ή διάδοση με οποιοδήποτε τρόπο για κάποιον άλλον γεγονός, δυναμένου να βλάψει την τιμή ή την υπόληψη αυτού, υποκειμενικώς δε τη γνώση του δράστη, ότι το ισχυριζόμενο ή διαδιδόμενο γεγονός είναι κατάλληλο να βλάψει την τιμή ή την υπόληψη άλλου και τη θέληση όπως ισχυρισθεί ενώπιον τρίτου ή διαδώσει το τοιοῦτο βλαπτικό γεγονός. Εξάλλου για τη στοιχειοθέτηση της υπό του αρ. 363 του ίδιου κώδικα προβλεπομένης αξιοποίνου πράξεως της συκοφαντικής δυσφημήσεως ως εγκλήματος βλάβης, βλ. Σπινέλλη, Ποινικό Δίκαιο, ό.π., σελ.45 απαιτείται, επί πλέον των αναφερθέντων στοιχείων, όπως το ως άνω γεγονός, το οποίο ισχυρίσθηκε ή διέδωσε ο δράστης, είναι ψευδές και αυτός να τελεί σε γνώση της αναληθείας του (ΑΠ 594/2001, Ποιν.Χρον. ΝΒ', 135). Στην έννοια του γεγονότος υπάγεται οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη και ειδικότερα ποικίλης μορφής συμβάν του εξωτερικού κόσμου, αναγόμενο στο παρελθόν ή το παρόν, το οποίο δύναται να υποπέσει στις ανθρώπινες αισθήσεις. Γενικώς εντάσσεται στην έννοια του γεγονότος και οποιαδήποτε εκδηλωτική συμπεριφορά ή σχέση ειδική και εξατομικευμένη, προσαπτομένη σε ορισμένο πρόσωπο, με συνεπεία να επέρχεται εμφανής υποτίμηση της τιμής ή της υπολήψεώς του. Αυτό το οποίο αξιολογείται είναι ο ισχυρισμός ή η διάδοση του γεγονότος υπό την έννοια ότι ανακοινώνεται είτε εξ ιδίας πεποιθήσεως ή απλής γνώμης είτε περαιτέρω μεταδόσεως με πηγή γνώσεως τρίτο πρόσωπο. Δεν αποκλείεται στην έννοια του γεγονότος να υπάγεται και η έκφραση γνώμης ή συγκεκριμένης αξιολογικής κρίσεως ή και χαρακτηρισμός, οσάκις διαπιστώνεται άμεση σύνδεση και εμφανής σχέση με το γεγονός, το οποίο συνιστά αυτό το κρίσιμο στοιχείο του αδικήματος, έτσι ώστε να βεβαιώνεται η έκταση της προσβολής και η τυχόν ποιοτική βαρύτητα, αυτά δε τα στοιχεία, ερευνώμενα και κρινόμενα, θεωρούνται ως μέσα θίγοντα την τιμή και την υπόληψη του βλαπτομένου προσώπου (Συμβ. ΑΠ 469/1998, Ποιν.Χρ. ΜΗ', 1084 = Ποινικός Κώδικας, έκδ. Νομικής Βιβλιοθήκης, τόμος Β', 2000, υπό το αρ.363, σελ. 1457). Τέλος οι ειδικοί λόγοι άρσεως του αδικού που προβλέπονται στο αρ. 367 παρ. 1 Π.Κ. δεν εφαρμόζονται επί συκοφαντικής δυσφημήσεως, (βλ.ΑΠ 139/2002, Ποιν.Λόγος, 1/2002, σελ. 93 επ. και ιδίως σελ.98, Δ.Σπινέλλη, Ποινικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 55, Γ. Μπέκα, Η διαδοχή συλλογισμών για την κατάφαση ποινικής ευθύνης στα εγκλήματα κατά της τιμής, Ανάτυπο από το περιοδικό "...", τόμος 6ος, τεύχος 60, 1996, σελ. 1262, υποσημ. 22, 25 στοιχ. β').

V. Στην προκειμένη περίπτωση από την χωρίς όρκο κατάθεση του πολιτικώς ενάγοντος, ..., δασκάλου, τις ένορκες καταθέσεις των ..., δασκάλου, ..., δασκάλου, ..., δασκάλου, ..., ψυχιάτρου (μαρτύρων κατηγορητηρίου), ..., δημοσιογράφου και ..., δημοσιογράφου (μαρτύρων υπερασπίσεως), που εξετάστηκαν νομοτύπως στο ακροατήριο, όλα τα έγγραφα που ανεγνώσθησαν στο ακροατήριο και αναφέρονται στα πιο πάνω πρακτικά, την απολογία του κατηγορουμένου και από όλη εν γένει την συζήτηση της υποθέσεως προέκυψαν - κατά την πλειονοψηφία στο Δικαστήριο γνώμη- τα εξής: Στις 7.2.2001 ο κατηγορούμενος ..., ετών 46, δημοσιογράφος και εκδότης της ενταύθα κυκλοφορούσης τουρκοφώνου εφημερίδος "...", συνέταξε κείμενο το οποίο δημοσιεύθηκε στην τελευταία σελίδα του υπ' αριθ. 696 υπό την αυτήν ημεροχρονολογία φύλλου της εν λόγω εφημερίδος, με το οποίο ανακοίνωσε (ισχυρίσθηκε) ότι τα πτυχία όλων των δασκάλων που είναι απόφοιτοι της Ειδικής Παιδαγωγικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης, με προέλευση τα

ιεροσπουδαστήρια, είναι πλαστά και οι πτυχιούχοι δεν μπορούν να ασκούν τα καθήκοντα του δασκάλου, συμπεριλαμβανομένου του πτυχίου του χονδροκέφαλου. Με την φράση αυτή, κι αν ακόμη εκληφθεί ότι στο επίμαχο δημοσίευμα η λέξη "πλαστά" έχει την έννοια του "υποβαθμισμένου", αποδίδεται στον εγκαλούντα έλλειψη ηθικής ευθύνης υπό την έννοια ότι ασκεί το επάγγελμα του δασκάλου χωρίς να έχει τα κατάλληλα προσόντα, αποτελώντας έτσι δυσφημιστικό ισχυρισμό, στον οποίον -ειδικότερα- ο μειωτικός της τιμής χαρακτήρας οφείλεται όχι στις ιδιότητες του εγκαλούντος ως δασκάλου, αλλά στο κοινωνικοηθικό παράπτωμα που του αποδίδεται, ότι δηλαδή ασκεί ένα επάγγελμα χωρίς να έχει τα κατάλληλα προσόντα (βλ. Σπινέλλη, Ποινικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 30,51), το γεγονός δε αυτό που ανεκοίνωσε (ισχυρίστηκε) ο κατηγορούμενος απεδείχθη ότι είναι αναληθές. Ειδικότερα ο εγκαλών απεφοίτησε το έτος 1969 από πεντατάξιο μουσουλμανικό ιεροσπουδαστήριο (...) και εν συνεχεία μετέβη στην Θεσσαλονίκη, όπου μετά από παρακολούθηση της προκαταρκτικής τάξεως για τους αποφοίτους των ιεροσπουδαστηρίων (άρ. 1, 2 της Υπουργ. αποφάσεως 61319/1978, ΦΕΚ Β', 523), εισήχθη στην εκεί Ειδική Παιδαγωγική Ακαδημία (ΕΠΑΘ) με σκοπό την κατάρτισή του και τον περαιτέρω διορισμό του σε μειονοτικό σχολείο ως δάσκαλος για το τουρκόφωνο πρόγραμμα. Αφού ολοκλήρωσε διετή κύκλο μαθημάτων κατέστη διπλωματούχος της ΕΠΑΘ το έτος 1973, μετά δε από αίτησή του διορίστηκε δυνάμει της Φ. 101/ΔΕ 29853/8.4.1982 αποφάσεως του Νομάρχου Ξάνθης, δημοσιευθείσης στο ΦΕΚ Γ', 161/17.5.1982, δόκιμος δάσκαλος με βαθμό δασκάλου και μισθολογικό κλιμάκιο Π.Κ. 2, τεθείς στη διάθεση της Α` Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Μειονοτικών Σχολείων Ξάνθης και ορκίσθηκε την 1η.6.1982 ενώπιον του Επιθεωρητού της εν λόγω Περιφέρειας, Εκτοτε υπηρετεί συνεχώς ως δάσκαλος και σήμερα ασκεί τα καθήκοντα του διευθυντού στο ενταύθα 6ο δημοτικό μειονοτικό σχολείο Δεν προέκυψε από κάποιο αποδεικτικό στοιχείο ότι ο εγκαλών ασκεί το επάγγελμα του δασκάλου χωρίς να έχει τα κατάλληλα προσόντα, αντιθέτως από τα ανωτέρω συνάγεται ότι εκρίθη ικανός να αναλάβει καθήκοντα διευθυντού στο προαναφερθέν μειονοτικό σχολείο.

Αποδεικνύεται περαιτέρω ότι ο κατηγορούμενος δημοσιογράφος κατά την τέλεση της αποδιδόμενης εις αυτόν αξιοποιούσε πράξεως της συκοφαντικής δυσφημίσεως, ενήργησε με άμεσο δόλο, υπό την έννοια ότι εγνώριζε ότι το γεγονός που ανεκοίνωσε (ισχυρίστηκε), ως άνω δια της εφημερίδος του, ηδύνατο να βλάψει την τιμή και την υπόληψη του εγκαλούντος, πράγμα που τελικώς συνέβη, αλλά και ότι το γεγονός αυτό δεν είναι αληθινό, είχε δε την βούληση να ισχυρισθεί το γεγονός τούτο (βλ. Σπινέλλη, Ποινικό Δίκαιο, ό.π, σελ. 54). Η γνώση του αυτή προκύπτει (βλ. ΑΠ 139/2002, 651/2001, Ποιν.Δικ., 6/2002, σελ.678, Ποινική Νομολογία Α.Π. 2001, εκδ. Νομικής βιβλιοθήκης, 2002, σελ. 183, αντιστοίχως) από τα εξής, α) ασχολείται καθημερινώς με τα θέματα της μειονοτικής εκπαίδευσής στην εφημερίδα που εκδίδει και ως εκ τούτου εγνώριζε ότι τα διπλώματα που χορηγούσε η ΕΠΑΘ και προ της δημοσίευσής του Ν. 2621/23.6.1998 (ΦΕΚ Α', 136), δια του οποίου μετετράπησαν σε εξατάξια τα λειτουργούντα δύο πεντατάξια ιεροσπουδοστήρια, ανεγνωρίζοντο υπό του Ελληνικού Κράτους και οι διπλωματούχοι της ΕΠΑΘ -ως ο εγκαλών- διορίζοντο εις θέσεις δασκάλων στα μειονοτικά σχολεία όπου υπηρετούν μέχρι σήμερα, β) το κείμενο που συνέταξε ο κατηγορούμενος, στο οποίο περιέχεται ο συκοφαντικός για τον εγκαλούντα, ως άνω ισχυρισμός, εγράφη μετά την δημοσίευση άρθρου του τελευταίου, υπό την ιδιότητά του ως διπλωματούχου της ΕΠΑΘ, στις σελίδες 10 και 11 του τεύχους 106, μηνός Ιανουαρίου 2001, του ενταύθα κυκλοφορούντος τουρκόφωνου περιοδικού "...", δια του οποίου εστρέφεται κατά του κατηγορουμένου, ο οποίος σε παρέμβασή του κατά την πραγματοποιηθείσα ενταύθα στις 10.12.2000 εκδήλωση της Ν.Ε. Ροδόπης του ΚΚΕ σχετικά με την Παιδεία της Μειονότητας κατεφέρθη εναντίον των διπλωματούχων της ΕΠΑΘ, για το άρθρο αυτό ο κατηγορούμενος, παρά το ότι όπως ισχυρίζεται "οι δημοσιογράφοι δεν μηνύουμε κανέναν και απαντούμε μέσω των άρθρων μας" υπέβαλε έγκληση κατά του πολιτικώς ενάγοντος (βλ. απολογία του, στα πιό πάνω πρακτικά), δίνοντας έτσι τον ποινικό τόνο της μεταξύ τους διαφοράς, γ) το προπεριγραφέν ψευδές γεγονός ως εκ της δημοσίευσής του στην εφημερίδα του κατηγορουμένου, η οποία είναι μεγάλης κυκλοφορίας, διατίθεται δε ακόμη σε συνδρομητές ως και στην αλλοδαπή, ήταν κατάλληλο να βλάψει την τιμή και την υπόληψη του εγκαλούντος ως δασκάλου, παρά ταύτα ο κατηγορούμενος έχοντας

την θέληση να ισχυρισθεί το γεγονός αυτό περί του προσώπου του εγκαλούντος προέβη στην συγκεκριμένη δημοσίευση στο ως άνω φύλλο της εφημερίδος του και σε μόνιμη στήλη αυτής, στην οποίαν ανατρέχει ο αναγνώστης της εφημερίδος, γιατί σε αυτήν (στήλη) "γράφονται όλα τα κουτσομπολιά" και "δεν γράφονται μόνο σατυρικά κείμενα αλλά και άλλα που προσβάλλουν ανθρώπους" (βλ. κατάθεση εγκαλούντος, στα ίδια πρακτικά), με αποτέλεσμα, ως εκ του ότι υπέπεσε το δημοσίευμα αυτό στην αντίληψη των αναγνωστών της τελευταίας, να δημιουργηθούν δυσμενή σχόλια εις βάρος του εγκαλούντος (καθώς και εις βάρος όλων των δασκάλων, διπλωματούχων της ΕΠΑΘ, βλ. κατάθεση μάρτυρος κατηγορητηρίου, ... και ειδικότερα ως προς ότι ασκεί το επάγγελμα του δασκάλου και δη διευθυντού μειονοτικού σχολείου, χωρίς να έχει τα κατάλληλα προσόντα, όπως δε καταθέτει ο εγκαλών "Μου δημιούργησε πρόβλημα στην κοινωνία μας αλλά και μέσα στο σχολείο, είδα αντιδράσεις ακόμη και από τους μαθητές μου", βλαφθείσης ούτω της τιμής και της υπολήψεώς του (βλ. Σπινέλλη, Ποινικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 52, in fine, υπό στοιχ. γ`).

VI. Ως προς την αποδιδόμενη στον κατηγορούμενο αξιόποινη πράξη της εξουβρίσεως δια του τύπου, απεδείχθη ότι ο τελευταίος στο κείμενο που συνέταξε και δημοσίευσε στην εφημερίδα του, ως άνω, ενεργώντας με πρόθεση, έθεσε ως επικεφαλίδα τις λέξεις KALIN KAFALI, οι οποίες στην Ελληνική γλώσσα σημαίνουν ΧΟΝΔΡΟΚΕΦΑΛΟΣ, τις οποίες χρησιμοποίησε περαιτέρω και στο σώμα του κειμένου αποβλέποντας με τον διαχωρισμό των δύο αυτών λέξεων αποκλειστικώς στην ταύτιση της λέξεως ΚΑΛΗΝ (στα Ελληνικά: χονδρός) με το επώνυμο ΚΑΛΗΝ του εγκαλούντος, φωτογραφίζοντας ουσιαστικά τον τελευταίο (βλ. ειδικότερα την κατάθεση του μάρτυρος κατηγορητηρίου, Μποσαντζή Χασάν, Κονταξή. Π.Κ., τόμος Β`, έκδ. 3η, 2000, υπό το άρ. 361, σελ. 2991). Η συμπεριφορά αυτή του κατηγορουμένου συνιστά την λεγομένη "εξούβριση με τη μορφή", προβλεπόμενη ρητώς υπό του νόμου, εγκειμένη δε στην επελθούσα μείωση αυτού του ίδιου του status τιμής του εγκαλούντος (προσαπτομένου εις αυτόν του ως άνω καταφρονητικού επιθέτου) χωρίς αναφορά στις αξιολογικές προϋποθέσεις του ("άλλη καταφρονητική μεταχείριση", βλ. Σπινέλλη, Ποινικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 63 επ., ιδίως σελ.66, 69 (στοιχ. α`), 70).

VII. Κατ` ακολουθίαν τούτων, εφόσον απεδείχθη ότι ο κατηγορούμενος τέλεσε τις αποδιδόμενες εις αυτόν αξιόποινες πράξεις, α)της συκοφαντικής δυσφημίσεως δια του τύπου και β)της εξουβρίσεως δια του τύπου (άρθρ. 1, 14 παρ. 1, 16, 17 εδ. α, 18 εδ. β`, 26 παρ. 1 εδ. α`, 27 παρ. 1, 53, 57, 61, 63, 79, 94 παρ. 1, 363-362, 361 παρ. 1 Π.Κ., σε συνδ. με άρθρο μόνο του Ν. 2243/1994, 47 Α.Ν. 1092/1938), πρέπει να κηρυχθεί ένοχος αυτών, κατά το διατακτικό, ως και πρωτοδίκως, απορριπτομένων -κατά την πλειονοψηφήσασα ως άνω γνώμη- των προβαλλομένων υπ` αυτού αυτοτελών ισχυρισμών, καθόσον, α) η διάταξη του άρθρου 367 παρ. 1 Π.Κ. δεν εφαρμόζεται επί συκοφαντικής δυσφημίσεως (βλ. τμήμα IV της παρούσης), όπως εκρίθη ότι πρόκειται στην συγκεκριμένη περίπτωση και ειδικώς για την αποδιδόμενη στον κατηγορούμενο πρώτη, ως άνω, αξιόποινη πράξη, επ` αυτού δε σημειώνεται ότι, 1)η άσκηση της ελευθερίας εκφράσεως, ενόψει του ότι συνεπάγεται ειδικά καθήκοντα και ευθύνες, μπορεί να περιορίζεται, ως ήδη έχει αναφερθεί (τμήμα III, ως άνω), θεμιτώς σε περίπτωση προσβολής της τιμής, ως εν προκειμένω, πράγμα που αποτελεί και το αναγκαίο μέτρο σε μία δημοκρατική κοινωνία για την προστασία της υπολήψεως (και της τιμής) των τρίτων (άρ. 10 παρ. 2 ΕΣΔΑ) ή κατ` άλλη διατύπωση, ο περιορισμός αυτός προβλεπόμενος με σαφήνεια από το νόμο (εδώ Ποινικό Κώδικα), είναι απαραίτητος για το σεβασμό της υπολήψεως των άλλων (άρ. 19 παρ. 3 Ν. 2462/1997, περί κυρώσεως του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα), κάθε δε πρόσωπο, ως ο εγκαλών, έχει δικαίωμα προστασίας από το νόμο έναντι παρανόμων προσβολών της τιμής και της υπολήψεώς του (πρβλ. άρ. 17 παρ. 1, 2 του ως άνω Διεθνούς Συμφώνου και άρθρ. 363-362 Π.Κ.), 2) το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕυρΔΔΑ), επαφίεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στην εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών που κάνουν οι εθνικές αρχές, αποδίδοντας υπερβολική σημασία στη θεωρία του περιθωρίου εκτιμήσεως που αυτές χαίρουν (βλ. Ιππ. Μυλωνά, Η πρόσφατη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 1995, σελ. 232), β)ισχυρισμός περί συνδρομής στο πρόσωπό του της ελαφρυντικής περιστάσεως του στοιχείου β` της παρ. 2 του άρθρου 84 Π.Κ.,

δεν υπεβλήθη από πλευράς κατηγορουμένου κατά τρόπο σαφή και ορισμένο και με επίκληση των περιστάτικών που τον θεμελιώνουν κατά νόμο (πρβλ. ΑΠ 73/2002, Ποιν. Δικ., 5/2002, σελ. 582).

VIII. Το μέλος του Δικαστηρίου, Θεόδωρος Τζανάκης, Εφέτης, είχε τη γνώμη ότι: Αναφορικά με την πράξη της συκοφαντικής δυσφημήσεως κατά τη άποψη -της μειοψηφίας πρέπει να αναφερθούν τα ακόλουθα: Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 362 και 363 ΠΚ συνάγεται ότι για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της συκοφαντικής δυσφημήσεως απαιτείται διάδοση ή ισχυρισμός από τον υπαίτιο ενώπιον άλλου για τρίτο γεγονός το οποίο μπορεί να βλάψει την τιμή και την υπόληψη του τρίτου αυτού, το γεγονός να είναι ψευδές και ο υπαίτιος να είχε γνώση της αναλήθειας. Ως γεγονός νοείται κάθε συγκεκριμένο περιστατικό του εξωτερικού κόσμου, που ανάγεται στο παρελθόν ή το παρόν, εμπίπτει στις αισθήσεις και είναι δεκτικό αποδείξεως, καθώς και κάθε συγκεκριμένη σχέση ή συμπεριφορά, αναφερόμενη στο παρόν ή στο παρελθόν, υποπίπτουσα στις αισθήσεις και αντικείμενη στην ηθική ή στην ευπρέπεια. Για δε την υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος της συκοφαντικής δυσφημήσεως απαιτείται ο υπαίτιος να τελεί εν γνώσει ότι το γεγονός είναι ψευδές αντικειμενικώς και δεν αρκεί ενδεχόμενος δόλος.

Εξάλλου το άρθρο 367 ΠΚ ορίζει στην παράγραφο 1 περ. γ ότι -δεν- αποτελούν άδικη πράξη: α] ... γ] οι εκδηλώσεις που γίνονται για την εκτέλεση νομίμων καθηκόντων, την άσκηση νόμιμης εξουσίας ή για την διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον. Τέτοιο δικαιολογημένο ενδιαφέρον έχει και ο δημοσιογράφος ως προς τη δημοσίευση ειδήσεων σχετικά με πράξεις, συμπεριφορά προσώπων ή γεγονότων για τα οποία υπάρχει ενδιαφέρον του κοινωνικού συνόλου, έτσι ώστε να είναι επιτρεπτά δημοσιεύματα που έχουν σκοπό την πληροφόρηση και ενημέρωση του κοινού, έστω και αν συνοδεύονται και από οξεία κριτική ή δυσμενείς χαρακτηρισμούς για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι δικαιολογημένο ενδιαφέρον είναι αναμφίβολα και το του δημοσιογράφου, του οποίου καθήκον είναι να ενημερώνει, να ελέγχει και να επικρίνει τις πράξεις και τη συμπεριφορά προσώπων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για το κοινωνικό σύνολο ή ασκούν δημόσιο λειτουργήμα, διότι κατά την ενάσκηση του έργου τους προς ενημέρωση του κοινού, ασκούν δημόσια αποστολή /ΑΠ 1129/1988 Ποιν. Χρον. Αθ` 88, ΑΠ 457/1987, ΑΠ 783/1975, ΑΠ 284/1965, Εφ. Αθ. 2456/1988, Ελλ. Δ/νη 1989, 814, ΈφαΘ 4054/1992 ΠΧ ΜΒ 302 Εφ. Αθ. 1652/1988, Ελλ. Δ/νη 1989, 816, Εφ. Αθ. 675/1988 Ποιν.Χρον. Αθ` 520].

Περαιτέρω, η παράγραφος 2 του άρθρου 367 ΠΚ ορίζει ότι η προηγούμενη διάταξη [της παραγρ. 1 του ίδιου άρθρου] δεν εφαρμόζεται α] όταν οι παραπάνω κρίσεις και εκδηλώσεις περιέχουν τα συστατικά στοιχεία της πράξης του άρθρου 363 καθώς και β] όταν από τον τρόπο της εκδήλωσης ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέσθηκε η πράξη, προκύπτει σκοπός εξύβρισης. Περαιτέρω, από τον συνδυασμό των ως άνω διατάξεων και εκείνης του άρθρου 366 παρ. 1 και 3 πκ προκύπτουν τα εξής: α] Αν δεν αποδεικνύεται ότι το δυσφημιστικό γεγονός είναι ψευδές και υπάρχουν αμφιβολίες που είναι σχετικές με την αλήθεια ή την αναλήθειά του, δεν στοιχειοθετείται η αξιόποινη πράξη της δυσφημήσεως, β] Αν αποδεικνύεται ότι το δυσφημιστικό γεγονός είναι αληθινό ή ότι συντρέχει λόγος άρσεως του αδικού, κατ` άρθρο 367, δεν συγκροτείται η αξιόποινη πράξη της δυσφημήσεως γ] Στην προηγούμενη περίπτωση είναι δυνατόν να στοιχειοθετείται το έγκλημα της εξυβρίσεως, αν από- τον τρόπο της εκδηλώσεως ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέσθηκε η πράξη προκύπτει σκοπός εξυβρίσεως [ΑΠ 257/2001 Ποιν. Λόγος 2001 σ. 1296]. Η προβολή του άρθρου 367 Ποινικού Κώδικα συνιστά αυτοτελή ισχυρισμό υπό την έννοια ότι η βεβαίωση και η αποδοχή άγει στην κατάλυση της κατηγορίας και αθώωση του κατηγορουμένου.

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων [European Convention on Human Rights] υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950. Τέθηκε σε ισχύ στις 9 Σεπτεμβρίου 1953. Αρχικά υπογεγραμμένη από δώδεκα (12) κράτη, η Σύμβαση έχει τώρα επικυρωθεί από τις περισσότερες Ευρωπαϊκές Χώρες. Προς το παρόν, όλα τα σαράντα ένα (41) κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση. Αυτή καλύπτει με τα διάφορα πρωτόκολλα της κυρίως αστικά και

πολιτικά δικαιώματα. Η Σύμβαση έχει αποδείξει ότι είναι μία πολύ επιτυχημένη Συνθήκη και δίκαια ονομάστηκε "συνταγματικό όργανο της Ευρωπαϊκής δημόσιας τάξης στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων" [J. Polakiewicz and V. Jacob-Foltzer, "The European Human Rights Convention in Domestic Law (1991) 12 HRLJ, Αποφ. Δικ. Ανθρωπ. Δικαιωμάτων Loizidou η Turkey (1978), Series A, Vol. 310, 27, para 75]. Τα έννομα αποτελέσματα που προκύπτουν από την εφαρμογή της ΕΣΔΑ διαχέονται τόσο στο εσωτερικό επίπεδο των εθνικών εννόμων τάξεων, όσο και στο επίπεδο της κοινοτικής έννομης τάξης [βλ. Β.Σκουρής - Κ. Ιωάννου, Η Ελευθερία της Διαφήμισης, θεσσαλονίκη 1996, σ. 55-56, Ad Van Loon," National media policies under EEC law taking into account fundamental rights". Media Law and Practice, Vol 14, No 1, 1993, 18 επ]. Στην Ελλάδα οι διατάξεις της Σύμβασης από της κύρωσης έχουν ενταχθεί αυτούσια στο εσωτερικό δίκαιο και μάλιστα με αυξημένη τυπική, ισχύ [άρθρο 28 παρ. Ι γ Συντάγματος]. Ας σημειωθεί εδώ ότι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κυρώθηκε για πρώτη φορά με τον ν .2329/1953 και εκ νέου μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας με το ν.δ 53/1974 [ΦΕΚ Α 256]. Με την παράγραφο 1 του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ κατοχυρώνεται η ιδιαίτερα σημαντική για μία δημοκρατική κοινωνία ελευθερία έκφρασης και μάλιστα σε μία ευρεία περιγραφή. Ως επί μέρους εκφάνσεις της ελευθερίας εκφράσεως αναφέρονται ρητά στην διάταξη η "ελευθερία γνώμης" και η "ελευθερία λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ιδεών". Από τη διατύπωση όμως στο κείμενο του νόμου, όπου χρησιμοποιείται η έκφραση "περιλαμβάνει" συνάγεται αβίαστα ότι η απαρίθμηση αυτή είναι ενδεικτική και ότι η διάταξη αυτή προστατεύει και άλλες συναφείς εκφάνσεις του δικαιώματος της ελευθερίας εκφράσεως. Έτσι η διάταξη αυτή είναι ευρύτερη ως προς το περιεχόμενο από τη διάταξη του άρθρου 14 του ισχύοντος Συντάγματος, σύμφωνα με την οποία "καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του, τηρώντας τους νόμους του Κράτους" [βλ. ΑΠ 167/2000 ΝοΒ 49 247, Δνη 41 777 Α. Χαραλαμπίκη, Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το Ουσιαστικό Ποινικό Δίκαιο, Ποινικός Λόγος 2001 σ. 381 και επ].

Κατά πάγια νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων [European Court of Human Rights}, η Ελευθερία του λόγου αποτελεί ένα από τα πλέον θεμελιώδη στοιχεία της δημοκρατικής κοινωνίας, ακόμη και όταν το περιεχόμενο των πληροφοριών και των ιδεών που διακινούνται σοκάρουν, θίγουν ή διαταράσσουν την κοινή γνώμη ή το ίδιο το κράτος ("Freedom of expression constitutes one of the essential foundations of a democratic society and one of the basic conditions for its progress and each individual`s self - fulfillment .. It is applicable not only to "information" or "ideas" that are favourably received or regarded as inoffensive or as a matter of indifference, but also to those that offend, shock or disturb, such are the demands of that pluralism, tolerance and broadmindedness without which there is no "democratic society") [βλ. EctHR Vereinigung Demokratischer Soldaten Osterreichs und Gubiv. Austria, 19, 12, 1994, A. 302, par.36, EctHR, Thoma η Luxemburg, Human

Rights Case Digest, 2001 p. 201, EctHR Maronek η Slovakia, Human Rights Case Digest, 2001 p. 235, βλ. Επίσης Vogt v. Germany, judgment of 26 September 1995, Series A no. 323, pp. 25-26, § 52, Handyside v. the United Kingdom, 7 December 1976, Series A no. 24, p. 23, § 49, Lingens η Austria, 8 July 1986, Series A no. 103, p. 26, § 41, and Jersild v. Denmark, 23 September 1994, Series A no. 298, p. 26, § 37).

Περαιτέρω, με τη παράγραφο 2 του ως άνω άρθρου 10, που πρέπει να ερμηνεύεται στενά, διατηρείται η δυνατότητα περιορισμού της ελευθερίας αυτής, όταν ο περιορισμός αποτελεί "αναγκαίο μέτρο σε μία δημοκρατική κοινωνία". Στη προκειμένη περίπτωση, από την ανωμοτί κατάθεση του πολιτικώς ενάγοντος, τις καταθέσεις των μαρτύρων που εξετάστηκαν ενόρκως στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, τα έγγραφα που νόμιμα αναγνώσθηκαν σε συνδυασμό με την απολογία του κατηγορουμένου αποδείχθηκαν τα εξής: Ο κατηγορούμενος είναι δημοσιογράφος και ασχολείται έντονα εδώ και 25 περίπου χρόνια με τα θέματα της εκπαίδευσης της μουσουλμανικής μειονότητας. Το Δεκέμβριο του 2000 έγινε στο Πανεπιστήμιο μία εκδήλωση [με θέμα την εκπαίδευση της ειονότητας],

στην οποία ο κατηγορούμενος εξέφρασε τις απόψεις του σχετικά με τα ιεροσπουδαστήρια και την Ε.Π.Α.Θ και τη χαμηλή ποιότητα της παρεχόμενης από αυτά εκπαίδευσης. Διευτύωσε δε τη άποψη ότι πρέπει να αναβαθμισθεί η μουσουλμανική εκπαίδευση και ότι τα πτυχία που δίνονται από την Ειδική Παιδαγωγική Ακαδημία Θεσσαλονίκης [Ε.Π.Α.Θ] είναι υποβαθμισμένα. Ο Πολιτικώς ενάγων είναι διευθυντής Δημοτικού Σχολείου της μουσουλμανικής μειονότητας στην Κομοτηνή. Με τον κατηγορούμενο γνωρίζονται από παλιά, πλην όμως υπάρχει διαφωνία στις απόψεις των δύο αντρών όσον αφορά τα εκπαιδευτικά ζητήματα. Σαφώς περί αυτού κατέθεσε ο πολιτικώς ενάγων, ο οποίος ανέφερε ότι "δεν έχουμε προσωπικές, διαφορές με τον κατηγορούμενο, έχουμε διαφορές απόψεων". Ο πολιτικώς ενάγων, όντας άλλωστε εκπαιδευτικός, ασχολείται με τα θέματα αυτά και αναπτύσσει δημοσίως τις απόψεις του. Τον Ιανουάριο του 2001 ο πολιτικώς ενάγων δημοσίευσε στο περιοδικό "... " ένα άρθρο στο οποίο χρησιμοποιώντας έντονες και προσβλητικές εκφράσεις σχολίασε τις θέσεις του κατηγορουμένου, που είχε αναπτύξει στο πανεπιστήμιο. Στη συνέχεια ο κατηγορούμενος σε μία σατιρική στήλη της εφημερίδας "...", που κυκλοφορεί στη Κομοτηνή και της οποίας είναι εκδότης, ισχυρίστηκε και διέδωσε ότι τα πτυχία των δασκάλων που είναι απόφοιτοι της Ειδικής Παιδαγωγικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης είναι πλαστά, υπό την έννοια των υποβαθμισμένων, και ότι οι πτυχιούχοι αυτής της κατηγορίας δεν μπορούν να ασκούν τα καθήκοντα του δασκάλου, συμπεριλαμβανομένου και του πτυχίου του εγκαλούντος, τον οποίο χαρακτήρισε "χοντροκέφαλο". Το φύλλο της παράνω εφημερίδας κυκλοφόρησε την 7.2.2001 και υπέπεσε στην αντίληψη σημαντικού αριθμού αναγνωστών. Το παραπάνω απόσπασμα αποτελείται σε μικρό βαθμό από γεγονότα, [ως προς το υποβαθμισμένο των παραπάνω πτυχίων] αλλά κυρίως και από γνώμη ή κρίση ως προς το ότι κατα την άποψη του οι πτυχιούχοι της κατηγορίας αυτής, ενόψει της υποβαθμισμένης εκπαίδευσης, δεν μπορούν να ασκούν τα καθήκοντα του δασκάλου ο κατηγορούμενος ως δημοσιογράφος είχε δικαιολογημένο ενδιαφέρον για τη δημοσίευση του άρθρου σχετικού με γεγονότα και πρόσωπα για τα οποία υπάρχει ενδιαφέρον του κοινωτικού συνόλου, έτσι ώστε να είναι επιτρεπτό το παραπάνω δημοσίευμα, που είχε σκοπό την πληροφόρηση και ενημέρωση του κοινού, έστω και αν συνοδεύεται και από οξεία κριτική ή δυσμενείς χαρακτηρισμούς για το πρόσωπο του εγκαλούντος. Στην προκειμένη περίπτωση, έχει κατά τα εκτεθέντα παραπάνω, εφαρμογή το άρθρο 367 παρ. 1 γ ΠΚ, ενόψει και του ότι: α] οι παραπάνω κρίσεις και εκδηλώσεις δεν περιέχουν τα υστατικά στοιχεία της πράξης του άρθρου 363 καθώς και β) από τον τρόπο της εκδήλωσης ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η πράξη δεν προκύπτει σκοπός εξουβρίσεως. Ο κατηγορούμενος περιλαμβάνοντας στο έντυπο που εξέδωσε όσα αναφέρθηκαν παραπάνω άσκησε το παρεχόμενο από το Σύνταγμα δικαίωμα έκφρασης της γνώμης του για την υποβαθμισμένη εκπαίδευση των αποφοίτων της ΕΠΑΘ, ανάμεσα στους οποίους, υπάγεται και ο πολιτικώς ενάγων, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο κατηγορούμενος που ανήκει στη μουσουλμανική μειονότητα με τις δημοσιογραφικές και τις δημόσιες παρεμβάσεις του έχει έμπρακτα δείξει το αυξημένο ενδιαφέρον για τη βελτίωση της παρεχόμενης στη μειονότητα εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο του έντονου προβληματισμού του αλλά και της αγωνίας του για την αλλαγή της υφιστάμενης εκπαιδευτικής κατάστασης άσκησε την κριτική του στην υποβαθμισμένη μόρφωση που παρέχεται από την ΕΠΑΘ. Θα πρέπει πάντως να αναφερθεί, όπως προκύπτει από τα παραπάνω αποδεικτικά μέσα ότι οι τίτλοι σπουδών οι χορηγούμενοι από τα ιεροσπουδαστήρια μέχρι τουλάχιστον το έτος 1999 υπολείπονταν τόσο ουσιαστικά όσο και τυπικά από τα αντίστοιχα εκπαιδευτικά ιδρύματα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς ούτε συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο ρύθμιζε την τυπική τους αξία, ούτε συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών προσφέρονταν στους σπουδαστές τους. Εξάλλου, οι μουσουλμάνοι δάσκαλοι, απόφοιτοι των ιεροσπουδαστηρίων και διπλωματούχοι της ΕΠΑΘ υστερούν κατά πολύ των χριστιανών συναδέλφων τους οι οποίοι διδάσκουν το ελληνόγλωσσο πρόγραμμα στα ίδια σχολεία. Τούτο γιατί δεν ολοκλήρωσαν εξαετή κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και δεύτερον γιατί η ΕΠΑΘ προσφέρει διετή κύκλο μαθημάτων, καθώς και μία προκαταρκτική τάξη για τους αποφοίτους των ιεροσπουδαστηρίων [άρθρο 1 και 2, Υπ. Απόφαση 61319/1978 ΦΕΚ 523 Β] σε αντίθεση με τις παιδαγωγικές πανεπιστημιακές σχολές, οι οποίες από το 1985 είναι τετραετούς κύκλου σπουδών [βλ. την Γνωμοδότηση του Λέκτορα

του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Κ. Τσιτσελίκη καθώς και την κατάθεση του ίδιου όσο και του ... στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που περιλαμβάνονται στα νομίμως αναγνωσθέντα έγγραφα]. Επομένως πέραν της κατά τα άνω από δικαιολογημένο ενδιαφέρον κρίσεως του κατηγορουμένου, η υστέρηση των αποφοίτων των ιεροσπουδαστηρίων και υποβαθμισμένη παρεχόμενη από την ΕΠΑΘ εκπαίδευση είναι γεγονός αληθινό, [πβλ. και άρθρο 366 παρ.1 ΠΚ].

Εξάλλου, κατά τα εκτεθέντα στη μείζονα σκέψη, η ελευθερία της έκφρασης που περιλαμβάνεται στο άρθρο 10 της ΕΣΔΑ, αποτελεί ένα τα πλέον θεμελιώδη στοιχεία της δημοκρατικής κοινωνίας ακόμη και όταν το περιεχόμενο των πληροφοριών και των ιδεών σοκάρουν, θίγουν ή διαταράσσουν την κοινή γνώμη ή το ίδιο το κράτος. Ενόψει του ότι ο κατηγορούμενος ενεργούσε καλόπιστα μέσα στα πλαίσια του δημοσιογραφικού του ενδιαφέροντος αποβλέποντας μάλιστα στην αναβάθμιση της παρεχόμενης μειονοτικής εισταίδευσης, είχε το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της μεταδόσεως των πληροφοριών και των απόψεων του, με αποτέλεσμα ως εκ τούτου να μην μπορεί να κριθεί αξιόποινη η συμπεριφορά του, ενόψει των όσων περιέλαβε στη σατυρική σελίδα της εφημερίδας του. Ιδιαίτερα στην ένδικη περίπτωση που αφορά θέμα γενικότερου ενδιαφέροντος, αναφερομένου στην μειονοτική εκπαίδευση, απαιτείται ευρεία ανταλλαγή απόψεων και διαλλακτικότητα. (βλ. και ECHR Serif v. Greece, Κ. Τσιτσελίκη, ECHR Sadik v. Greece 3 E.E.Ευρ.Δ. 1997 σ.697, βλ. επίσης Κ.Τσιτσελίκη, ΔΙΑ 8/2000 σ. 947 επ.)

Η ποινική τιμωρία του κατηγορουμένου, ο οποίος εξέφρασε καλόπιστα τους στοχασμούς του, δεν αποτελεί στην προκειμένη περίπτωση, "απαραίτητο" μέτρο σε μία δημοκρατική κοινωνία και είναι μέτρο δυσανάλογο προς τον επιδιωκόμενο σκοπό και δεν καλύπτεται από το άρθρο 10 παρ. 2 της ΕΣΔΑ. Με τα δεδομένα αυτά, κατά παραδοχή των ισχυρισμών του κατηγορουμένου, που ορίζονται στα άρθρα 367 ΠΚ, 14 του ισχύοντος Συντάγματος και 10 της ΕΣΔΑ, έπρεπε να κηρυχθεί αθώος της αποδιδόμενης σ' αυτόν πράξεως της συκοφαντικής δυσφημίσεως.

Αναφορικά με την πράξη της εξύβρισης, κατά την άποψη της μειοψηφίας πρέπει να σημειωθούν επίσης τα ακόλουθα: Ο κατηγορούμενος, κατά τα εκτεθέντα ειδικότερα παραπάνω, ενεργώντας καλόπιστα μέσα στα πλαίσια του δημοσιογραφικού του ενδιαφέροντος και αποβλέποντας μάλιστα στην αναβάθμιση της παρεχόμενης μειονοτικής εκπαίδευσης, δεν είχε σκοπό να θίξει κατά οποιοδήποτε τρόπο τον πολιτικώς ενάγοντα, αλλά να κρίνει το υποβαθμισμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Αλλωστε, η έκφραση "χοντροκέφαλος", που δημοσιεύθηκε σε **σατυρική** σελίδα της κατά τα άνω αναφερόμενης εφημερίδας ενόψει των ειδικών κατά τα άνω περιστάσεων λαμβανομένου επιπρόσθετα υπόψη του συνόλου του κειμένου μέσα στο οποίο αυτή είχε παρεμβληθεί δεν είχε εξυβριστική έννοια, αλλά την έννοια του πεισματάρη. Ενόψει αυτών, αφού δεν συντρέχουν τα απαιτούμενα από το άρθρο 361 ΠΚ στοιχεία για την θεμελίωση της εξύβρισης, έπρεπε ο κατηγορούμενος να κηρυχθεί αθώος. Κατά το άρθρο 84 παρ. 1 ΠΚ, η ποινή μειώνεται επίσης κατά το μέτρο που προβλέπει το προηγούμενο άρθρο και στις περιπτώσεις που το δικαστήριο κρίνει ότι συντρέχουν ελαφρυντικές περιπτώσεις. Οι ελαφρυντικές περιστάσεις ορίζονται στο άρθρο 84 ΠΚ ενδεικτικά. Μη ταπεινά αίτια είναι τα μη αντίθετα προς την κοινή ηθική η κοινωνικής τάξεως συνείδηση [Μπουρόπουλος, α 216], αυτά που δεν μαρτυρούν διαστροφή χαρακτήρα και κακοβουλία του δράστη [βλ. Χωραφά ΑΠΕ γ 318, Κατσαντώνη Γ 129, ΕφΑΘ (Πεντ) 477/1977 ΕΕΝ 426 σ 910]. Στην προκειμένη περίπτωση, ο παραπάνω αναφερόμενος κατά την πλειοψηφούσα άποψη, κατά τα εκτεθέντα παραπάνω, κηρύχθηκε ένοχος των αναφερομένων στο διατακτικό της παρούσας πράξεων. Κατά την γνώμη όμως της μειοψηφίας έπρεπε κατά παραδοχή του σχετικού ισχυρισμού του κατηγορουμένου να αναγνωρισθεί σ' αυτόν η ελαφρυντική περίπτωση των μη ταπεινών αιτίων [άρθρο 84 παρ. 2β ΠΚ], δεδομένου ότι ο κατηγορούμενος κατά τα εκτεθέντα ειδικότερα παραπάνω, ενεργώντας καλόπιστα μέσα στα πλαίσια του δημοσιογραφικού του ενδιαφέροντος και αποβλέποντας μάλιστα στην αναβάθμιση της παρεχόμενης μειονοτικής εκπαίδευσης, δεν είχε σκοπό να θίξει κατά οποιοδήποτε τρόπο τον πολιτικώς ενάγοντα, αλλά να κρίνει το υποβαθμισμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Δικάζει με παρόντα τον κατηγορούμενο ..., κάτοικο Κομοτηνής.

Δέχεται τυπικά την έφεση που άσκησε ο κατηγορούμενος κατά της αριθ. 520/4.4.2002 απόφασης του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Ροδόπης.

Απορρίπτει τους αναφερομένους στο σκεπτικό αυτοτελείς ισχυρισμούς, κατά πλειοψηφίαν.

Κηρύσσει τον κατηγορούμενο ένοχο -κατά πλειοψηφίαν- του ότι:

Στην Κομοτηνή στις 7.2.2001 με περισσότερες πράξεις τέλεσε περισσότερα εγκλήματα. Συγκεκριμένα: Α) στον πιο πάνω τόπο και χρόνο με όργανο τον τύπο, ισχυρίστηκε και διέδωσε ενώπιον τρίτου για κάποιον άλλον γεγονός που ήταν ψευδές, στοιχείο το οποίο και γνώριζε, που μπορεί να βλάψει την τιμή και την υπόληψή του. Ειδικότερα συνέταξε κείμενο το οποίο και δημοσιεύτηκε στο φύλλο της εφημερίδας ... κατά την ανωτέρω ημερομηνία, που κυκλοφορεί στην Κομοτηνή, της οποίας εφημερίδας ο ίδιος είναι εκδότης, με το οποίο ισχυρίστηκε και διέδωσε ότι όλα τα πτυχία των δασκάλων που είναι απόφοιτοι της Ειδικής Παιδαγωγικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης με προέλευση τα ιεροσπουδαστήρια είναι πλαστά και οι πτυχιούχοι δεν μπορούν να ασκούν τα καθήκοντα του δασκάλου, συμπεριλαμβανομένου και του πτυχίου του χονδροκέφαλου, το οποίο ήταν ψευδές, στοιχείο το οποίο και γνώριζε, που μπορεί να βλάψει την τιμή και υπόληψη του εγκαλούντος ..., καθώς εμμέσως το κείμενο αναφερόταν στον εγκαλούντα, και το οποίο υπέπεσε στην αντίληψη των αναγνωστών του ανωτέρω φύλλου της εφημερίδας, ενώ η αλήθεια την οποία επίσης γνώριζε ήταν ότι ο εγκαλών δεν κατέχει πτυχίο δασκάλου το οποίο είναι πλαστό.

Β) στον πιο πάνω τόπο και χρόνο με όργανο τον τύπο, προσέβαλε με λόγο την τιμή άλλου. Ειδικότερα συνέταξε κείμενο το οποίο δημοσιεύτηκε κατά την ανωτέρω ημερομηνία στην εφημερίδα ..., που κυκλοφορεί στην Κομοτηνή, στο οποίο αναφερόμενος εμμέσως στον εγκαλούντα ... τον αποκάλεσε χονδροκέφαλο, έκφραση που είναι μειωτική της τιμής του ανωτέρω εγκαλούντος, καθώς έτσι καταφρονείται η κοινωνική παράσταση αυτού.

Κρίθηκε, αποφασίσθηκε και δημοσιεύθηκε αμέσως στο ακροατήριο.

Κομοτηνή 17 Σεπτεμβρίου 2002

Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Μετά την απαγγελία της παραπάνω απόφασης.

Ο Πρόεδρος έδωσε το λόγο στον Εισαγγελέα ο οποίος πρότεινε να επιβληθεί στον ένοχο ποινή φυλάκισης πέντε (5) μηνών για την πρώτη πράξη της συκοφαντικής δυσφήμισης και φυλάκιση δύο (2) μηνών για την δεύτερη πράξη της εξύβρισης.

Οι συνήγοροι του κατηγορουμένου ζήτησαν να επιβληθεί η ελάχιστη ποινή.

Κατόπιν το Δικαστήριο συσκέφθηκε μυστικά με παρούσα τη Γραμματέα, και αφού κατάρτισε, ο Πρόεδρος δημοσίευσε αμέσως την με αριθμό 964/2002 απόφαση, που είναι η εξής:

Οι πράξεις για τις οποίες κηρύχθηκε ένοχος ο κατηγορούμενος προβλέπονται και τιμωρούνται από τα άρθρα 1, 14 παρ. 1, 16, 17 εδ. α`, 18 εδ.β`, 26 παρ. 1 εδ. α`, 27 παρ. 1, 53, 57, 61, 63, 79, 94 παρ. 1, 363-362, 361 παρ. 1 Π.Κ., σε συνδ. Με άρθρο μόνο του Ν. 2243/1994, 47 Α.Ν. 1092/1938.

Το Δικαστήριο οφείλει σύμφωνα με το άρθρο 79 Π.Κ. να επιμετρήσει την ποινή λαμβάνοντας υπόψη αφενός τη βαρύτητα του εγκλήματος και αφετέρου την προσωπικότητα του εγκληματία. Για την εκτίμηση αυτών αποβλέπει αφενός στην βλάβη ή τον κίνδυνο που προκλήθηκε, τη φύση το είδος και το αντικείμενο του εγκλήματος, τις συντρέχουσες περιστάσεις προπαρασκευής, τελέσεως, χρόνου, τόπου, μέσου και τρόπου, στην ένταση του δόλου και αφετέρου στην εγκληματική διάθεση που εκδηλώνει η πράξη και ειδικότερα στα αίτια, την αφορμή, το σκοπό που ο δράστης επεδίωξε, στο χαρακτήρα και στην ανάπτυξή του, στις ιδιαίτερες ατομικές και κοινωνικές περιστάσεις, στον πρότερο βίο του, στην κατοπινή του διαγωγή. Με βάση τα κριτήρια αυτά που ο Δικαστήριο σταθμίζει και εκτιμά, κρίνει ότι πρέπει να επιβληθεί στον ένοχο η ποινή που αναφέρεται στο διατακτικό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Καταδικάζει τον κατηγορούμενο που κηρύχθηκε ένοχος σε φυλάκιση τεσσάρων (4) μηνών για την πράξη της συκοφαντικής δυσφήμισης δια του τύπου και φυλάκιση τριάντα (30) ημερών για την πράξη της εξύβρισης δια του τύπου.

Κρίθηκε, αποφασίσθηκε και δημοσιεύθηκε αμέσως στο ακροατήριο.

Κομοτηνή 17 Σεπτεμβρίου 2002

Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Μετά την απαγγελία της παραπάνω απόφασης, ανεγνώσθη το από 1.3.2002 αντίγραφο ποινικού μητρώου τύπου Α` του κατηγορουμένου, από το οποίο προέκυψε ότι ο τελευταίος έχει καταδικασθεί αμετακλήτως για πλημμελήματα σε στερητικές της ελευθερίας ποινές με σύνολο αυτών άνω των έξι (6) μηνών.

Ο Εισαγγελέας έλαβε το λόγο και πρότεινε να επιβληθεί μία συνολική ποινή φυλάκισης και να μετατραπεί προς πέντε (5) ευρώ ημερησίως και να επιδικασθεί η αιτηθείσα χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

Οι συνήγοροι του κατηγορουμένου έλαβαν το λόγο και ζήτησαν να επιβληθεί η ελάχιστη ποινή. Το ίδιο ζήτησε και ο κατηγορούμενος.

Το Δικαστήριο συσκέφθηκε με παρούσα τη Γραμματέα, κατάρτισε και ο Πρόεδρος δημοσίευσε αμέσως την με αριθμό απόφαση 964/2002 που είναι η εξής:

Επειδή στην προκειμένη περίπτωση πρέπει να εφαρμοσθεί το άρθρο 94 Π.Κ. και να καθορισθεί συνολική ποινή φυλακίσεως, περαιτέρω δε μη συντρεχούσης περιπτώσεως αναστολής εκτελέσεως των επιβληθεισών ως άνω ποινών, (βλ. άρ. 99 παρ. 1 Π.Κ.) πρέπει η καθορισθησομένη συνολική ποινή φυλακίσεως να μετατραπεί σε χρηματική προς πέντε (5) ευρώ ημερησίως (βλ. άρ. 82 παρ. 1 Π.Κ.).

Εξάλλου στον πολιτικώς ενάγοντα πρέπει να επιδικασθεί ως ανάλογη χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης το αιτηθέν ποσόν των πέντε (5) ευρώ.

Επειδή πρέπει κατά το άρθρο 582 παρ. 1 Κ.Π.Δ. να επιβληθούν εις βάρος του κηρυχθέντος ενόχου κατηγορουμένου τα έξοδα της δίκης εξ 220 ευρώ.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Καθορίζει συνολική ποινή φυλακίσεως τεσσάρων (4) μηνών και δέκα (10) ημερών, που αποτελείται από την βαρύτερη ποινή των τεσσάρων μηνών, ως βάση,

προσαυξανόμενη κατά δέκα (10) ημέρες από την συντρέχουσα ποινή των τριάντα (30) ημερών.

Μετατρέπει τη συνολική ποινή φυλακίσεως των τεσσάρων (4) μηνών και δέκα (10) ημερών σε χρηματική προς πέντε (5) ευρώ ημερησίως.

Υποχρώνει τον κηρυχθέντα ένοχο κατηγορούμενο να καταβάλει στον πολιτικώς ενάγοντα ..., κάτοικο Κομοτηνής, πέντε (5) ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που υπέστη από το αδίκημα.

Επιβάλλει στον καταδικασθέντα κατηγορούμενο τα έξοδα της δίκης εξ 220 ευρώ.

Κρίθηκε, αποφα σίσθηκε και δημοσιεύθηκε αμέσως στο ακροατήριο.

Κομοτηνή 17 Σεπτεμβρίου 2002

Ο Προεδρεύων

Η Γραμματέας

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΝΟΜΟΣ (INTRACOM IT SERVICES)

18905/2002 ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ (332106)

(ΑΡΜ 2003/630)

Τύπος επιλήψιμο δημοσίευμα αντικειμενική ευθύνη του ιδιοκτήτη του εντύπου, φυσικού ή νομικού προσώπου, για την αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας και της ηθικής βλάβης του θιγομένου καθορισμός ελαχίστου ορίου χρηματικής ικανοποίησης καταχώρηση περίληψης της δικαστικής απόφασης στην εφημερίδα ευθύνη του συντάκτη του δημοσιεύματος και του εκδότη του εντύπου - αν δεν είναι και ιδιοκτήτης - βάσει των γενικών διατάξεων 57-59, 914, 932 ΑΚ, σε συνδ. με 351 επ. ΠΚ ειδική διαδικασία εκδίκασης διαφορών από ζημίες που προκλήθηκαν διά του τύπου ή με ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εκπομπές (681 Δ παρ. 1 ΚΠολΔ).

Αδικοπραξία εγκλήματα κατά της τιμής (άρθρ. 361 επ. ΠΚ) δεν αποτελούν άδικες πράξεις, μεταξύ άλλων, τα δημοσιεύματα που περιέχουν δυσμενείς κρίσεις για επιστημονικές, καλλιτεχνικές ή επαγγελματικές εργασίες (367 ΠΚ) στην περίπτωση αυτή δεν γεννάται και αξίωση αποζημίωσης από αδικοπραξία δεν αίρεται όμως ο άδικος χαρακτήρας του δημοσιεύματος, όταν περιέχει τα στοιχεία της συκοφαντικής δυσφήμισης ή όταν, από τις περιστάσεις που οδήγησαν στο δημοσίευμα, προκύπτει ειδικός σκοπός εξύβρισης τέτοιος σκοπός υπάρχει στον τρόπο εκδήλωσης της εξυβριστικής ή δυσφημητικής συμπεριφοράς όταν δεν ήταν πραγματικά αναγκαίος για να αποδοθεί όπως έπρεπε αντικειμενικά το περιεχόμενο της σκέψης του ενεργήσαντος και αυτός, παρόλο που το γνώριζε, τον χρησιμοποιούσε για να προσβάλει την τιμή του άλλου.

Προσωπικότητα προστασία σε περίπτωση προσβολής.

Η περίληψη αυτή ελήφθη από το περιοδικό "ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΣ" εκδόσεως Δ.Σ. Θεσσαλονίκης.

(ΑΡΜ 2003/630)

Πρόεδρος: Μαρία Ρώμπη.
Δικαστές: Γ. Μίχου, Γ. Καλαθάς (εισηγητής).
Δικηγόροι: Θ. Χρυσικός - Ν. Αγγελής.

Κατά το άρθρο μόνο παρ. 1 ν. 1178/1981 περί αστικής ευθύνης του τύπου και άλλων τινών διατάξεων, ο ιδιοκτήτης κάθε εντύπου υποχρεούται σε πλήρη αποζημίωση για την παράνομη περιουσιακή ζημία, καθώς και σε χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που προξενήθηκαν υπαίτια με δημοσίευμα, το οποίο θίγει την τιμή και την υπόληψη κάθε ατόμου, έστω και αν η κατά το άρθρο 914 ΑΚ υπαιτιότητα, η κατά το άρθρο 919 ΑΚ πρόθεση και η κατά το άρθρο 920 ΑΚ γνώση ή υπαίτια άγνοια συντρέχει στον συντάκτη του δημοσιεύματος, ή αν ο τελευταίος είναι άγνωστος στον εκδότη ή στο διευθυντή συντάξεως του εντύπου. Στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου ορίζεται το ελάχιστο ποσό, το οποίο θα πρέπει να καταβληθεί ως χρηματική ικανοποίηση κατά το άρθρο 932 ΑΚ. Το ποσό δε αυτό ορίζεται όχι κατώτερο των δέκα εκατομμυρίων (10.000.000) δραχμών για τις ημερήσιες εφημερίδες Αθηνών και Θεσσαλονίκης, καθώς και για τα περιοδικά που κυκλοφορούν μέσω των πρακτορείων εφημερίδων και των δύο εκατομμυρίων (2.000.000) δραχμών για τις άλλες εφημερίδες ή περιοδικά, εκτός αν ζητήθηκε από τον ενάγοντα μικρότερο ποσό και αυτό ανεξάρτητα από την απαίτηση προς αποζημίωση για περιουσιακή ζημία. (Η παρ. 2 του ως άνω άρθρου αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο μόνο παρ. 4 ν. 2243/1994). Σύμφωνα δε με την παρ. 6 του ίδιου άρθρου, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 32 παρ. 1 του ν. 1941/1941 και άρθρο μόνο παρ. 4 του ν. 2243/1994, σε περίπτωση που γίνει δεκτή αγωγή καταψηφιστική στηριζόμενη στην παρ. 1 του ως άνω άρθρου και εφόσον έχει υποβληθεί σχετικό αίτημα, το δικαστήριο υποχρεούται να διατάξει με την απόφασή του και την καταχώρηση στην εφημερίδα που ανέγραψε το επιλήψιμο δημοσίευμα: α) περιλήψεως της αποφάσεως, η οποία να περιέχει ειδικότερα τα στοιχεία που καθορίζονται λεπτομερώς στο αμέσως επόμενο εδάφιο και β) ειδήσεις για την καταδίκη της εφημερίδας, στην ίδια θέση αυτής που είχε καταχωρηθεί και το επιλήψιμο δημοσίευμα, εντός δέκα πέντε (15) ημερών από την επίδοση της τελεσίδικης αποφάσεως, καθοριζομένης και χρηματικής ποινής για κάθε ημέρα καθυστερήσεως της καταχωρήσεως, ισόποσης προς το εκεί ειδικότερα οριζόμενο ποσοστό. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει σαφώς ότι αναφέρονται μόνο στην ευθύνη του ιδιοκτήτη του εντύπου, φυσικού ή νομικού προσώπου και όχι στο συντάκτη του επιλήψιμου δημοσιεύματος ή τον εκδότη του εντύπου, αν αυτός δεν ταυτίζεται με τον ιδιοκτήτη, ο οποίος (εκδότης) ορίζεται υποχρεωτικώς, κατά την παρ. 3 του άρθρου μόνου του ν. 1178 και πρέπει να είναι φυσικό πρόσωπο που έχει μόνιμη κατοικία και διαμονή στην Ελλάδα, δεν καλύπτεται από οποιαδήποτε ασυλία, ετεροδικία ή άλλο λόγο που αίρει το αξιόποινο ή εμποδίζει τη δίωξη. Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι ο συντάκτης (του επιλήψιμου δημοσιεύματος) και ο εκδότης (αν δεν είναι και ιδιοκτήτης του εντύπου), παύουν να ευθύνονται προς αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας ή της ηθικής βλάβης που έχει προκληθεί από επιλήψιμο δημοσίευμα, αλλά η ευθύνη τους θεμελιώνεται στις κοινές διατάξεις (άρθρ. 57-59, 914, 932 ΑΚ, σε συνδυασμό με άρθρα 351 επ. ΠΚ βλ. και ΕφΑθ 5783/1997 ΕλλΔνη 39.667, ΕφΑθ 3129/1988, ΝοΒ 36.1243). Στο σημείο αυτό πρέπει να τονισθεί ότι με τη διάταξη του άρθρου 681 Δ παρ. 1 ΚΠολΔ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 παρ. 12 ν. 2328/1995, ορίζεται ότι Κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 666 παρ. 1, 667, 671 παρ. 1-3, 672 και 673-676 δικάζονται από το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο οι πάσης φύσεως διαφορές που αφορούν σε αποζημιώσεις οποιασδήποτε μορφής περιουσιακής ζημίας ή ηθικής βλάβης, που προκλήθηκε διά του τύπου ή με ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εκπομπές ως και οι συναφείς προς αυτές αξιώσεις προστασίας της προσωπικότητας των προσβληθέντων.

Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι ο ενάγων τον ιδιοκτήτη εφημερίδας ή το συντάκτη του δημοσιεύματος για αποζημίωση ή χρηματική ικανοποίηση λόγω περιουσιακής ζημίας ή ηθικής βλάβης που προκλήθηκε από το εις βάρος του επιλήψιμο δημοσίευμα, αρκεί να ισχυρισθεί και αποδείξει ότι εθίγη η τιμή και η υπόληψή του από το επίμαχο δημοσίευμα, κατά τρόπο παράνομο, είτε λόγω των

περιεχομένων σ' αυτό ειδήσεων, είτε λόγω σχολίων και χαρακτηρισμών, αφετέρου ότι η προσβολή αυτή καλύπτεται κατά το υποκειμενικό στοιχείο, όπως προσδιορίζεται ανωτέρω, τούτου συντρέχοντος έστω και στο πρόσωπο του συντάκτη του δημοσιεύματος ή εφόσον αυτός είναι άγνωστος του εκδότη ή του διευθυντή συντάξεως. Επομένως, το παράνομο της προσβολής αντιστοιχεί στην αντικειμενική υπόσταση των αδικημάτων της εξουβρίσεως, της απλής και της συκοφαντικής δυσφημήσεως (άρθρου 361 παρ. 1 ΠΚ). Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 361 παρ. 1 ΠΚ, όποιος εκτός από τις περιπτώσεις της δυσφημήσεως (άρθρα 362 και 363) προσβάλλει την τιμή άλλου με λόγο ή με έργο ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, τιμωρείται.... Σύμφωνα δε με τη διάταξη του άρθρου 362 ΠΚ, όποιος με οποιονδήποτε τρόπο ενώπιον τρίτου ισχυρίζεται ή διαδίδει για κάποιον άλλον γεγονός που μπορεί να βλάψει την τιμή ή την υπόληψή του τιμωρείται..., και σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 363 ΠΚ Αν στην περίπτωση του άρθρου 362, το γεγονός είναι ψευδές και ο υπαίτιος γνώριζε ότι αυτό είναι ψευδές τιμωρείται.... Από τις άνω διατάξεις συνάγεται ότι το έγκλημα της συκοφαντικής δυσφημήσεως περιλαμβάνει, αντικειμενικά, τον εκ μέρους του υπαίτιου ενώπιον τρίτου ισχυρισμό ή διάδοση γεγονότος προσφόρου να βλάψει την τιμή και την υπόληψη άλλου και, υποκειμενικά, τη γνώση του δράστη ότι το γεγονός που ισχυρίζεται ή διαδίδει είναι πρόσφορο να βλάψει την τιμή και την υπόληψη άλλου, καθώς και τη θέλησή του να ισχυρισθεί ενώπιον τρίτου ή να διαδώσει αυτό το βλαπτικό γεγονός. Επίσης, απαιτείται το γεγονός στο οποίο αναφέρεται ο παραπάνω ισχυρισμός ή διάδοση να είναι ψευδές και ο δράστης να γνωρίζει την αναλήθειά του (ΑΠ 1141/1989, ΠοινΧρον Μ 425, ΑΠ 863/1988, ΠοινΧρον ΛΘ 33). Αφετέρου, κατά το άρθρο 367 παρ. 1 περ. α-δ ΠΚ, το άδικο των προβλεπομένων στα άρθρα 361 επ. του ίδιου Κώδικα αίρεται, μεταξύ άλλων, και όταν πρόκειται για δυσμενείς κρίσεις για επιστημονικές, καλλιτεχνικές ή επαγγελματικές εργασίες. Η διάταξη αυτή, για την ενότητα της έννομης τάξεως, εφαρμόζεται αναλογικά και στο χώρο του ιδιωτικού δικαίου (Εφαθ 8908/88, ΝοΒ 36.1664, ΕφΠειρ 871/79, ΝοΒ 28.555). Επομένως, αιρομένου του αδίκου χαρακτήρα των προαναφερθεισών αξιοποιώνων πράξεων, αποκλείεται και το στοιχείο της επιζήμιας συμπεριφοράς ως όρος της αντίστοιχης αδικοπραξίας του αστικού δικαίου (ΑΠ 1404/ 88, ΕλλΔνη 31.95). Δικαίωμα για τη δημοσίευση δυσμενών κρίσεων και με οξεία ακόμη κριτική ή δυσμενείς χαρακτηρισμούς όσον αφορά επιστημονικές, καλλιτεχνικές ή επαγγελματικές εργασίες, που πηγάζει από τη συνταγματικά κατοχυρωμένη ελευθερία και αποστολή του τύπου (άρθρ. 14 παρ. 1-2 Συντ.), έχουν και τα πρόσωπα που συνδέονται με τη λειτουργία του κυρίως οι δημοσιογράφοι (ΑΠ 1653/1983, ΝοΒ 32. 543, Εφαθ 245/88, ΕλλΔνη 30.810, Εφαθ 1652/ 88, ΕλλΔνη 30.814, Εφαθ 594/92, ΕλλΔνη 34. 1515). Όμως ο άδικος χαρακτήρας του δημοσιεύματος, ως προς τις εξουβριστικές ή δυσφημιστικές εκφράσεις που περιέχει, δεν αίρεται και συνεπώς παραμένει η ποινική ευθύνη των κατά νόμο υπευθύνων, άρα και η υποχρέωσή τους προς αποζημίωση κατά το αστικό δίκαιο, όταν συντρέχει μία από τις περιπτώσεις του άρθρου 367 παρ. 2 ΠΚ, δηλαδή όταν οι επίμαχες κρίσεις και εκδηλώσεις περιέχουν τα συστατικά στοιχεία του αδικήματος της συκοφαντικής δυσφημήσεως των άρθρων 363-362 ΠΚ, ή όταν από τον τρόπο εκδηλώσεως, ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η πράξη, προκύπτει σκοπός εξουβρίσεως, δηλαδή πρόθεση που κατευθύνεται ειδικά στην προσβολή της τιμής (ΑΠ 137/85, ΝοΒ 33.510, Εφαθ 2456/88, ό.π., Εφαθ 9975/88, ΕλλΔνη 28.299, Εφαθ 594/ 92, ΕλλΔνη 34.1515). Ο ειδικός σκοπός της εξουβρίσεως υπάρχει στον τρόπο εκδηλώσεως της εξουβριστικής ή δυσφημιστικής συμπεριφοράς, όταν δηλαδή δεν ήταν πραγματικά αναγκαίος για να αποδοθεί όπως έπρεπε αντικειμενικά το περιεχόμενο της σκέψεως του ενεργήσαντος και όταν ο τελευταίος, αν και γνώριζε την έλλειψη της αναγκαιότητας του τρόπου αυτού, εντούτοις τον χρησιμοποίησε για να προσβάλει την τιμή του άλλου (ΑΠ 137/85, ό.π.).

Περαιτέρω, κατά το άρθρο 57 ΑΚ, Οποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον... Αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες δεν αποκλείεται. Το παράνομο της προσβολής αίρεται και στην προκείμενη περίπτωση, εφόσον συντρέχει περίπτωση του άρθρου 367 παρ. 1 ΠΚ, ενώ παραμένει ακόμα και αν συντρέχει τέτοια περίπτωση, εφόσον πληρούνται μία από τις προϋποθέσεις της παρ. 2 του ίδιου άρθρου (βλ. παραπάνω, επίσης Ι. Καρακατσάνη, στον ΑΚ Γεωργιάδη - Σταθόπουλου, άρθρ. 57, αριθμ. 27). Τέλος,

σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 59 ΑΚ, Στις περιπτώσεις των δύο προηγούμενων άρθρων το δικαστήριο με την απόφασή του, ύστερα από αίτηση αυτού που έχει προσβληθεί και αφού λάβει υπόψη το είδος της προσβολής, μπορεί επιπλέον να καταδικάσει τον υπαίτιο να ικανοποιήσει την ηθική βλάβη αυτού που έχει προσβληθεί. Η ικανοποίηση συνίσταται σε πληρωμή χρηματικού ποσού, σε δημοσίευμα, ή σε ο,τιδήποτε επιβάλλεται από τις περιστάσεις.

Στην προκείμενη περίπτωση ο ενάγων εκθέτει στην αγωγή του ότι την 24.1.2001 και στο φύλλο της εκδιδόμενης από την δεύτερη εναγομένη εταιρία περιορισμένης ευθύνης με την επωνυμία Εκδόσεις "Μ. ΕΠΕ" και ιδιοκτήτριας της καθημερινής αθλητικής εφημερίδας πανελληνίας κυκλοφορίας με τον διακριτικό τίτλο Αθλητική Μ.-Θ. δημοσιεύθηκε στην τελευταία σελίδα και στη στήλη που έχει τον τίτλο Προεδρικά, το αναφερόμενο σ' αυτήν δημοσίευμα, το οποίο συνέταξε ο πρώτος εναγόμενος δημοσιογράφος, το οποίο είναι συκοφαντικό για το πρόσωπό του και σε κάθε περίπτωση εξυβριστικό για το άτομό του ως δημοσιογράφου διευθυντή του ραδιοφωνικού σταθμού Μ. και εκδότη της εφημερίδος Μ., εν γνώσει του ψεύδους που περιλαμβάνόταν σ' αυτό και με προφανή σκοπό να πλήξει την τιμή, την υπόληψη και την προσωπικότητά του, σύμφωνα με όσα αναφέρονται ειδικότερα στην αγωγή. Με αυτά τα πραγματικά περιστατικά ο ενάγων ζητά, όπως το αγωγικό αίτημα περιορίστηκε παραδεκτά με τις προτάσεις του (άρθρ. 223 παρ. 1 ΚΠολΔ), από καταψηφιστικό σε εν μέρει αναγνωριστικό, να αναγνωρισθεί ότι οι εναγόμενοι υποχρεούνται να του καταβάλουν, εις ολόκληρο ο καθένας ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, το ποσό των 19.990.000 δρχ. με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής μέχρι την εξόφληση και να υποχρεωθούν να του καταβάλουν, εις ολόκληρον ο καθένας, από το παραπάνω ποσό το ποσό των 10.000.000 δρχ., με το νόμιμο τόκο και μετά περιορισμό του αναγνωριστικού αιτήματος της αγωγής κατά το ποσό των 10.000 δρχ., το οποίο επιφυλάσσεται να ζητήσει ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων. Επίσης, ζητά να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι να δημοσιεύσουν περίληψη της εκδοθησομένης αποφάσεως στην ως άνω εφημερίδα και σε όλες τις ημερήσιες πολιτικές και αθλητικές εφημερίδες που εκδίδονται στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη, να κηρυχθεί η απόφαση προσωρινά εκτελεστή ως προς τις καταψηφιστικές της διατάξεις, να απαγγελθεί κατά του πρώτου εναγομένου προσωπική κράτηση ως μέσο αναγκαστικής εκτέλεσης της απόφασης και λόγω της αδικοπραξίας που τέλεσε σε βάρος του και να καταδικασθούν οι εναγόμενοι στην πληρωμή των δικαστικών του εξόδων. Η αγωγή αυτή, για το καταψηφιστικό αίτημα της οποίας καταβλήθηκε το ανάλογο τέλος δικαστικού ενσήμου, με τις νόμιμες προσαυξήσεις υπέρ τρίτων, παραδεκτά εισάγεται για να συζητηθεί με την προκείμενη διαδικασία των άρθρων 669 επ. ΚΠολΔ., δηλαδή των εργατικών διαφορών (άρθρ. 681 Δ ΚΠολΔ) στο Δικαστήριο τούτο, το οποίο είναι καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιο για την εκδίκασή της (άρθρ. 1, 7, 9, 10, 18 παρ. 1, 22 και 25 ΚΠολΔ). Είναι δε αρκούντως ορισμένη και νόμιμη, στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων μόνον ν. 1178/1981, 57, 59, 346, 914, 920, 926, 932, 299, 481 ΑΚ, 70, 1047, παρ. 1, 907, 908 παρ. 1 εδ. δ, 176 ΚΠολΔ, 361, 362, 363 ΠΚ. Επομένως πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατ' ουσία.

Από τις καταθέσεις των μαρτύρων των διαδίκων, οι οποίοι εξετάστηκαν ενόρκως στο ακροατήριο και οι οποίες περιέχονται στα ταυτάριθμα με την παρούσα πρακτικά συνεδριάσεώς του, όλα τα έγγραφα τα οποία νόμιμα επικαλούνται και προσκομίζουν οι διάδικοι και τα οποία λαμβάνονται υπόψη από το Δικαστήριο, είτε για άμεση απόδειξη είτε για έμμεση προς συναγωγή δικαστικών τεκμηρίων, τις ομολογίες των διαδίκων που περιέχονται στις προτάσεις τους (άρθρ. 261 Κ ΠολΔ) αποδείχθηκαν, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά.

Ο ενάγων είναι δημοσιογράφος διευθυντής του ραδιοφωνικού σταθμού "Μ." και γενικός διευθυντής της ημερήσιας αθλητικής εφημερίδας της Θεσσαλονίκης "Μ.", που εκδόθηκε για πρώτη φορά το έτος 2000 και κυκλοφορεί με εμπορική επιτυχία έκτοτε σε όλη τη Βόρεια Ελλάδα, ασχολούμενη με τα αθλητικά δρώμενα στην περιοχή αυτή και κυρίως με όσα αφορούν τις ποδοσφαιρικές και καλαθοσφαιρικές ομάδες της πόλης της Θεσσαλονίκης, στα οποία και αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος της ύλης της. Από τα μέσα του έτους 2000 περίπου, στους ποδοσφαιρικούς και καλαθοσφαιρικούς κύκλους της πόλης της Θεσσαλονίκης υπήρχε έντονη

φημολογία ότι ο κύριος μέτοχος των ομάδων της Θεσσαλονίκης "ΠΑΕ Π." και "ΚΑΕ Π.", που είναι και οι δημοφιλέστερες της πόλης, Γ.Μ., λόγω των εντόνων οικονομικών προβλημάτων που αντιμετώπιζε, τα οποία αποτελούσαν εμπόδιο στην ανοδική αγωνιστική πορεία των εν λόγω ομάδων, θα μεταβίβαζε τις μετοχές που κατείχε σε πρόσωπα με μεγάλη οικονομική επιφάνεια και ισχυρή παρουσία στην κοινωνική ζωή της Ελλάδος. Τις φήμες αυτές ενίσχυε με διάφορες αόριστες δηλώσεις ο άνω μεγαλομέτοχος, πλην όμως πολλάκις αυτές είχαν διαψευστεί από τα πράγματα. Περί το τέλος 2000 έτους η εν λόγω φημολογία εντάθηκε και την 12.1.2001 η ως άνω εφημερίδα του ενάγοντος, που είχε εκδοθεί προ ολίγων μηνών κυνηγώντας την καθιέρωση και εμπορική επιτυχία δημοσίευσε στην πρώτη σελίδα της, με μεγάλους τίτλους που καταλάμβαναν τα 4/5 αυτής, κατά λέξη "Πούλησε ο Μ. Αλλάζει χέρια ο Π. "πακέτο" ΠΑΕ και ΚΑΕ σε κονσόρτσιουμ τραπεζιτών και ασφαλιστών. Ένα μήνα κράτησαν οι διαπραγματεύσεις και ο Μ. συμφώνησε να κρατήσει ένα πολύ μικρό ποσοστό. Οι νέοι ιδιοκτήτες οραματίζονται τον Π. κυρίαρχο σε ποδόσφαιρο και μπάσκετ και φέρνουν εντός των ημερών σπουδαίο βραζιλιάνο μεσοεπιθετικό, 7,5 δισ.". Την είδηση αυτή, που παρουσίαζε ως αποκλειστική, ανάλυσε στη σελίδα 58, όπου παρουσίαζε ως τελειωμένη την εν λόγω μεταβίβαση, επανέλαβε δε την επομένη με παρόμοιους τίτλους και δημοσίευμα και συντήρησε επιμένοντας σ' αυτήν με σχετικά δημοσιεύματα σχεδόν επί 10 ημέρες. Τελικά αυτή αποδείχθηκε αναληθής και καμία μεταβίβαση μετοχών των ως άνω ομάδων δεν έγινε από τον προαναφερθέντα μεγαλομέτοχο αυτών. Στην είδηση αυτήν προέβη η εφημερίδα του ενάγοντος χωρίς να διασταυρώσει, όπως όφειλε, την αλήθειά της και από την πλευρά των φερομένων ως αγοραστών ενόψει και της προηγούμενης αντιφατικής συμπεριφοράς του άνω μεγαλομετόχου ως προς το γεγονός της μεταβίβασης των μετοχών του, και έτσι δεν τήρησε την επιβαλλόμενη από τη δημοσιογραφική δεοντολογία υποχρέωση του τύπου, που αποβλέπει στη σωστή και έγκυρη ενημέρωση του κοινού, και με σκοπό τη γρήγορη καθιέρωση και εμπορική επιτυχία, προέβη σ' αυτήν αδιαφορώντας για το βάσιμό της. Προσέτι δε αν και από την αρχή δεν επιβεβαιώθηκε επέμεινε σ' αυτήν, όπως προαναφέρθηκε, συντηρώντας την με συνεχή σχετικά δημοσιεύματα. Η δεύτερη των εναγομένων είναι ιδιοκτήτρια της ημερήσιας αθλητικής εφημερίδας της Θεσσαλονίκης Αθλητική Μ.-Θ., στην οποία και στη στήλη αυτής, που βρίσκεται στην τελευταία της σελίδα και έχει τον τίτλο Προεδρικά, αρθρογραφεί ο πρώτος εναγόμενος. Μεταξύ της εφημερίδος αυτής της β εναγομένης και της άνω εφημερίδος που διευθύνει ο ενάγων υπήρχε, από την αρχή ακόμη εκδόσεως της τελευταίας, έντονος ανταγωνισμός, η κάθε μία δε χρησιμοποιούσε για την άλλη και για κάποιους δημοσιογράφους που εργάζονταν σ' αυτές οξείες χαρακτηρισμούς, ως προς τον τρόπο που ενημέρωναν το κοινό. Στα πλαίσια του ανταγωνισμού αυτού και θέλοντας η παραπάνω εφημερίδα της εναγομένης να ασκήσει κριτική στην ως άνω εφημερίδα που διηύθυνε ο ενάγων, για την προαναφερθείσα είδηση, από την αρχή προέβη σε αλληπάλληλα δημοσιεύματα που στιγμάτιζαν και **σατίριζαν** την άνω συμπεριφορά της. Με την παραπάνω επιμονή της τελευταίας (Μ.) στην άνω είδηση ο πρώτος εναγόμενος, την 24.1.2001, δημοσίευσε στην άνω στήλη της εφημερίδος της β εναγομένης που αρθρογραφούσε, όπου περιλαμβάνονται συνοπτικά, με σκωπτική διάθεση, διάφορες καταγγελίες αποκαλύψεις παραθλητικές ειδήσεις αλλά και δηκτικά σχόλια για τα κακώς κείμενα στο χώρο του αθλητισμού, το παρακάτω κείμενο κατά λέξη: "Κλείνει. Για να μην ανακοινωθεί η πώληση του Π. στο κονσόρτσιουμ των τραπεζιτών και των ασφαλιστών αποκλείεται. Γιατί ο Π. είναι έγκυρος και έγκαιρος και δεν αντιμετωπίζει την πιθανότητα μία στο δισεκατομμύριο να μη δικαιωθεί και να πρέπει μετά να κλείσει το μαγαζί. Διασκεδάση. Μη φοβάστε ρε, δε θα κλείσει ο Π. Δεν θα τον αφήσουμε εμείς να κλείσει. Αυτός μπορεί να θέλει να το κλείσει λόγω ευθιξίας, αλλά δε θα τον αφήσουμε εμείς. Διότι άμα εκλείψει ο Π., ποιος θα μας διασκεδάσει μετά με τις ανοησίες που λέει και με τις βλακειές που γράφει στη φυλλάδα του;".

Το δημοσίευμα αυτό, ως προς το σκέλος του από τη λέξη Διασκεδάση και κάτω θεωρεί ο ενάγων στο σύνολό του και ψευδές και δυσφημιστικό για το άτομό του, σε κάθε δε περίπτωση εξυβριστικό, ο οποίος αποδίδει επίσης στους εναγομένους πρόθεση να βλάψουν το όνομά του ως δημοσιογράφου, διευθυντή ραδιοφώνου και διευθυντή της ως άνω εφημερίδας και την προσωπικότητά του. Ειδικότερα, ο ενάγων θεωρεί ότι οι εναγόμενοι δεν τήρησαν τις επιβαλλόμενες από τη δημοσιογραφική δεοντολογία υποχρεώσεις του τύπου που αποβλέπουν στο σεβασμό

και την προστασία του ατόμου και με σκοπό την προσωπική καταφρόνηση, τη μείωση του κύρους και ονόματός του στην κοινωνία, στον επαγγελματικό και εν γένει κοινωνικό του περίγυρο, προέβησαν στη δημοσίευση του άνω κειμένου, το οποίο προσέβαλε την προσωπικότητά του. Ομως το πιο πάνω γεγονός της αναληθείας της είδησης που δημοσίευσε η πιο πάνω εφημερίδα του ενάγοντος και μάλιστα με τον υπότιτλο αποκλειστικό, ήταν ακριβές, στη δημοσίευση δε του άνω κειμένου προέβη ο πρώτος εναγόμενος σχολιάζοντας σκωπτικά και δηκτικά, όπως συνηθίζεται στον αθλητικό τύπο (βλ. φύλλα εφημερίδος "Μ." από 9, 13 και 15.3.2002, όπου γίνονται αναφορές στη σελίδα παραθλητικά για τον α εναγόμενο με το χαρακτηρισμό χοντρός, φασίστας και για δημοσιογράφους της β εναγομένης με τους χαρακτηρισμούς ρεμάλια, ποντίκια), την αναλήθεια αυτή και την έλλειψη ευθυξίας της εφημερίδος "Μ." που διευθύνει ο ενάγων, να αναγνωρίσει το σφάλμα της και να προβεί σε διορθωτικό δημοσίευμα, ασκώντας δριμεία κριτική με οξείς χαρακτηρισμούς κατά τρόπο αναγκαίο για την ανάδειξη της άνω συμπεριφοράς της ενλόγω εφημερίδος (μη διασταύρωση της είδησης-επιμονή σ' αυτήν), που οδηγούσε σε παραπληροφόρηση του κοινού, που ενδιαφερόταν για τα αθλητικά πράγματα της πόλεως Θεσσαλονίκης και ειδικότερα των φιλάθλων του Π., οι οποίοι διακαώς επιθυμούσαν και πίεζαν με πολλούς τρόπους για την αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της ομάδος των, χωρίς να αποσκοπεί στο να βλάψει την τιμή, υπόληψη, αξιοπρέπεια και προσωπικότητα εν γένει του ενάγοντος και χωρίς να έχει σκοπό εξυβρίσεως αυτού. Υπό τα δεδομένα αυτά και αν ήθελε θεωρηθεί ότι οι άνω περικοπές του επίμαχου δημοσιεύματος είναι εξυβριστικές για τον ενάγοντα, δεν αποτελούν άδικη πράξη κατ' εφαρμογή του άρθρου 367 παρ. 10 ΠΚ. Κατ' ακολουθία αυτών πρέπει να απορριφθεί η αγωγή ως ουσία αβάσιμη.

Σημείωση στον ΑΡΜ σελ. 634.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΝΟΜΟΣ (INTRACOM IT SERVICES)

5594/2001 ΕΦ ΑΘ (324736)

(ΑΡΜ 2002/1291)

Προσβολή της προσωπικότητας. Πότε επιδικάζεται χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Όταν η προσβολή της προσωπικότητας γίνεται με αναληθές δημοσίευμα, υφίσταται αντικειμενική ευθύνη του ιδιοκτήτη του εντύπου, κατά τις διατάξεις του ν. 1178/1981 και υποχρεούται αυτός σε πλήρη αποζημίωση του θιγόμενου προσώπου, εφόσον συντρέχει υπαιτιότητα του συντάκτη, ή αν αυτός είναι άγνωστος, του εκδότη ή του διευθυντή σύνταξης του εντύπου. Ελαχίστου ύψος της χρηματικής ικανοποίησης και στοιχεία του σχετικού αιτήματος της αγωγής. Τα δικαιώματα της ελευθεροτυπίας και της ελεύθερης δημοσιογραφίας, που προστατεύονται από το Σύνταγμα, δεν πρέπει να ασκούνται καταχρηστικά, όπως συμβαίνει όταν το δημοσίευμα είναι αναληθές. Δεν είναι επιτρεπτή η δημοσιοποίηση γεγονότων που ανάγονται στον ιδιωτικό βίο προσώπου αν δεν υφίσταται η συγκατάθεση αυτού, έστω και αν βρίσκεται στο επίκεντρο της δημοσιότητας.

ΕφΑθ 5594/2001

Πρόεδρος: Στέφανος Γαβράς
Δικαστές: Δ. Κυριτσάκης (εισηγητής), Γ. Μπουφούνου
Δικηγόροι: Ε. Βόζεμπεργκ, Η. Κυριακίδης

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 57, 58 και 59 ΑΚ, με τις οποίες προστατεύεται το δικαίωμα της προσωπικότητας του ατόμου, το οποίο αποτελεί πλέγμα αγαθών που συνθέτουν την υπόσταση του προσώπου με το οποίο είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένο, όπως είναι η τιμή κάθε προσώπου η οποία αντικατοπτρίζεται στην αντίληψη και την εκτίμηση την οποία έχουν οι συνάνθρωποι του γι αυτόν, προκύπτει ότι παρέχεται στον προσβαλλόμενο δικαίωμα να ζητήσει, κατ αρθρ. 57 ΑΚ, άρση της προσβολής και παράλειψη αυτής στο

μέλλον (ολ.ΑΠ 812/1980 ΝοΒ 29.79), καθώς και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης (αρθρ. 59), πάντοτε όμως, στην τελευταία αυτή περίπτωση, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει σημαντική προσβολή του θιγόμενου και πταίσμα εκείνου από τον οποίο προέρχεται η προσβολή (Γ. Μπαλή Γεν. Αρχ. παρ. 12, Καρακατσάνη σε Γεωργιάδη - Σταθόπουλο υπ` αρθρ. 59 αριθ. 8, Καράκωστα, Προσωπικότητα και τύπος (1991), σελ. 222, ΑΠ 167/3000 ΝοΒ 49.247, ΑΠ 849/1985

ΝοΒ 34.836, ΕφΑθ 624/1999, 6277/1999, 1688/1988 ΕλλΔνη 40.1198, 41.1431 και 39.667, αντίστοιχα). Εξάλλου, κατά την παράγραφο 1 του άρθρου μόνου του ν. 1178/1998 "περί αστικής ευθύνης του τύπου", ο ιδιοκτήτης παντός εντύπου υποχρεούται σε πλήρη αποζημίωση για την παράνομη περιουσιακή ζημία, καθώς και σε χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη, που προξενήθηκαν υπαίτια με δημοσίευμα, το οποίο θίγει την τιμή και την υπόληψη οποιουδήποτε ατόμου, έστω και αν η κατά το άρθρο 914 ΑΚ υπαιτιότητα, η κατά το άρθρο 919 πρόθεση και η κατά το άρθρο 920 γνώση ή υπαίτια άγνοια, συντρέχει στο συντάκτη του δημοσιεύματος ή αν αυτός είναι άγνωστος στον εκδότη ή στο διευθυντή σύνταξης του εντύπου, οι οποίοι ευθύνονται βάσει των γενικών διατάξεων του ΑΚ (άρθ. 57, 58, 59, 914, 919, 920, 932, σε συνδυασμό με άρθ. 301 επ. ΠΚ). Επομένως, αν για οποιοδήποτε λόγο δεν υπάρχει υπαιτιότητα των προσώπων αυτών δεν υπάρχει υπαιτιότητα του ιδιοκτήτη και εντεύθεν δεν θεμελιώνεται στην περίπτωση αυτή αξίωση προς, αποζημίωση των θιγόμενων από το δημοσίευμα προσώπων (ΑΠ 167/2000, ΑΠ 849/1985 ό.π.). Περαιτέρω, κατά την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, όπως ισχύει μετά την αντικατάσταση του με την παράγραφο 4 του άρθρου μόνου του ν. 2243 της 30.9/3.10.1994, η κατά το άρθρο 932 του ΑΚ χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης του αδικηθέντος από κάποια από τις προβλεπόμενες στην προηγούμενη παράγραφο πράξεις, ορίζεται, εφόσον αυτές τελέστηκαν διά του τύπου, κατά την κρίση του δικαστή, όχι κατώτερη των δέκα εκατομμυρίων δραχμών για τις ημερήσιες εφημερίδες Αθηνών Θεσσαλονίκης, καθώς και για τα περιοδικά που κυκλοφορούν μέσω των Πρακτορείων Εφημερίδων και των δύο εκατομμυρίων δραχμών για τις άλλες εφημερίδες ή περιοδικά, εκτός αν ζητήθηκε από τον ενάγοντα μικρότερο ποσό, υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι αν δεν υπάρχει για οποιονδήποτε λόγο υπαιτιότητα στο πρόσωπο του συντάκτη, εκδότη-διευθυντή, δεν υπάρχει και ευθύνη του ιδιοκτήτη και δεν θεμελιώνεται ως εκ τούτου αξίωση προς αποζημίωση των θιγόμενων από επίμαχο δημοσίευμα προσώπων (ΕφΑθ 594/1998, 4887/1998 ΕλλΔνη 34.1515 και 1516). Περαιτέρω, με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 εδ. α` του άρθρου 14 του Συντάγματος, με τις οποίες ορίζεται ότι ο κάθε ένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά και διά του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του κράτους και ότι ο τύπος είναι ελεύθερος, καθιερώνεται η ελευθεροτυπία και συνακόλουθα η ελεύθερη δημοσιογραφία, η οποία χωρίς να ανάγεται σε δημόσια λειτουργία πρέπει να λειτουργεί προς όφελος του κοινωνικού συνόλου (Γ. Σταθιά, Ερμηνεία του νέου νόμου 2243/1994 περί τύπου (1996) σελ. 160). Ομως στα πλαίσια του άρθρου 25 παρ. 3 του Συντάγματος αλλά και του άρθρου 281 του ΑΚ το δικαίωμα της ελευθεροτυπίας, όπως και της ελεύθερης δημοσιογραφίας, υπόκειται στους περιορισμούς των νόμων, με τους οποίους χωρίς να επιδιώκεται να παρεμποδιστεί η ελευθεροτυπία και η άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτήν ελεύθερη δημοσιογραφία, σκοπεύεται να προστατεύονται τα άτομα, τα νομικά πρόσωπα και γενικότερα το κοινωνικό σύνολο από την καταχρηστική άσκηση του συνταγματικού αυτού δικαιώματος. Ειδικότερα σε περίπτωση δημοσιευμάτων που αφορούν την τιμή ενός προσώπου, εάν ο ισχυρισμός είναι αναληθής δεν υπάρχει πεδίο εφαρμογής της ελευθερίας έκφρασης και δεν τίθεται ως εκ τούτου θέμα αντικειμενικής σύγκρουσης συμφερόντων. Θέμα μόνο τίθεται από υποκειμενική πλευρά, αν τον αναληθή ισχυρισμό αγνοεί ο συντάκτης του δημοσιεύματος (Καράκωστα, ό.π., σελ. 200).

Εν προκειμένω από την εκτίμηση των καταθέσεων των μαρτύρων που περιέχονται στα ταυτάρια με την εκκαλούμενη απόφαση πρακτικά, τα οποία προσκομίζονται μετ` πικλήσεως σε επίσημο κυρωμένο αντίγραφο και τις υπ` αριθ. 9760 και 9761/16.12.1999 ένορκες βεβαιώσεις των μαρτύρων της ενάγουσας οι οποίες δόθηκαν ενώπιον ... μετά προηγούμενη νομότυπη κλήτευση των εναγομένων και τα έγγραφα τα οποία επικαλείται η ενάγουσα, μεταξύ των οποίων και το επίμαχο δημοσίευμα της 29ης Ιουνίου 1999, αποδείχτηκαν τα ακόλουθα περιστατικά: Στο υπ` αριθ. 28 τεύχος του εβδομαδιαίου περιοδικού "C.", ιδιοκτησίας της πρώτης

εφεσίβλητης, με διευθυντή τον δεύτερο, και διευθυντές έκδοσης, σύνταξης και, αρχισυντάκτη και υπεύθυνο έκδοσης τον τρίτο, τέταρτο και πέμπτο από τους εφεσίβλητους αντίστοιχα, δημοσιεύτηκε κατά την πιο πάνω ημερομηνία ανυπόγραφο ρεπορτάζ με τίτλο "δικηγόροι σταρ", "οι ντίβες της Θέμιδος" και υπότιτλο το "Life Style, τα γούστα, οι προτιμήσεις και τα χόμπυ τους". Στο δημοσίευμα αυτό, του οποίου έλαβε γνώση μεγάλος αριθμός αναγνωστών του περιοδικού στην Ελλάδα και το εξωτερικό, μεταξύ άλλων πέντε γνωστών δικηγόρων της Αθήνας, περιελήφθη και το όνομα της ενάγουσας και ήδη εκκαλούσας δικηγόρου, το οποίο συνοδεύεται με καλαίσθητη φωτογραφία της. Το κείμενο αυτό η ενάγουσα θεωρεί στο σύνολο του προσβλητικό, μειωτικό, ονειδιστικό, αναληθές, άηθες, μειωτικό και συκοφαντικό, διότι, κατ' αυτήν, αλλοιώνει τη δημόσια εικόνα της, την υποτιμά ως επιστήμονα, γυναίκα και συνδικαλίστρια, την εμφανίζει φιλάρεσκη, υπερκαταναλωτική, με θυελλώδη ερωτικό δεσμό, και προβληματική με τις νεότερες συναδέλφους της, αποδίδει δε πρόθεση στο συντάκτη του δημοσιεύματος αλλά και τους λοιπούς εφεσίβλητους να την πλήξουν επαγγελματικά και ηθικά. Ειδικότερα το εν λόγω κείμενο έχει ως ακολούθως: "Ε.Β. Στα 43 της παραμένει ένα από τα γοητευτικότερα μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου της Αθήνας, με τον οποίο μάλιστα ασχολείται και συνδικαλιστικά (είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου). Εντυπωσιακή γυναίκα, είχε τραβήξει τα βλέμματα των συναδέλφων της από τότε που πρωτοεμφανίστηκε στο επάγγελμα. Σήμερα ωστόσο λένε ότι δεν διατηρεί αρμονικές σχέσεις με τις γυναίκες συναδέλφους της, ιδιαίτερα τις νεότερες. Παραλίγο να την κερδίσουν τα φώτα του θεάματος, αφού ξεκίνησε την καριέρα της ως ηθοποιός, έπαιξε μάλιστα και σε κάποιες ελληνικές ταινίες της δεκαετίας του `80. Όταν όλοι έλεγαν ότι θα κάνει λαμπρή καριέρα στο θέατρο, εκείνη προχωρούσε τις σπουδές της και σκεφτόταν τις αίθουσες των δικαστηρίων. Ξάφνιασε τους πάντες όταν απέδειξε ότι "η ξανθιά έχει και μυαλό". Η πρώτη εμφάνιση. Η πρώτη επιτυχία της στα δικαστήρια ήταν η υπόθεση της Ο.Τ., της γυναίκας που ήταν κατηγορούμενη για τη δολοφονία του συζύγου της και αθώωθηκε. Παρά την επιτυχία της, δεν ασχολήθηκε έκτοτε ιδιαίτερα με τα ποινικά δικαστήρια, αλλά κυρίως με τα διαζύγια. Εξάλλου την είχε κερδίσει και ο συνδικαλισμός. Επανεμφανίστηκε στα ποινικά στην υπόθεση του Σορίν Ματέι, του μακελάρη της Νιόβης, όπου ήταν συνήγορος της μητέρας του. Σε αυτήν την υπόθεση η Β. βρέθηκε μάλλον από ... σπόντα, αφού η μόνη σχέση της με την οικογένεια του Ματέι ήταν οι αστικές υποθέσεις που χειριζόταν για τη μητέρα του Ελληνορουμάνου. Σχολιάστηκε μάλιστα τότε η αμηχανία της στο χειρισμό της υπόθεσης. Τη βλέπουμε συχνά στα τηλεοπτικά κανάλια, με προτίμηση στα ριάλιτυ σόου, με αποτέλεσμα να "κατηγορείται" ότι συχνάζει περισσότερο εκεί παρά στις αίθουσες των δικαστηρίων. Είναι κοινωνική και αρκετά κοσμική, ενώ κάνει παρέα με πολλές κυρίες της Αθηναϊκής υψηλής κοινωνίας. Στα δικαστήρια προκαλεί πάντα αίσθηση" με την εντυπωσιακή της παρουσία, καθώς προτιμά το ακριβό και επώνυμο ντύσιμο. Μένει στην Αγία Παρασκευή, αλλά συχνάζει στο Κολωνάκι, πάντα κοντά στις μπουτίκ της "Εσκάντα" και της Νίτσας Σαπουντζή, όπου λένε ότι έχει "επενδύσει" σημαντικά ποσά. Ο πρώτος της γάμος ήταν με τον ψυχίατρο Μ., με τον οποίο ωστόσο δεν έμεινε πολύ καιρό. Επειτα από μια θυελλώδη σχέση με γνωστό Αθηναίο δικηγόρο και πολιτικό, παντρεύτηκε το σημερινό της άνδρα, ο οποίος είναι Κύπριος επιχειρηματίας. Ο σύζυγος της, λόγω επαγγελματικών υποχρεώσεων, ζει μόνιμα στην Κύπρο, με αποτέλεσμα η Ε., που τον υπεραγαπά, να πηγαινοέρχεται με το αεροπλάνο Αθήνα - Κύπρο κάθε Σαββατοκύριακο". Από τη συνολική διατύπωση του εν λόγω άρθρου προκύπτει ότι περιέχει πράγματι ορισμένες ανακρίβειες, υπερβολές ή και ατυχείς εκφράσεις σε ορισμένα του σημεία. Ειδικότερα δεν αποδείχθηκε, όπως αποδίδεται με το δημοσίευμα, ότι η ενάγουσα πράγματι "έχει προβλήματα με τις γυναίκες συναδέλφους της ιδιαίτερα τις νεότερες", αφού εκλέγεται με σημαντική πλειοψηφία ως, σύμβουλος κατά τις αρχαιρεσίες για την ανάδειξη των μελών της διοίκησης του Δικηγορικού συλλόγου της Αθήνας και μπορεί εύλογα να υποστηρίξει ότι ένα μέρος των προτιμήσεων προέρχεται από τις γυναίκες συναδέλφους της. Δεν αποδείχτηκε επίσης ότι είχε πράγματι αυτή "σχέση θυελλώδη με γνωστό Αθηναίο Δικηγόρο και πολιτικό", πέραν του ότι και αληθής να είναι η ύπαρξη τέτοιου δεσμού, τούτο ανάγεται στη σφαίρα των προσωπικών επιλογών της ενάγουσας, αποτελεί γεγονός του ιδιωτικού της βίου και σε κάθε περίπτωση δεν επιτρεπόταν η δημοσιοποίηση του, χωρίς συγκατάθεση και συναίνεση της ίδιας, η οποία δεν είχε εκ προοιμίου δοθεί. Οι πιο πάνω περικοπές, για την ακρίβεια των οποίων δεν υπάρχει όπως προαναφέρθηκε

τεκμηρίωση, είναι μειωτικές για το πρόσωπο της ενάγουσας, την εμφανίζουν προβληματική στη συμπεριφορά με τις νεότερες συναδέλφους της και επιρρηπής στη σύναψη ερωτικών δεσμών και στη δημιουργία θυελλώδους σχέσης με γνωστό Αθηναίο δικηγόρο και πολιτικό. Δικαιολογούν ως εκ τούτου αξίωση της ενάγουσας για την καταβολή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης, αφού αποδείχθηκε η συνδρομή του στοιχείου της υπαιτιότητας στο πρόσωπο του συντάκτη και των λοιπών υπευθύνων του περιοδικού, οι οποίοι δεν φρόντισαν να διασταυρώσουν την ακρίβεια των δημοσιευμένων, παρότι είχαν αυτή τη δυνατότητα με απευθείας επικοινωνία με την ενάγουσα, την οποία οι ίδιοι εμφανίζουν ως πρόσωπο προς τη δημοσιότητα, με προσβάσεις προς τα μαζικά μέσα επικοινωνίας. Είναι γεγονός και διαφαίνεται από την εισαγωγή του όλου δημοσιεύματος ότι ο συντάκτης ξεχώρισε από τους 17.000 και πλέον δικηγόρους του Δικηγορικού Συλλόγου της Αθήνας έξι συνολικά δικηγόρους, από τους οποίους δύο γυναίκες, τους οποίους παρουσιάζει ότι αποτελούν τον "αφρό" των δικαστηρίων, τα αστέρια, τις "ντίβες" της Θέμιδας, και τους χαρακτηρίζει πρωτοκλασάτους του δικανικού λόγου, με μεγάλη κοινωνική αποδοχή και υψηλά "κασέ", και τους προσδιορίζει ότι εμπνέουν σιγουριά, αφού "όταν τελικά σε αναλάβουν νιώθεις από το επόμενο λεπτό ασφάλεια και ανεβασμένη αισιοδοξία". Μια τέτοια εισαγωγή, παρότι ενέχει στοιχεία, υπερβολής, και ανεπίτρεπτης διάκρισης σε βάρος του κυρίως όγκου του δικηγορικού κόσμου της Αθήνας, θα μπορούσε κατ' αρχήν να αποκλείσει κάθε πρόθεση των εναγομένων να μειώσουν, υποβαθμίσουν ή να βλάψουν επαγγελματικά τα εν λόγω πρόσωπα, μεταξύ των οποίων και την ενάγουσα, αφού τα ξεχωρίζει, όχι μόνο επειδή "οδηγούν ακριβώς αυτοκίνητα υψηλού κυβισμού, ζουν σε πολυτελή σπίτια, ντύνονται με την τελευταία λέξη της μόδας", αλλά και γιατί "φιγουράρουν στις δικαστικές αίθουσες όπου εκδικάζονται οι πιο σημαντικές υποθέσεις", είναι οι "αστέρες" των δικαστηρίων, είναι οι δικηγόροι "σταρ" και "οι πρωτοκλασάτοι του δικανικού λόγου" (βλ. δημοσίευμα). Κατά την παρουσίαση όμως του "πορτρέτου" της ενάγουσας, παρότι και για την ίδια δεν φέρεται ο συντάκτης κολακευτικών κοσμητικών επιθέτων "εντυπωσιακή γυναίκα", "κοινωνική", "αρκετά κοσμική", "εντυπωσιακή παρουσία" κλπ., στην πραγματικότητα με δηκτική διάθεση την υποβιβάζει με ατεκμηρίωτα στοιχεία στις επίμαχες δύο περικοπές που προαναφέρθηκαν, αφού εν είδει "κουτσομπολιού" την εμφανίζει να μην έχει αρμονικές σχέσεις με τις νεότερες συναδέλφους της και να έχει συνάψει στο μεσοδιάστημα των δύο της γάμων "θυελλώδη σχέση με γνωστό Αθηναίο Δικηγόρο και πολιτικό". Το γεγονός ότι ούτε και μεταγενέστερα οι εναγόμενοι και ήδη εφεσίβλητοι δεν προσκόμισαν στοιχεία από τα οποία να αποδεικνύεται η αλήθεια των τελευταίων αυτών γεγονότων, υποδηλώνει ότι τα γεγονότα αυτά είναι αναληθή. Δεν είχε επομένως δικαίωμα ο συντάκτης να τα αναφέρει, στα πλαίσια της εφαρμογής της αρχής της ελεύθερης έκφρασης, πολύ περισσότερο διότι όπως προαναφέρθηκε η ερωτική ζωή ενός προσώπου, έστω και αν βρίσκεται στο επίκεντρο δημοσιότητας, είναι απαραβίαστη, εφόσον οι πρωταγωνιστές δεν προκαλούν και δεν επιδιώκουν την προσβολή τους. Επί του τελευταίου αυτού "σημείου ο ίδιος ο μάρτυρας των εναγομένων Π.Δ., δημοσιογράφος, καταθέτει ότι "πρώτη φορά το ακούει" και το χαρακτηρισμό "θυελλώδη" τον δικαιολογεί στο ότι αναφέρεται "στο πώς ζουν οι άνθρωποι αυτοί οι ντίβες της δικηγορίας" (βλ. πρακτικά). Αφού όμως δεν προσκομίστηκαν στοιχεία ότι υπήρξε τέτοιος δεσμός, η έμφαση "θυελλώδης", σε περιστατικό μη αληθές, επιτείνει ακόμη περισσότερο την υπαιτιότητα του συντάκτη. Αγνοία της πραγματικότητας δεν προβάλλουν οι εναγόμενοι ότι υπήρξε, αλλά ούτε και συνέτρεξε δικαιολογημένο ενδιαφέρον για τη δημοσιοποίηση μιας σχέσης χωρίς τη συγκατάθεση της ενάγουσας, αφού δεν ενδιαφέρει το αναγνωστικό κοινό αν η συγκεκριμένη δικηγόρος, έστω και αν συντρέχουν στο πρόσωπο της οι χαρακτηρισμοί της εισαγωγής του δημοσιεύματος, είχε ή όχι ερωτικούς δεσμούς απλούς ή θυελλώδεις, πολύ περισσότερο που κατά το χρόνο του δημοσιεύματος είχε τελήσει δεύτερο επιτυχημένο, κατά το δημοσίευμα, γάμο. Προκύπτει επομένως άμεσος ο σκοπός της προσβολής της προσωπικότητας της ενάγουσας στα πλαίσια καθαρά του "κεντρίσματος", του κακώς νοουμένου, ενδιαφέροντος του αναγνωστικού κοινού, για την αύξηση και μονό της κυκλοφορίας του περιοδικού. Το ότι μπορούσε αντικειμενικά με τις συγκεκριμένες περικοπές να τρωθεί η υπόληψη της ενάγουσας και ότι στην πραγματικότητα τρώθηκε, είναι σαφείς οι καταθέσεις των μαρτύρων απόδειξης συναδέλφων δικηγόρων κατά κύριο λόγο της ενάγουσας και όσα περί του αντιθέτου υποστηρίζονται από τους εναγομένους είναι αβάσιμα. Εσφαλε επομένως η εκκαλούμενη απόφαση που απέρριψε στο σύνολο

της ως ουσιαστικά αβάσιμη την αγωγή. Πρέπει, επομένως, κατά τους εν μέρει βάσιμους περί αυτού λόγους της έφεσης να γίνει δεκτή αυτή ως βάσιμη κατ' ουσία και να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη. Ακολούθως, αφού κρατηθεί η υπόθεση στο Δικαστήριο αυτό και ερευνηθεί κατ' ουσίαν, πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή η αγωγή, η οποία είναι νόμιμη, θεμελιούμενη στις διατάξεις που προαναφέρθηκαν και να επιδικαστεί στην ενάγουσα χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, για τις συγκεκριμένες δύο περικοπές του δημοσιεύματος. Για την καταβολή της χρηματικής ικανοποίησης υπάρχει εις ολόκληρον ευθύνη της πρώτης των εναγομένων, η οποία ευθύνεται αντικειμενικώς και των υπολοίπων οι οποίοι με την ιδιότητα που προαναφέρθηκε ενήργησαν και αυτοί σε γνώση τους ότι οι συγκεκριμένες περικοπές δεν ανταποκρίνονται στην αλήθεια, θίγουν την ενάγουσα ως άτομο και επιστήμονα και αποσκοπούσαν στην αύξηση της κυκλοφορίας του περιοδικού, αδιαφορώντες πλήρως αν θίγεται η τιμή και η υπόληψη της ενάγουσας. Η χρηματική αυτή ικανοποίηση, ενόψει του είδους και της βαρύτητας της προσβολής, της εκτάσεως της βλάβης της τιμής της ενάγουσας, της υπαίτιας συμπεριφοράς των λοιπών εκ των εναγομένων (πλην της πρώτης), της βαρύτητας του πταίσματος αυτών και της οικονομικής καταστάσεως των μερών, ανέρχεται στο ποσό των δύο εκατομμυρίων (2.000.000) δρχ., η καταβολή του οποίου, αν και δεν μπορεί να εξαφανίσει τη ζημία επί του καθαρώς ηθικού αγαθού της τιμής και της επαγγελματικής και επιστημονικής αξιοπιστίας της ενάγουσας, είναι εντούτοις σε θέση να αμβλύνει ως ένα βαθμό τα δυσάρεστα συναισθήματα που προκάλεσε σ' αυτήν η προσβολή. Να σημειωθεί ότι δεν ισχυρίζεται η ενάγουσα, όπως θα έπρεπε, ούτε και προσκομίζονται στοιχεία από τα οποία να προκύπτει κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση, ότι το επίμαχο περιοδικό διατίθεται στην κυκλοφορία μέσω των πρακτορείων εφημερίδων, οπότε το ελάχιστο ποσό χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη δεν μπορούσε, όπως προαναφέρθηκε, να υπολείπεται των 10.000.000 δρχ. Το υπόλοιπο όμως περιεχόμενο του δημοσιεύματος αποτελεί ένα είδος ιστορικού - βιογραφικού κειμένου, το οποίο περιέχει αξιολογικές κρίσεις και έκφραση απόψεων του συντάκτη του δημοσιεύματος, οι οποίες κατά αντικειμενική κρίση δεν είναι αρνητικές και επιλήψιμες για το πρόσωπο της ενάγουσας, η οποία ως δημόσιο πρόσωπο με την ιδιότητα της ως δικηγόρου, ανεξάρτητα αν η ίδια επιζητεί τη δημοσιότητα ή το αντίστροφο, υπόκειται σε καλόπιστη πάντοτε κριτική, για τους χειρισμούς και την αντιμετώπιση υποθέσεων οι οποίες έχουν λόγω της φύσης ή της έκτασης τους ενδιαφέρον. Σε κάθε όμως περίπτωση δεν προκύπτει ότι οι φράσεις αυτές γράφηκαν προς εκδήλωση καταφρόνησης και έλλειψης, κατά το σημείο αυτό, καταφρόνησης στο πρόσωπο της ενάγουσας, ώστε να είναι εξυβριστικές, όπως π.χ. "ξάφνιασε τους πάντες όταν απέδειξε ότι η ξανθιά έχει και μυαλό", "στην υπόθεση Ματέι η Β. βρέθηκε μάλλον από ... σπόντα", "σχολιάστηκε η αμηχανία της στο χειρισμό της υπόθεσης", "κατηγορείται ότι συχνάζει περισσότερο στα κανάλια παρά στις αίθουσες των δικαστηρίων". Επίσης και οι λοιπές περικοπές, όσο και αν ενέχουν σε πολλά τους σημεία ανακρίβειες ή υπερβολές, δεν θεμελιώνουν ευθύνη για αποζημίωση, διότι αποτελούν σχόλια διατυπωμένα με γλαφυρό ή ενδεχόμενα και σατιρικό τρόπο, αλλά δεν αποτελούν ανεπίτρεπτη και πέραν των επιτρεπόμενων ορίων δημοσιογραφικής δεοντολογίας προσπάθεια μείωσης της προσωπικότητας της ενάγουσας, ούτε διακρίνεται η ύπαρξη του στοιχείου της επίγνωσης της ανακρίβειας και της υποκειμενικής κακόβουλης προαίρεσης των εναγομένων να προσβάλουν την προσωπικότητα της ενάγουσας και να πλήξουν το κύρος της ως ατόμου και δικηγόρου, αφού πράγματι έλαβε μέρος σε ελληνική ταινία προς το τέλος των γυμνασιακών της χρόνων και τούτο δεν είναι επιλήψιμο ούτε ψευδές, χειρίστηκε και άλλες ποινικές υποθέσεις, αλλά εκείνες που απασχόλησαν την κοινή γνώμη και ήταν άξιες αναφοράς ήταν εκείνη της Ο.Τ. που σκότωσε το σύζυγο της και η γνωστή υπόθεση Σορίν Ματέι, εμφανίζεται πράγματι στα τηλεοπτικά κανάλια έστω και αν οι εμφανίσεις της αυτές δεν είναι υπερβολικά πολλές, ότι μένει στην Αγία Παρασκευή αλλά συχνάζει στο Κολωνάκι, όσο και αν αυτό δεν είναι επιλήψιμο επειδή εκεί διατηρεί το δικηγορικό της γραφείο, ότι το επάγγελμα του πρώτου συζύγου της δεν ήταν πράγματι ψυχίατρος, όπως εμφανίζεται στο ρεπορτάζ, και ο γάμος της μαζί του λύθηκε μετά μια περίπου δεκαετία (βλ. διαζευκτήριο), χωρίς αυτό να αποκλείει να είχε προηγηθεί ικανό διάστημα διάστασης του έγγαμου βίου. Επομένως ως προς τα σημεία αυτά η αγωγή είναι αβάσιμη κατ' ουσίαν και πρέπει να απορριφθεί, όπως ορθά είχε δεχθεί και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Όσα περί του αντιθέτου

υποστηρίζονται από την ενάγουσα και διά του δικογράφου της έφεσης, είναι αβάσιμα και απορριπτέα. Ως προς τα σημεία αυτά οι καταθέσεις των μαρτύρων δεν είναι αρκούντως πειστικές. Επίσης, τα αιτήματα για την παράλειψη της προσβολής στο μέλλον και της δημοσίευσης της απόφασης στο περιοδικό, είναι μη νόμιμα, όπως ορθά επίσης είχε κρίνει το πρωτοβάθμιο δικαστήριο και κατά των απορριπτικών διατάξεων δεν προβάλλεται ειδική αιτίαση με τους λόγους της έφεσης.

[Βλ. τα ενημερωτικά μας σημειώματα στην ΠολΠρΡοδ 506/2000 Αρμ ΝΕ` (2001)770 (776) και την ΠολΠρΘεσ 8989/2001 Αρμ ΝΕ` (2001)1191 (1196)" προσθ. και ΑΠ 1276/ΕλλΔνη 43(2002)170 ΑΠ 1267/2000 ΕλλΔνη 43(2002)170· ΕφΑθ 5593/2001 Αρμ ΝΣΤ` (2002) 201.

Ο καθορισμός, με την παρ. 2 του άρθρου μόνου του ν. 1178/1981, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 4 του άρθρου μόνου του ν. 2243/1994, ελαχίστου ορίου χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης σε περιπτώσεις προσβολών από δημοσιεύματα του τύπου (στα οποία "δημοσιεύματα" περιλαμβάνονται κατά το αρθρ. 4. παρ. 10 ν. 2328/1995 και οι τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές), έχει κριθεί ότι δεν αντίκειται στο Σύνταγμα, ούτε και παραβιάζει τα άρθρα 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ) και 19 του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα που κυρώθηκαν αντιστοίχως με το ν.δ. 53/1974 και το ν. 2462/1997. Το δικαστήριο όμως οφείλει να ερευνά μήπως στη συγκεκριμένη περίπτωση, με την επιδίκαση της προβλεπόμενης από το νόμο ελάχιστης χρηματικής ικανοποίησης παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας μεταξύ του χρησιμοποιούμενου μέτρου και του επιδιωκόμενου σκοπού, η οποία απορρέει από τη συνταγματική αρχή του κράτους δικαίου και ρητώς καθιερώνεται στο άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος (ΑΠ 1043/2001 ΕλλΔνη 43(2002)461 ΑΠ 899/2001 ΕλλΔνη 43` (2002)771).]